

№ 3 (64) 23 – 29 СІЧНЯ 2009 р.

БОРГОВА

ЯМА

Українські позичальники
в полоні банків. Стор. 26

**ЖІНКИ
І ШОКОЛАД**
Ольга Богомолець
про порятунок від кризи.
Стор. 34

**ЗІСКОЧИТИ
З ГОЛКИ**
Чи вірити обіцянкам
про лікування?
Стор. 36

**УКРАЇНЬСЬКА
ЯК ІНОЗЕМНА**
Спробуйте вивчити
рідну мову!
Стор. 64

Пропозиція для бізнесу – вигода для Вас

Супер BUSINESS life 30
та

Samsung C140

за **49** грн*

Супер BUSINESS life 50
та

Samsung C170

за **99** грн*

- 0,00 грн всередині мережі
- 0,50 грн на номери інших операторів
- 0,50 грн дзвінки в Росію
- 1,00 грн всі міжнародні дзвінки

** На кожні п'ять ліній, що будуть підключені на умовах пропозиції.

* Більш детальну інформацію отримуйте в ексклюзивних точках продажу (life), у центрах обслуговування абонентів (life), за номером 8 800 20 5433 0 безкоштовно зі стаціонарних телефонів України або 5433 безкоштовно в мережі (life) та на сайті www.BUSINESSlife.com.ua.
Послуги рухомого (мобільного) зв'язку, ліцензія НКРЗ АБ №222715 від 17.11.2005 р. ТОВ «Астеліт», 03110, м. Київ, вул. Солом'янська, 11, літера «А», коди мережі 063 та 093.

BUSINESS life
GSM:

Індивідуальні мобільні рішення

Вони самі не розуміють комізму ситуації: Росія оголосила санкції проти країн, що продають зброю Грузії. Хто ж це конкретно?

із Нікарагуа, Венесуелою, а також рухом ХАМАС... Малюнок Дмитра Скаженника

Правильно: Україна, деякі країни Європи та... США. Уявляєте, як трусяться руки в

Білому домі, як блідніють у Капitolі! Нам зайвий раз показали місце кожного в світі. Україна – поруч із Америкою. Росія – поруч

Тижень

Засновник ЕСЕМ Медіа ГмбХ

Видавець ТОВ «Український Тижень»

Шеф-редактор Юрій Макаров

Заступник головного редактора

НАТАЛІЯ ВАСЮТИН

Редактори АНАТОЛІЙ БОНДАРЕНКО,

ДМИТРО ГУБЕНКО, ІГОР КРУЧУК, АНДРІЙ ЛАВРИК,

КАТЕРИНА ЛИПА, СЕРГІЙ ЛУК'ЯНЧУК,

ВІКТОРІЯ ПОЛІНЕНКО

Спеціальний кореспондент

МАРІЯ СТАРОЖИЦЬКА

Журналісти АННА БАБІНЕЦЬ, БОГДАН БУТКЕВИЧ,

ВАСИЛЬ ВАСЮТИН, СЕРГІЙ ГУЗЬ, ІННА ЗАВГОРОДНЯ,

АНТОН ЗІКОРА, РОМАН КАБАЧІЙ, ВЕРОНІКА КИФЧАК, ОЛЕКСАНДРА

КИРИЧУК, НАТАЛІЯ ПЕТРИНСЬКА, ОЛЕНА ЧЕКАН,

ВАЛЕНТИНА КУЗИК

Літературні редактори ОЛЕКСАНДР ГРИГОР'ЄВ,

ЛАРИСА МІНЧЕНКО

Контент-редактор сайта ТАНЯ ОВЧАР

Генеральний директор МИКОЛА ШЕЙКО

Виконавчий директор РОМАН ЧИГРИН

Фінансовий директор АНДРІЙ РЕШЕТНИК

Відповідальний секретар ВІТАЛІЙ СТОЛИГА

Дизайнери ГАННА БРМАКОВА,

ТИМОФІЙ МОЛОДЧИКОВ, ЮРІЙ ДОВБАХ

Художники АНДРІЙ ЄРМОЛЕНКО, ПАВЛО НІЦ

Більд-редакція ОЛЕКСАНДР ЧЕКМЕНЬОВ, ВАЛЕНТИНА БУТЕНКО

Фотограф АНДРІЙ ЛОМАКІН

Кольорокоректор ОЛЕНА ШОВКОПЛЯС

Коректори МАРИНА ПЕТРОВА, СВІТЛАНА СТОВПОВА

Директор з реклами ОЛЕНА КАРПЕНКО,

(050) 353 9060, **e-mail:** karpenko@ut.net.ua

Відділ ПРОМО та PR НАТАЛІЯ САП'ЯН

Відділ розповсюдження НАТАЛІЯ АСТАФ'ЄВА

Відділ маркетингу ГАННА КАШЕІДА

Свідоцтво про державну реєстрацію

КВ №13005-1889Р від 13.08.2007 р.

Друк ЗД «Блиц-ПРИНТ»,

Київ, вул. Довженка, 3

№ зам. 61381

Наклад 30 700

Адреса для листування

03040, Київ,

вул. Васильківська, 2А

E-mail: office@ut.net.ua

Телефон (044) 503 3740

Виходить щоп'ятниці

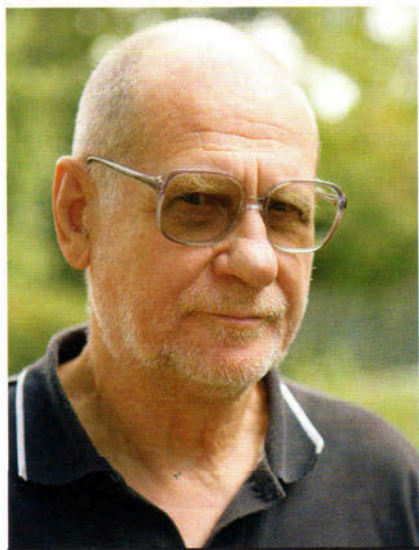
Розповсюджується

в роздрібній торгівлі

ТА ЗА ПЕРЕДПЛАТОЮ

Ціна договірна

Передплатний індекс 99319

Незбагненні

АНАТОЛІЙ СТРІЛЯНИЙ

Отже, Розстріляне Відродження – це комуністи, які творили українську культуру, маючи за взірць західну. В них не було ворожнечі до Росії, вони не зневажали російської культури – ні, просто не мали її за авторитет.

Гозстріляне Відродження не було знищено цілком. Комуністи-європейці за налаштованістю душі, схильністю розуму в українській культурі лишалися до самісінької горбачовської перебудови. Це були люди, що дихали Празькою весною, вірили в «добрий соціалізм», у «соціалізм із людським обличчям». Драч, Павличко, хто там ще... Вони були певні того, що такий соціалізм дозволить їм творити, отримуючи здобутки Заходу з перших рук, не через Москву.

Але після того, як Україна стала самостійною, «добрий соціалізм» із української культури щез. Що ж залишилося? Залишилася совєцькість. Дешиця совєцькості... Що то за фауна? Хто він такий, сучасний червоний митець, науковець, політик, журналіст? Це, звичайно, добродій не байдужий. Але до чого? Що сповнює його жвавистю, енергією? В чому він щирий? В нелюбові до Заходу й особливо – в любові (є в нього і любов!) до радянського минулого. Це в ньому свідоме. А є ще й підсвідоме, тобто головне, той психічний ґрунт, що визначає все – вибір ідеології, партії, стилю. Це ненависть до свободи. Авторитарна особистість. Казармена душа. Росію Горбачова, Росію Єльцина він ненавидить, Росію Путіна поважає. Він

тягнеться не так до Росії, як до несвободи. Йому до задухи неприємно бачити вільних людей – як вони ходять, як сміються, патякають що їм заманеться...

І це все безталанний люд. Що поет Мороз, що тусовщик-публіцист Толочко, що лірик-газетяр Бокій – це все хлопці безталанні, або ті, що втратили талант, як той же Олійник, чий дах зрушила з місця ще ненависть до сумирного «Горбача». Як і належить безталанним, вони недоброзичливі, все на когось нападають, усе щось викривають, усе кимось лякають, усе когось повчають. «Вони, – чутно голос Хвильового з того світу, – вони й про комунізм мовчать, контри, їм і про соціалізм заціпило!»

Ото ж.

Але чому так сталося, що в ліву нішу післясовєцької України натовклось (точніше мовити, залишилось у ній) тільки те, що одним своїм виглядом здатне викликати неповагу не тільки до соціалізму-комунізму, а інколи й до Творця: ну навіть Ти зробив отаке збочено-огидне, як червоний українець, з його докором Тарасові: невихований, бачте, був – образив царицю?!
Річ у тім, що перед самим кінцем перебудови, саме перед революцією 1991 року, хвильові покинули комунізм-соціалізм. Усі, і майже раптом, і цілком щиро! Вони раптом одужали й почали вести здоровий спосіб життя. Вони пішли геть не тільки від Москви, а й від комунізму-соціалізму. Це, власне, й був справжній кінець Розстріляного Відродження. Ось коли заряд цього клятого

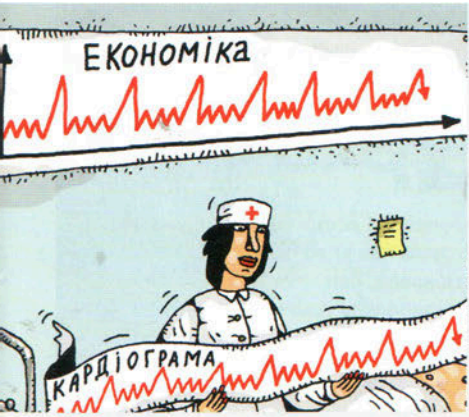
«ізму» в європейській українській культурі було вичерпано. Ось як довго все тяглося... В такий-то спосіб український комунізм-соціалізм після краху СРСР залишився без хвильових. Якби ці ренегати далі трималися віри своїх славних попередників, Ненька зараз мала б чудову партію лівих європейців-самостійників. Принаймні, в культурі.

Але чого немає, того немає. І не лише в Україні.

Інколи навіть жаль... Цікаве було б видовище. Олійник, Мороз, Толочко, а перед ними – Микола Хвильовий зі своїми побратимами, котрі залишилися справжніми комуністами до сього року. Як би ненавиділи цей калібр! Які дискусії ми б чули! Треба визнати: загалом це було б кумедне видовище. Але не тільки. Адже недостріяні фанатики дуже заважали б сучасній гламурній лівій формації. Незбагненні для неї, вони б особливо бентежили її своєю, до геніальності, талановитістю, освіченістю та обізнаністю, не кажучи вже про непідкупність – що ознаку здорової душі.

Саме так: незбагненні. Їх, можливо, тому й розстрілювали, як це так: вірити в соціалізм-комунізм, битися за нього на смерть, різати за нього все живе навколо себе – й одночасно бути такими освіченими й закоханими в національне, в це сокровенне, материнське, позакласове.

*Попередні колонки Анатолія Стріляного читайте у **Тижні** №36 (45) від 05.09.2008 року та №39 (48) від 26.09.2008 року*

34 **ПРОГНОЗ ЕПІКРИЗУ**
Поради доктора Богомолець

36 **ВТЕЧА З РАЮ**
Спроба «зав'язати» з дурманом

58 **КУПІТЬ У НАДРАХ ЗЕМЛІ**
Термальні курорти Угорщини

ОБРАЗ

1 **КАРИКАТУРА ТИЖНЯ.**
Малюнок Дмитра Скаженника

НА ЧАСІ

- 2** **ОСОБИСТА ДУМКА**
Авторська колонка Анатолія Стрільного
- 4** **ФОТО ТИЖНЯ.**
Водохрещя політиків та просто українців
- 6** **НОВА АМЕРИКА**
Політика президента Обами

ВПРИТУЛ

- 16** **ПРИБОРКУВАЧ НАДЗВИЧАЙНОСТЕЙ**
Міністр МНС Володимир Шандра
- 22** **НІЧОГО ОСОБИСТОГО**
Депутати ухвалили закон не проти Ющенка?
- 26** **СІЗІФІВ КРЕДИТ**
Що робити, коли виплата позики не під силу
- 30** **АВТОМОБІЛЬНА САМООБОРОНА**
Засоби безпеки на нових машинах
- 32** **ОПЕРАЦІЯ «ЕРГЕНЕКОН»**
Суд століття чи трилер à la Turca?
- 34** **ПРОГНОЗ ЕПІКРИЗУ**
Рецепти порятунку від доктора Богомолець

ТЕМА ТИЖНЯ

36 **ВТЕЧА З РАЮ**
Чи реально зіскочити з голки?

МИ

48 **ПІОНЕРИ УКРАЇНІЗАЦІЇ**
Звітус Агенція «Арт-Вертеп»

- 53** **СХІДНОУКРАЇНСЬКІ КОШЕНЯТА**
Колонка Інни Завгородньої
- 54** **ЄДНАННЯ НА РУЇНАХ ІМПЕРІЙ**
90 років тому українські землі стали єдиною державою
- 57** **БУДИНОК МАГІСТРАТУ В КАМ'ЯНЦІ-ПОДІЛЬСЬКОМУ**
Колекція: видатні споруди України

НАВІГАТОР

- 58** **КУПІТЬ У НАДРАХ ЗЕМЛІ**
Гарячі природні джерела Угорщини
- 64** **УКРАЇНСЬКА ЯК ІНОЗЕМНА**
Де навчитися державної мови
- 66** **ГРИБИ ВРЯТУЮТЬ СВІТ**
Нові джерела альтернативного палива
- 68** **БІГТИ І СТРІЛЯТИ**
Вдалили старт української збірної з біатлону
- 70** **ДЕРЕВА, ЛІС І ДРОВА**
Сучасне мистецтво: творчість чи PR-технології?
- 72** **ПЕРСОНАЛЬНЕ**
Сергій Жадан любить художників
- 73** **МОЯ БІБЛІОТЕКА**
Leopolis Multiplex – думки про Львів
- 74** **ПОШУК СЛІДІВ**
Живопис Алли Волобуєвої
- 76** **ВІДГУКИ.**
Вистави, фільми, виставки, книги, музичні записи
- 78** **АНОНСИ.**
Коротко про культурні події

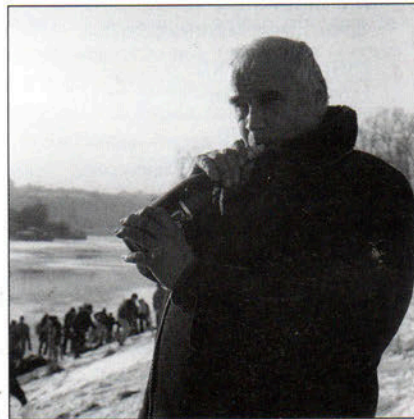
НАШ ТИЖДЕНЬ

80 Кілька слів від журналістів **ТИЖНЯ**

6 **ЧОГО ЧЕКАТИ ВІД ОБАМИ?**
Політика нового президента США

Свято, а не шоу

Останнім часом світле свято Хрещення Господнього українські політики вперто перетворюють на засіб для власного піару. Пірнаючи в крижану дніпровську воду перед десятками теле- і фотокамер, вони неначе хизуються: погляньте, я сильний, я здоровий, а отже, достойний бути президентом, мером, міністром оборони тощо. А відтак їхні вже далеко не ідеальні оголені торси, прикриті лише клапцем тканини з лейбою якогось знаного брэнда, засмічують телевізійний ефір, виділений під новини, майже добу. Та й це півбіди. Набагато гірше, що цей політичний ексгібіціонізм створює незручності пересічним вірянам, які теж мають право спокійно зануритися в освячені води Дніпра. Натомість їм доводиться під пильним поглядом охоронців чекати, доки це право реалізують VIP'и. Понад те, заради вистави з купанням подекуди затримується й сам обряд освячення води. Прикро. Прикро і сумно.

П'ЯТЬ ОБЛИЧ

ІГОР ІВАНКОВ
вийшов із в'язниці

Екс-гендиректора ВАТ «Дніпрогаз», його заступника і головного інженера, яких було звинувачено у вибуху газу в житловому будинку Дніпропетровська в жовтні 2007 року, амністували. Суд також ухвалив рішення розблокувати рахунки ВАТ «Дніпрогаз» і цінні папери, на які було накладено арешт.

ВІКТОР
ЧЕРНОМИРДІН
розізлив дипломатів

МЗС України обурене його зневажливими висловлюваннями про внутрішню ситуацію в Україні. У заяві МЗС зазначено, що «російські можновладці й надалі не знаходять у собі сили зупинити інформаційний наступ на Україну».

БРЮС ВІЛЛІС
рекламуватиме
українські консерви

Зірка Голлівуду рекламуватиме українські курячі консерви. Сюжет відеоролика, як і сума гонорару актора, поки що не розголошується. Відомо лише, що зйомки української реклами відбуватимуться в Москві.

МИТРОПОЛИТ
ВОЛОДИМИР
відмовився бути кандидатом
у патріархи

Володимир відмовився боротися за Московський патріарший престол. Хоча місяць тому єпископат УПЦ (КП) висловив готовність підтримати кандидатуру митрополита Володимира під час голосування на Помісному Соборі за обрання нового патріарха.

ГЕННАДІЙ
МОСКАЛЬ
цікавиться
«пригодами» Балого

Депутат від НУ-НС вимагає розслідування інциденту, що стався з главою Секретаріату президента Віктором Балогою в Швейцарії. Москаль звернувся у відповідні служби, щоб дізнатися, чому Балого був без охорони, яким авіарейсом летів, чи була в нього відпустка і чи це був замах на Балого.

Нова Америка

Барак Обама прагне повернути США стабільну економіку та повагу в світі

Близько двох мільйонів туристів із США та всього світу, які прибули 20 січня до Вашингтона, мали одну мету: побачити на власні очі інавгурацію 44-го президента США Барака Хусейна Обами. Понад мільйону з них пощастило потрапити до парку «Національний Молл», щоб стати свідками цієї глобальної події. Це найбільша кількість людей, які колись відвідували церемонію інавгурації американського президента (на інавгурацію Білла Клінтона у 1993 році прийшли 800 тис. глядачів). Цей перший рекорд президентства Обами ще раз засвідчив, наскільки великі надії покладає на свого лідера Америка. Попереду в нього зонайменше чотири роки, щоб виконати свої обіцянки. Та якою хоче бачити єдину наддержаву світу її перший темношкірий президент?

Вдома

У внутрішній політиці пріоритетом Обами буде подолання найбільшої з часів Великої депресії фінансової

кризи, яка зародилася у США і розповзлася по світу. Для цього він планує запровадити у сфері фінансів регуляторні механізми і правила, які гарантуватимуть, що така криза більше не повториться. Обама цілком усвідомлює, що цей рік буде важким для Америки, але сподівається на одужання економіки вже у 2010-му. Його рецепт простий. По-перше, вливання у численні інфраструктурні проекти, що дасть можливість створити нові робочі місця. По-друге, зниження податків для 95% працюючих

ОПИТУВАННЯ

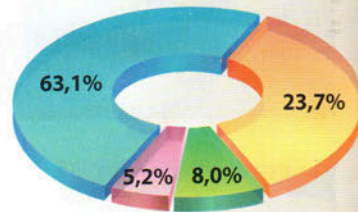
Пустити газ

Наші співвітчизники переконані: Україна газ не краде

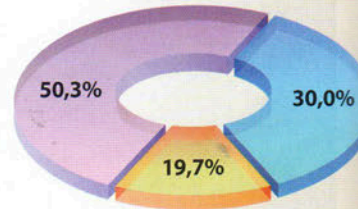
35,9% українців вважають Україну і Росію однаково винними у загостренні газового конфлікту. Водночас 29,1% опитаних звинувачують саме Україну, тоді як 27,3% відповідальність за ескалацію конфлікту покладають на Росію. Такі дані опитування громадської думки, яке провів Інститут Горшеніна щодо українсько-російського газового конфлікту.

До речі, погляди на конфлікт розділилися і регіонально: більшість респондентів зі Східної України звинувачують Україну, а більшість опитаних із Західної України – Росію.

ЯК ЗМІНИЛОСЯ ВАШЕ СТАВЛЕННЯ ДО РОСІЙСЬКОЇ ВЛАДИ ВНАСЛІДОК ГАЗОВОГО КОНФЛІКТУ?

ЧИ ВІРИТЕ ВИ ЗВИНУВАЧЕННЯМ РОСІЇ В ТОМУ, ЩО УКРАЇНА КРАДЕ ГАЗ?

антанамо. Цим розпорядженням Обама підтвердив свій намір закрити сумнозвісну тюрму. Наступними за важливістю для нього є виведення американських військ з Іраку та зміцнення їхніх позицій в Афганістані. Причому ситуацію в останній країні Обама пропонує розглядати як комплексну афгансько-пакистансько-індійсько-кашмірсько-іранську проблему.

Інші зовнішньополітичні пріоритети його адміністрації – побудова ефективних союзів у світі, врегулювання ізраїльсько-палестинського конфлікту, відносини з Іраном, Росією, Китаєм і країнами Латинської Америки. Перетворювати ворогів на друзів Обама доручив держсекретареві Хілларі Клінтон – своїй нещодавній конкурентці на шляху до президентства.

Україну американський лідер теж не обійшов увагою. Ще 2006 року в своїй книжці «Сміливість надії» він писав про небезпеку надмірної залежності України від російських енергоресурсів, а торік повертався до цієї теми у своїх виступах, присвячених грузинсько-російському конфлікту. Тож принаймні на розуміння Білим домом своїх проблем Київ може розраховувати.

Дмитро Губенко

сімей, що має стимулювати попит. По-третє, зменшення вартості медичних послуг. Також Обама рішуче налаштований, попри падіння цін на нафту, розпочати те, що він називає «проект не одного десятиліття» – переведення економіки Америки на альтернативні джерела енергії.

За кордоном

Уже за кілька годин після інавгурації новий американський президент призупинив на 120 днів діяльність військової прокуратури у в'язниці Гу-

П'ЯТЬ ПОДІЙ

ПРИЗ. Наші гімнасти Дмитро Григор'єв та Олеся Шульга отримали «Золотого клоуна» на фестивалі в Монте-Карло.

ПРИВ'ЯЗКА. Мінекономіки пропонує провести спеціальні перевірки щодо прив'язки ціни товару до долара.

ПРОЧУХАНКА. Туркменистан звинуватив наших будівельників у зриві графіків здачі в експлуатацію моста і тунелю.

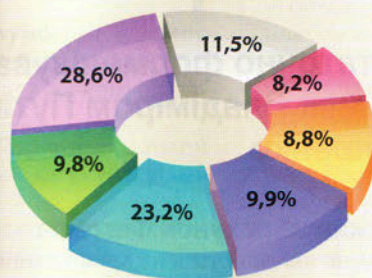

БЕЗ ВОДИ. 30 тис. мешканців Феодосії залишилися без води внаслідок аварії на відстійниках очисних споруд міста.

САМВИДАВ. У Львові відкрилася виставка «Український періодичний самвидав і неформальна преса 1964–1991 рр.».

ЯКА ГОЛОВНА МЕТА РОСІЇ У ГАЗОВОМУ КОНФЛІКТІ З УКРАЇНОЮ?

Дослідження ставлення українців до газового конфлікту з Росією проводилося Інститутом Горшеніна в усіх обласних центрах України, містах Києві та Севастополі.

Було опитано 1000 респондентів віком 18 і більше років. Похибка репрезентативності дослідження не перевищує +/-3,2%.

- Покращилося
- Залишилося незмінним
- Погіршилося
- Важко сказати/немає відповіді

- Так
- Ні
- Важко сказати/немає відповіді

- Росія обстоєє свої економічні інтереси
- Росія намагається змінити владу України
- Росія намагається приватизувати українську газотранспортну систему
- Забезпечити безперервний транзит газу
- Важко відповісти/немає відповіді
- Інше

МІНІСТР

Дорогою ціною

19 січня Газпром і Нафтогаз остаточно формалізували результати газових переговорів між Владіміром Путіним та Юлією Тимошенко

Ціна року

Головне в контракті на постачання і транзит газу, укладеного на 10 років, — запровадження не просто нової ціни, а нового принципу ціноутворення. З нинішнього року вартість газу для України визначатиметься за так званою формулою ціни (*детально про неї у Тижні, №1-2 2009 року*), яка обчислюється щокварталу на основі ринкових цін на нафту і газойль, але не поточних, а дев'ятимісячної давнини. Відповідно у першому кварталі газ коштуватиме \$360 за 1000 м³, у другому — \$270, у третьому — \$219, у четвертому — \$162. Таким чином, тільки в жовтні — грудні ціна стане на \$17,5 нижчою, ніж була в 2008 році (\$179,5).

Знижка за рахунок Фірташа

У людей, які знаються на арифметиці, неминуче має виникнути запитання: чому Юлія Тимошенко заявила про узагальнену ціну на 2009 рік у \$228,8, адже середнє арифметичне від поквартальних цін становить майже \$260? Насправді суперечності немає: Україна також домовилася про купівлю 11 млрд м³ газу, що знаходиться в наших підземних сховищах і формально перебуває на балансі компанії «РосУкрЕнерго», за значно нижчою ціною — \$167. Близько половини цих обсягів згорить у компресорних станціях, забезпечуючи транзит російського газу до Європи. А друга половина дещо «розбавить» підвищення цін.

| НА ЧАСІ |

ГАЗОВА ВІЙНА: переможці й переможені

Тиждень підсумовує наслідки газового конфлікту для його безпосередніх учасників

Скільки коштуватиме газ для населення?

Населення платить за газ або безпосередньо (якщо він використаний для приготування їжі чи індивідуального опалення), або опосередковано (за теплову енергію). У першому випадку суттєвого зростання ціни не буде — на ці потреби спрямовується газ власного видобутку (близько 20 млрд м³). У другому слід — очікувати подорожчання опалення щонайменше на 28%. Утім, не виключено, що влада спробує стримати тарифи.

Що буде з промисловістю?

Ціна для промисловості буде однаковою на весь рік і становитиме \$228,8. Це більше, ніж торік, але менше, ніж українські компанії сплачували разом із 20% ПДВ, 12% надбавкою і тарифами на постачання. Ймовірно, що надбавку буде скасовано або зменшено, за рахунок чого пом'якшиться негативний вплив від подорожчання газу. Загалом же формульне ціноутворення має піти економіці на користь: компанії зможуть заздалегідь визначити якщо не ціну, то принаймні напрям і динаміку її змін.

ПРЯМА МОВА

Владімір Путін, прем'єр-міністр РФ про РосУкрЕнерго і Дмитра Фірташа

Витяг із прес-конференції Путіна для іноземних журналістів щодо газового конфлікту, яку він провів 8 січня.

Г. Бірман (Блумберг): Владімір Владімірович, ви можете сказати, хто володіє РосУкрЕнерго, крім Газпрому, і в які інтереси...

В. Путін: Пан Фірташ — є такий значний політичний діяч сучасності. Пан Фірташ.

Г. Бірман: І в кого він працює?

В. Путін: Запитайте у того, в кого він працює. Але не в нас. З нашого боку в РосУкрЕнерго 50% належать безпосередньо Газпрому. А з українського боку належать якимось фізичним особам. Ми їх не знаємо, крім того, що нам одного разу показали пана Фірташа, з яким я ніколи не зустрічався і в очі його не бачив. Ми готові укласти контракт напряму з НАК «Нафтогаз України». Нам не дають цього зробити.

Віктор Ющенко — незначний програш. Попри більш-менш консолідовану позицію президента та прем'єрки в ході переговорів щодо газу, їхні підсумки засвідчили, що не він був ключовою особою. Так, озвучені Ющенком цінові параметри (близько \$200 на рік) не було реалізовано, а цілком слушні заяви про відсутність адекватного збільшення транзитної ставки (на цей рік вона залишилася без змін і має збільшитися тільки з наступного року, тоді як ціна вже зросла) виглядають як спроба постфактум применшити здобутки Юлії Тимошенко.

Дмитро Фірташ — цілковитий програш. Знущальний коментар Путіна про «пана Фірташа, великого політичного діяча сучасності», став першим сигналом про те, що організована свого часу Росією схема за участю РосУкрЕнерго ліквідується. Наразі РУЕ не зможе ні експортувати газ до Європи, ні продавати його в Україні. Що ж до активів Дмитра Фірташа у об'єктах України, то системна атака на цю власність є питанням найближчого часу.

Владімір Путін «при своїх». Ключова роль Путіна у залагодженні газового конфлікту з боку Росії нічого не змінює в його статусі: усі й так знають, хто в Москві головний. Що ж до ідеї нових транзитних газопроводів в обхід України, яку Путін посилено пропагував протягом січня, то навряд чи цю аргументацію сприйняли в Європі.

Юлія Тимошенко — виграла. Насправді головним здобутком прем'єрки є не ціна на газ — наприкінці року Росія погоджувалася практично на такі самі параметри. Найбільший виграла полягає в тому, що для керівництва Росії Тимошенко стала тією особою в Україні, з якою вони готові домовлятися. Напередодні президентських виборів це дуже важливий козир.

Програлаи всі

Європейська преса підбиває підсумки газового конфлікту

Газ знову пішов через Україну на захід континенту, але неприємний присмак у європейському медіапросторі залишився. **Тиждень** нагадує, якими побачили Україну та Росію європейці у дзеркалі засобів масової інформації

theguardian

THE GUARDIAN, 12 СІЧНЯ
Москва і Київ у програти

Після 10 днів війни обидві сторони перебувають у програтій ситуації. <...> Бізнес Газпрому постраждає, а його репутація зруйнована. <...> Україні також нічим похвалитися. Ейфорія від демократичної Помаранче-

українська газова суперечка виглядає як моторошна, але красива вистава. У ній два брати вчепилися один одному в горлянку й обмінюються прокляттями. Більший брат успадкував від спочилого Радянського Союзу найважливіші родовища природного газу, а менший — найважливіші газосховища і трубопроводи. Але поділена спадщина окремо неповноцінна, тож і гнобить один одного. Або принаймні нама-

нек не витримують порівняння з Віннету та Вірною Рукою, тож тягар лягає на плечі європейських споживачів. Наскільки поганою була екранізація романів Карла Мая, такою самою є й режисура у нинішній газовій кризі. Герої ЄС тепер уже щодня дозволяють шити себе в дурні. Не встигли як слід розкурити люльку миру, а домовленості знову вже недійсні.

THE TIMES

THE TIMES, 15 СІЧНЯ
Путін недалекоглядний

Поведінка Владіміра Путіна у газовій суперечці вкрай недалекоглядна. Він знайшов ефективний спосіб перетворити гадану зону впливу Росії на зону з країн, які не довіряють Росії чи ненавидять її, а також терміново шукають шляхи зменшення своєї залежності від неї. Якщо Росія налаштувала проти себе навіть Болгарію, яка була найпалкішим її прихильником у Європейському Союзі, а цього тижня перетворилася на запеклого критика, тоді в неї справді проблеми.

вої революції 2004 року розчинилася, показавши недієздатну державу, яка загрузла у політичній кризі та політичному паралічі. Європейські дипломати скаржаться, що вони не знають, із ким вести в Україні переговори. <...> У попередніх суперечках Захід переважно вважав Росію поганою, а Україну хорошою. Цього разу оцінки більш компетентні й виважені. На думку європейців, винні обидві сторони.

Berliner Zeitung

BERLINER ZEITUNG, 13 СІЧНЯ
Вистава двох акторів

Для тих, у кого все ще гриють батареї і хто любить театр, російсько-

гається, доки дихання не забракне. Власне, цей момент і настав. Із досягненням згоди щодо розміщення спостерігачів, схоже, тиск на горлянку вперше послабився.

DER STANDARD

DER STANDARD, 14 СІЧНЯ
Дикий Схід

Ні, кольтів, із яких курився б дим, ще не видно. Але у газовій суперечці між Україною та Росією відчутні манери Дикого Заходу. Київ і Москва поведуться, ніби бандити, які шукають скарбів на Срібному озері. На жаль, керівники ЄС Жозе Мануел Баррозу та Мірек Топола-

Frankfurter Allgemeine

ZEITUNG FÜR DEUTSCHLAND

FRANKFURTER ALLGEMEINE ZEITUNG,
15 СІЧНЯ
За горло

Незалежно від того, чи виправдані усі тріскотливі — і недоведені — закиди Путіна про крадіжки [газу], сплетіння кримінальних інтересів і самозбагачення орієнтованого на Захід українського керівництва, російська реакція на нібито промахи в Києві все одно змодельована так, щоб сприяти тому сценарію краху [України], про який імперські московські політики не раз «попереджали».

DER STANDARD

DER STANDARD, 19 СІЧНЯ
Надто рано для святкувань

Росія абсолютно безцеремонно звалила двосторонню суперечку з Україною на плечі європейських споживачів, знову підірвавши свою репутацію надійного партнера і постачальника енергії. Зі свого боку, українське керівництво, здається, втратило той бонус довіри, з яким Європа пішла йому назустріч після Помаранчевої революції. В останньому газовому конфлікті аж надто очевидним став внутрішньополітичний безлад в Україні. Й обидва заводи з ранку до ночі показували перед Європейським Союзом театр і виставили його на посміховисько як беззубого канцелярського тигра.

Обеззброєння Грузії

Росія лякає санкціями країни, які продаватимуть зброю грузинам

Відтепер із державами, що продаватимуть Грузії зброю радянського чи російського виробництва, Росія обмежуватиме або зовсім припинятиме співпрацю у воєнно-технічній сфері. Про це йдеться в указі президента РФ Дмитрія Медведєва, оприлюдненому цього тижня.

Документ передовсім стосується України, бо останнім часом саме вона постачала зброю грузинам. Українська сторона ще не робила офіційних заяв, проте посадовці з Міноборони висловлювали думки, що від таких санкцій економіка Росії постраждає більше, ніж українська, — вона також залежить від нас у військово-технічній сфері.

Грузинська сторона вважає такі санкції неприпустимими і сподівається на підтримку з боку НАТО та міжнародних структур.

Крім України під російські санкції також можуть підпасти Польща, Чехія, Болгарія і Боснія — ці країни були ключовими постачальниками зброї Грузії до російсько-грузинського конфлікту. Президентський указ діятиме до 1 грудня 2011 року.

Абоненте, вас підслуховують!

СБУ вилучила чотири комплекси «прослушки» суддів, депутатів та бізнесменів

Служба безпеки України з початку 2009 року вилучила чотири комплекси для прослуховування мобільних телефонів, за допомогою яких підслуховували розмови ви-

сокопосадовців, зокрема суддів, нардепів і правоохоронців. Орієнтовна вартість кожного комплексу становить близько €500 тис., зона дії — до 300 м від об'єкта спостереження.

Одну з «прослушок» вилучили в офіцера російського Чорноморського флоту. Той намагався перевезти до Росії розмови, записані у Севастополі. Ще два пристрої виявили на Сході України й один — у Північному регіоні. На дисках записані десятки годин телефонних розмов. Утім, конкретних прізвищ осіб, яких підслуховували, правоохоронці не називають. «Зараз ведеться слідство. У межах слідства встановлюються всі особи. Передусім для того, щоб забезпечити захист їхніх прав. Після того як будуть встановлені особи, можна буде про це говорити», — повідомив Григорій Карпов, заступник начальника управління захисту інформаційних ресурсів СБУ.

Військо КОСОВСЬКЕ

Сербія обурена створенням армії у Косові

У Косові оголосили про створення власної легкоозброєної армії. До складу Косовських сил безпеки (КСБ) увійшли 2500 вояків та 800 резервістів. До цього порядок у краї підтримували миротворці НАТО, поліцейська місія EULEX та напіввійськова організація, що складалася з колишніх бойовиків-сепаратистів. Міністр закордонних справ Сербії Вук Єремич уже назвав КСБ «незаконним озброєним формуванням».

Тиждень поцікавився
в експертів, хто може
вважати себе
переможцем
у конфлікті
в Секторі Газа

ФОТО REUTERS

Після бою

Увечері 17 січня Ізраїль припинив бойові дії в Секторі Газа, оголосивши про досягнення своїх військових цілей. Наступного дня ХАМАС також оголосив про припинення вогню, а один із лідерів руху Ісмаїл Ханія заявив про «велику перемогу» над Ізраїлем. Хамасівці дали ізраїльтянам тиждень на виведення військ, інакше вони погрожують відновити атаки. Ракетні обстріли ізраїльської території тривають. За три тижні операція «Литий свинець» забрала життя 1,3 тис. палестинців (приблизно третина жертв — діти) й 13 ізраїльтян. 5,5 тис. палестинців дістали поранення. У Секторі Газа цілковито зруйновано 4,1 тис. будівель, ще 17 тис. пошкоджено. Центральне статистичне бюро Палестини оцінило фізичні втрати у \$1,9 млрд, зокрема інфраструктурні — у \$200 млн.

БОЙОВА НІЧІЯ

Ситуативна пауза

На завершення діяльності адміністрації Буша Ізраїль провів інтенсивну воєнну кампанію, яка мала дві мети: по-перше, підвищити рейтинг уряду перед парламентськими виборами, що мають відбутися 10 лютого, по-друге, завдати поразки ХАМАСу. У свою чергу, Іран підбурював ХАМАС.

У Європі операція в Газі сприяла погіршенню ставлення до Ізраїлю, тому він іде на певну перерву та скорочення операції. Вона не виконала своїх основних завдань, а саме

усунення ХАМАСу від влади в секторі Газа. Понад те, Євросоюз віддалився від Ізраїлю й стає критичнішим до ізраїльської політики. Тому зараз настала ситуативна пауза.

Утім, у політичному сенсі не думаю, що це значна поразка Ізраїлю. Його мета — налякати населення, яке має усунути ХАМАС від влади. Але палестинське населення звикло жити в умовах конфлікту. Воно не згодне з іншою реальністю, ніж визнання незалежності Палестинської держави. А це неможливо, доки контроль над її частинами перебуває в руках різних організацій.

СЕРГІЙ ТОЛСТОВ
директор Інституту політичного
аналізу та міжнародних відносин
(Київ)

ІЗРАЇЛЬ ПРОГРАВ

ХАМАС не віддасть Гази

Уперше Завадський потрапив до Іраку після трьох місяців роботи в редакції. У його біографії — досвід бомбової атаки в іракській пустелі, незаконний перетин ізраїльського прикордонного муру, купівля ракетної установки в повстанців у Багдаді, подорож між воюючими сторонами у Лівані й арешт Хезболлою. **Тижню** Завадський розповів про ситуацію у Секторі Газа, звідки він нещодавно повернувся.

У.Т.: Хто виграв війну в Газі: Ізраїль чи ХАМАС?

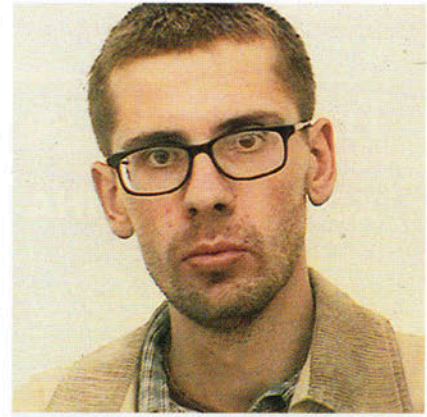
— Це буде видно через кілька місяців: вочевидь, ХАМАС ослаблено через загибель кількохсот бойовиків. Рух не сподівався на таку сильну реакцію з боку Ізраїлю на ракетні атаки з Гази. Якщо ХАМАС відновить свої позиції, маю на увазі контр-абанду зброї з Єгипту через тунелі під кордоном, то виграв.

У.Т.: ХАМАС стверджує, що ракети летітимуть знову. Це означає, що війна триватиме? Як це позначиться на підтримці з боку населення?

— Населення Гази налаштоване антиізраїльськи. Зараз важко оцінити, що буде далі. Відомо, що в грузинсько-російській війні населення Осетії було антиросійським, але потім почало засуджувати і своїх лідерів. Таке може трапитися і в Газі, але радше в ментальній сфері, тож ми про це не дізнаємося. ХАМАС має сильні позиції: кільканадцять тисяч поліціантів, бойовиків. Гази він не віддасть у будь-якому разі, навіть якщо все було проти нього.

У.Т.: Чи можна очікувати зближення позицій Гази і Західного берега Йордану?

— Так, але цілковитого зближення не буде з двох причин. По-перше, ФАТХ (правляча політична сила на Західному березі. — *Тижень*) вважає, що з Ізраїлем треба вести переговори. Натомість ХАМАС переконаний, що треба боротися навіть протягом наступних кільканадцять років, доки Ізраїль не виконає усіх його вимог. По-друге, ХАМАС не віддасть своєї влади у Газі. Можливий такий розвиток подій, коли він не втратить всієї влади,

МАРІУШ ЗАВАДСЬКИЙ
журналіст «Газети виборчої»
(Варшава) по Близькому Сходу

а деякі урядовці президента Аббаса матимуть шанс з'явитися у Газі.

У.Т.: Чи можна очікувати від Ізраїлю поновлення акції?

— Гадаю, що наступні місяці характеризуватимуться утриманням від ракетних атак, як це було торік: з липня до жовтня ударів не було. ХАМАС може дотримуватися короткого перемир'я, яке він трактує тактично, натомість його метою на довшу перспективу є свобода для палестинців. ХАМАС не вдасться знищити бомбами, зате його можна знищити, даючи людям у Газі надію на краще життя.

ІЗРАЇЛЬ ВИГРАВ

Це не поразка

Передусім хочу зазначити, що Ізраїль не зазнав поразки у Секторі Газа. І тільки у далекій перспективі стане зрозуміло, наскільки успішною була ця операція. Слід також зауважити, що вона не мала на меті цілковитого знищення ХАМАСу, адже в такому разі довелось б знищити кожен будівлю в Газі.

Але є істотні поліпшення. По-перше, тепер Єгипет значно більше уваги звертає на проблеми контр-абанди зброї на його кордоні із Сектором Газа. По-друге, на це питання звернула увагу міжнародна спільнота. Але про те, що операція була успішною, говорити ще зарано.

ХАМАС стверджує про свою перемогу, але тепер він має бути значно обережнішим у своїх діях щодо Ізраїлю.

Йому доведеться змінити свою поведінку. Погляньте на ситуацію в Лівані. У 2006 році ліванське шіїтське угруповання Хезболла теж оголосило про свою перемогу над Ізраїлем, але Насралла (*лідер Хезболли. — Прим. ред.*) усе ще переховується.

Тепер головним питанням є те, хто відбудуватиме Газу. Якщо Іран, то це буде великою проблемою. Важливо, щоб у цьому процесі більшу роль відігравав Каїр. Раніше ХАМАС не зважав на його думку, але тепер потребуватиме участі Єгипту, щоб відбудувати Газу.

Обмежений вплив на ситуацію має і ЄС, але не під час конфлікту. Європейці не дуже ефективні у пошуку рішень. Та якщо громадська думка в Європі налаштована проти Ізраїлю, то уряди з розумінням став-

МЕЙР ЛИТВАК
старший науковий співробітник
Центру близькосхідних та
північноафриканських досліджень
імені Моше Дайана (Тель-Авів)

ляться до його дій. Ізраїльське ж суспільство підтримало дії свого уряду, багато ізраїльтян виступали за продовження операції.

ЗВОРОТНИЙ ЗВ'ЯЗОК

Олена

Особливо «бомбовою» є обкладинка номера! Щоправда, ця карикатурка і непокоїть мене найбільше: не дуже хочеться, щоб таке хороше видання було звинувачено у «публічній образі представника влади сусідньої держави при виконанні ним службових обов'язків»: Адже не факт, що образ Снігової Королеви припадає до вподоби прем'єру ВВП більше, ніж образ скінхеда :) Мос занепокоєння має також і меркантильний відтінок: передплатила ваше видання на рік, тому ви, будь ласка, будьте обережнішими! Бережіть себе від різноманітних казкових персонажів!)))

bursak

Супер! Але є ще одна болюча проблема. Арабо-єврейський конфлікт підступно має вкрай руйнівний ефект

для християнської громади палестинських територій. Араби-християни стають мішенню і для тих, і для тих. Обидві сторони користуються ситуацією для реалізації плану «третьої зайвий». У 1992 році я був в околицях Віфлеєма і бачив скрізь більшість християнських домівок (традиційно над фасадом вибита ікона Св. Георгія або Богоматері). Деякі будинки були спустошені нещодавними бомбардуваннями, хоча з цих селищ ніколи не вівся обстріл по єврейських поселеннях і в цих будинках ніколи не містилися штаби або схрони Хамасу. У 2002-му таких будинків з іконами я побачив менше половини. Відразу після обстрілів незалежно від інтенсивності на місті завалів працюють палестинські бульдозери, і місцевому християнському населенню просто нікуди повертатися. Згодом місцевий корумпований апарат передає спустошені місця під забудову тільки арабо-мусульманам. У їхніх «родичів» християни залишаються один шлях — еміграція. За великим рахунком, араби-християни, незважаючи на специфічний менталітет, є єдиною (!) запорукою конфесійного балансу у Св. Землі. Тож ескалація арабо-єврейського конфлікту призведе до того, що поодинокими християнами у цьому куточку світу залишаться туристи і паломники, в яких насправді ніколи не вистачить сил та вміння утримати святині у належному стані й вчинити опір ісламській колонізації...

Igor

Ну треба ж так не любити Ізраїль, щоб послідовно і вперто нищити свій народ. Невже 1,5 млн палестинців не розуміють абсурдності цього конфлікту? На відміну від українців їм нічого втрачати (за великим рахунком). Зброї вистачає, ФАХТ та Ізраїль підтримають — до біса ХАМАС із його маячню. На мою думку, це не політична, а психіатрична проблема: масовий дебілізм населення Сектору Газа. А чому він виник — відповідь на це треба дати

ще в одній статті на цю тему. Хоча той, хто мав можливість спілкуватися з арабськими студентами, може і сам відповісти на це запитання. Ось тільки не потрібно заяложених штампів про расизм, сionізм і т.п.

Igor

На мою думку, з п'яти невідкладних комплексних заходів нашою владою буде виконаний четвертий пункт: ринкова ціна для всіх категорій споживачів. Решта пунктів спуститься на гальмах. Реальні дії зі зменшення споживання — це електрообігрів, котли на тверде паливо, теплові насоси, енергозбереження житлових та промислових будівель, тобто розвиток атомної, вітро- та гідроенергетики. Світ відмовляється від невідновних вуглеводнів як джерела теплової енергії. Наприклад, у Швеції 50% опалювального обладнання становлять теплові насоси. Про який газ у перспективі ви говорите? Читайте статтю Лук Ян Чука «Коли тринадцятий минало» в «Українському тижні». Рационального там більше.

wchora

При нашому енергозатратному виробництві, комунальному секторі й так далі нам жодне альтернативне джерело не допоможе. Перше питання у нашому конкретному випадку — це питання кількості енергії, яку ми споживаємо, потім ціни і вже потім чи то способу отримання, чи то джерела постачання. Зменшити споживання, напевно, на порядок простіше, ніж змінити спосіб отримання, але ж нічого в тому на пряму не робить.

Орфографія дописувачів зберігається

Свої зауваги та коментарі до статей
Ви можете залишати в блогі **Тижня** —
ut-magazine.livejournal.com
та на нашому сайті
www.ut.net.ua

Редакційна рада: Кирило Галушко, Юрій Макаров,
Лідія Смола, Олексій Сокирко, Роман Цуприк (голова)

Редакція залишає за собою право на літредагування надісланих матеріалів без узгодження з автором. Рукописи не повертаються й не рецензуються. За зміст рекламних матеріалів та листів, надісланих читачами, редакція відповідальності не несе

Оформити передплату ви можете:

1. У редакції:

- заповнити квитанцію;
- оплатити її у будь-якому найближчому відділенні банку;
- розбірливо зазначте адресу доставки та контактний телефон;
- надішліть заповнений бланк замовлення (квитанцію про оплату):
 - факсом: (044) 503-37-41, 258-88-48;
 - поштою: ТОВ «Український тиждень», вул. Васильківська, 2а, м. Київ, 03040.

Вартість редакційної передплати журналу

«Український тиждень»:

- 11 місяців – 154 грн;**
- 6 місяців – 84 грн;**
- 3 місяці – 42 грн;**
- 1 місяць – 14 грн.**

2. У будь-якому відділенні зв'язку

«Укрпошта».

Передплатний індекс – 99319.

3. У передплатних агенціях:

АТЗТ «САММІТ» (м. Київ)
(044) 254-50-50 (багатоканальний)

ДП «САММІТ-Крим» (м. Сімферополь)
(0652) 51-63-55, 51-63-56

Філія ДП «САММІТ-Крим» (м. Ялта)
(0654) 32-41-35

ТОВ НВП «Ідея» (м. Донецьк)
(062) 304-20-22

«САММІТ-Харків»
(0572) 14-22-60, 14-22-61

«САММІТ-Кременчук»
(0536(6) 3-21-88, 79-61-89

ДП «САММІТ-Дніпропетровськ»
(056) 370-44-23, 370-45-12

ТОВ «ПресЦентр»
(м. Київ) (044) 536-11-75, 536-11-80
(м. Запоріжжя) (0612) 62-45-39

ТОВ «Фірма «Періодика» (м. Київ)
(044) 278-00-24
www.epodpiska.com

ТОВ «Агенція передплати «Меркурій»
(м. Київ) (044) 248-88-08, 249-98-88
(м. Кременчук) (0536) 70-03-84

ТОВ «Фірма «Меркурій»
(м. Дніпропетровськ)
(056) 721-93-93, 721-93-94
(м. Новомосковськ) (05693) 6-00-93
(м. Павлоград) (05632) 6-00-93

ТОВ «Донбасс-Інформ» (м. Донецьк)
(062) 345-15-92, 345-15-94

ТОВ «Медіа-Прінт» (м. Черкаси)
(0472) 45-31-13, 45-25-10

ПП «Медіа-Новости»
(м. Полтава) (0532) 50-90-75

ТОВ «ВПА» (м. Київ)
(044) 502-02-22

ЗАТ «Передплатна агенція KSS»
(м. Київ) (044) 585-80-80

Агентство передплати та доставки
«Бліц-Преса» (м. Київ)
(044) 205-51-16, 205-51-50

ДП «Фактор-Преса» (м. Харків)
(057) 738-75-33

повідомлення	отримувач платежу	ТОВ «Український тиждень»	
		26007026823721	35392656
		поточний рахунок отримувача код отримувача	
	назва установи банку	Печерське відділення КМФ АКБ «УКРСОЦБАНК»	
		322012	
		МФО банку	
	Прізвище, ім'я та по батькові платника		
	Адреса платника, телефон		
	вид платежу: за передплату на журнал «Український тиждень»		
	період:		
касир			сума, грн
	платник (підпис)		

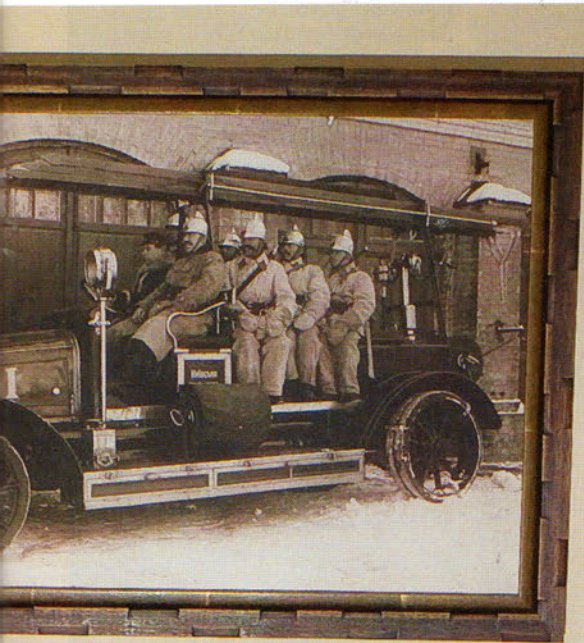
квитанція	отримувач платежу	ТОВ «Український тиждень»	
		26007026823721	35392656
		поточний рахунок отримувача код отримувача	
	назва установи банку	Печерське відділення КМФ АКБ «УКРСОЦБАНК»	
		322012	
		МФО банку	
	Прізвище, ім'я та по батькові платника		
	Адреса платника, телефон		
	вид платежу: за передплату на журнал «Український тиждень»		
	період:		
касир			сума, грн
	платник (підпис)		

За детальною інформацією звертайтеся за тел. (044)501-66-61; менеджер з передплати Каріна Семяновська, K.Sem@ut.net.ua

Приборкувач

надзвичайностей

СПІЛКУВАЛИСЯ:

Анна Бабінець,
Анатолій Бондаренко,
Олена Чекан

ФОТО: Євген Котенко

**Міністр
із надзвичайних
ситуацій Володимир
Шандра про вибухи
в житлових будинках,
уроки Новобогданівки,
Чорнобиль і кредит
Світового банку**

Кінець/початок року — час традиційних підсумків. Зазвичай вони відбуваються під вибухи шампанського і петард. Наразі Україна проводжала 2008-й і зустріла 2009 рік вибухами, що принесли численні людські жертви.

У.Т.: Цього разу вибух стався в Євпаторії. Як правило, така трагедія супроводжується значною кількістю жертв та історіями про дзвінки з-під завалів. Опісля МНС стверджує, що ті, хто був живий після вибуху — врятовані, ті, хто ні — загинули одразу. Пане міністре, наскільки це відповідає правді?

— Нагадаю, що порушено кримінальну справу, проводять розслідування причин цього вибуху. Окрім того, судмедекспертиза надала висновки щодо причин смерті кожного загиблого. Тож, за даними експертів, усі 27 осіб загинули від самого вибуху, а не від переохолодження чи отриманих травм. Свідками дій рятувальників були журналісти, які мали всі можливості показати реальну картину події та всю хронологію робіт. Ще раз наголошую: в Євпаторії ми врятували всіх, кого можна було врятувати. ▀

У.Т.: Яка, крок за кроком, тактика дій рятувальників з моменту виникнення подібної надзвичайної ситуації (далі – НС) і до початку розбирання завалів?

– Негайно після отримання інформації про НС до місця події їдуть рятувальники, які перебувають найближче. Перші підрозділи МНС прибувають у середньому через 10–15 хвилин (у Євпаторії через 10 хвилин уже почали рятувати людей). Розпочинається розвідка, пошук та порятунк постраждалих. До місця події також прибувають водо-, газо- та енергослужби, які здійснюють відповідні відключення, та швидка медична допомога. Одночасно з порятунком людей евакуюють мешканців із району надзвичайної ситуації – тут наші працівники взаємодіють із підрозділами МВС. Створюють штаб із ліквідації НС, ухвалюють рішення, чи необхідно залучити додаткові сили та засоби, спеціальну техніку. За потреби, починає працювати спеціальна урядова комісія з розслідування причин НС.

У.Т.: Значна частина нашого житлового фонду вже давно потребує капітального ремонту. Чи не час продумати якусь програму з формування спецбригад при МНС для швидкого реагування?

– У МНС є спеціальні рятувальні загоны швидкого реагування. Інша річ, що вони потребують суттєвого матеріально-технічного оновлення, а це вже проблема бюджетного фінансування. Та навіть за поді-

Зараз наше ЖКГ в катастрофічному стані!

бних умов наші рятувальники працюють на межі можливого, постійно ризикуючи своїм життям. І приклад у Євпаторії засвідчує: рятувальні служби спрацювали, не побоююся цього слова, на «відмінно»: операцію провели в рекордний термін, практично за добу вручну розібрали завали. Для порівняння: в Дніпропетровську такий самий завал розібрали два тижні.

У.Т.: Новорічні свята відзначилися кількома вибухами газових пристроїв. Чи можна запобігти таким трагедіям?

– Донедавна за безпеку системи постачання газу в будинки ніхто не відповідав. Лише в 2008 році Міністерство ЖКГ створило спеціальну інспекцію, а ми наполягли, щоб ця інспекція відповідала і за газове господарство в будинку та реєструвала аварійні споруди. Також люди самі мають зрозуміти: наша безпека – в наших руках! Якщо проаналізувати трагічні випадки, пов'язані з вибухами газу, що сталися з початку року, то картина невтішна: головна причина – людська недбалість: небережне поводження з газом, порушення правил безпеки під час експлуатації газових приладів...

У.Т.: У попередніх випадках, після вибухів у будинках, завжди довго вирішували долю вцілілих квартир – руйнувати чи залишати. Яка роль тут належить МНС і наскільки голос міністерства вагомий?

– Якраз у Євпаторії рішення відселити людей уряд України ухвалив оперативно – за лічені дні мешканці і зруйнованих, і вцілілих під'їздів уже отримали нове житло. Комісія, яка вивчала доцільність відселення, врахувала й позицію МНС. Я як міністр наполягав, аби всіх жителів відселили – адже після зруйнування майже половини будинку решта його помешкань можуть бути ненадійними. Окрім того, спрацює і психологічний чинник: люди після пережитого жаху просто боялися повертатись у свої квартири.

У.Т.: Які прогнози аналітиків МНС щодо частоти виникнення подібних ситуацій у найближчі роки?

– Якщо поглянути на карту вибухів газу в побуті, то відразу впадає у вічі: сумними «рекордсменами» є Дніпропетровська та Львівська області. Значну кількість пожеж і вибухів щороку реєструють у Донецькій та Луганській областях. За прогнозами наших фахівців, зростають ризики виникнення аварій на системах життєзабезпечення та електроенергетичних мережах на Півдні й Сході країни. На моє переконання, в областях, де місцева влада працює ефективніше і проводить реформи ЖКГ, трагедій, пов'язаних із вибухами газу в побуті, значно менше, а то й узагалі немає. Скажімо, про-

ДОСЬЄ

Володимир Шандра

1963 – народився в м. Зборів Тернопільської області.

Закінчив факультет атомних електростанцій та установок Московського інженерно-фізичного інституту.

З 1986 року працював на Хмельницькій АЕС, де пройшов шлях від оператора реакторного відділення до провідного інженера з керування реактором.

1992–2002 – підприємець.

2002 – депутат Верховної Ради за списком «Нашої України».

Лютий 2005 – серпень 2006 – міністр промислової політики в урядах Ю. Тимошенко та Ю. Сханурова 2006–2007 – радник президента України.

З грудня 2007 року – міністр із питань надзвичайних ситуацій за квотою НУ-НС.

тягом 1997–2008 років Волинську, Рівненську, Полтавську, Черкаську, Кіровоградську області такі НС взагалі оминули.

У.Т.: Пане міністре, минулий рік начебто поставив крапку у Новобогданівській трагедії...

– Так, робота, яка була проведена, не має аналогів у світі. Ми, як кажуть, тут «попереду планети всієї».

У.Т.: Не має аналогів, бо ні в кого не було такої халепи?

– Халепи бувають, та ще й які. Позаторік дуже серйозний вибух пролунав в Албанії, в Росії таке було...

У.Т.: А на Заході?

– Ні, на Заході такого масштабу не буває. Коли в травні 2004 року стався цей трагічний випадок, МНС отримало багато пропозицій від фірм з Ізраїлю, України, Франції, що працюють із вибуховими речовинами. Найменші суми, які просили, – \$400–500 млн, а термін виконання обіцяли – понад п'ять років. Ми впоралися з цим повністю своїми силами. За 40 млн грн. З них на 24 млн закупили важкої техніки, яка залишається працювати й надалі. Зібрали й утилізували близько 35600 т боєприпасів, з них 9300 т – ►

Універсальні аварійно-рятувально-санітарні гелікоптери
ми отримаємо вже влітку 2009 року

Піротехники виносили на руках снаряди вагою 100 кілограмів...

Загальний прогноз щодо НС у 2009 році

На 2009 рік МНС України прогнозує 130–150 надзвичайних ситуацій природного характеру. Найбільш небезпечними та руйнівними завжди були важкопрогнозовані природні лиха – смерчі, швидкоплинні паводки в гірських районах, особливо зі втручанням сильного вітру, шквалу тощо. Такі НС, як правило, завдають найбільшої матеріальної шкоди, а іноді призводять і до людських жертв. Цього року можна очікувати активізації зсувів у Карпатському регіоні, південному узбережжю Криму, морському узбережжю Одещини, на правобережжі Дніпра та його притоках. Зокрема, у великих містах, де забудовують схили річок: Дніпропетровську, Дніпродзержинську, Києві, Полтаві.

За статистику, щорічно в Україні виникає 75–90 пожеж та вибухів, стається 40–50 катастроф на транспорті, 20–30 аварій на системах життєзабезпечення, 10–15 аварій в електроенергетичних системах, 5–10 випадків виявлення шкідливих для людини речовин у навколишньому середовищі. Все це зараховують до НС техногенного характеру. Очікувана кількість таких НС у 2009 році становитиме від 165 до 200, а в I і IV кварталах на їх виникнення суттєво вплинуть гідрометеорологічні явища. Зросте ризик виникнення аварій на системах життєзабезпечення та електроенергетичних мережах.

контрольованим підривом. Це героїчна робота наших людей, бо 20% снарядів були другої категорії. Тобто найменший поштовх міг спричинити вибух.

У.Т.: ...Троє людей загинули.

– Так, ця трагедія сталася у 2007 році. Це надзвичайно небезпечна професія: піротехнік, як і сапер помиляється тільки один раз. Усіх наших піротехніків, які пройшли через Новобогданівку, було відзначено

відомчими нагородами. Загалом, 78 рятувальників отримали державні нагороди, всі інші – медаль «За розмінування», запроваджену торік. Не всі ж працюють за гроші...

У.Т.: До речі, а які це гроші?

– Скажу лише, що мені вдалося збільшити зарплату в кілька разів за рахунок внутрішніх резервів. Це зроблено саме для тих людей, які безпосередньо працюють з вибухо-небезпечними матеріалами.

У.Т.: Що робиться для того, щоб Новобогданівка ніколи не повторилася?

– Рецепт загалом простий: треба, щоб не було надлишкової зброї. Просто утилізувати – й усе. Та головне – передбачити на це гроші в бюджеті.

У.Т.: Чи не зашкодить світова криза будівництву нового укриття в Чорнобилі?

– 15 грудня минулого року в Лондоні відбулося чергове засідання Ради країн-донорів Чорнобильського Фонду «Укриття» та Рахунку ядерної безпеки, на яких я очолював нашу делегацію. Україна отримала підтвердження, що незважаючи на кризу, фінансування чорнобильських проектів буде здійснено у повному обсязі. Тож коштів у нас вистачає до 2010 року. Ми спокійно можемо завершити проектувальні роботи й почати будівництво нового безпечного конфайменту.

У.Т.: Ваш попередник казав, що за його часів МНС домовилося про дешеві російські гелікоптери, а ви тепер купуєте дорогі... Це правда?

– Моя концепція така: коли мова йде про безпеку, техніка має бути найсучаснішою. От збираються фахівці, виписують технічні умови тендера. Ми можемо купити вертоліт, у якого швидкість 100 км на годину, і він бере двох пасажирів. А можемо купити зі швидкістю 275 км, який бере десятьох пасажирів. Безумовно, це різна ціна й різна концепція. В тендері перемогла відома компанія «Єврокоптер». У нас будуть гелікоптери з дальністю польоту до 600 км, які вміщують десять людей. Вони вже обладнані медичною апаратурою та рятувальною технікою.

У.Т.: Регулярно ООН публікує доповіді про глобальне потепління, брак води та харчів. Хтось у нас готується до таких ситуацій?

– З 2002 року ми разом з Мінприроди, Мінекономіки та Академією наук готуємо національні доповіді про стан техногенної та природної безпеки. МНС уже фактично завершило переговори зі Світовим банком щодо відкриття кредитної лінії в розмірі до \$500 млн терміном на 30 років із мінімальною відсотковою

ставкою. Це — на випадок масштабних надзвичайних ситуацій.

У.Т.: Якщо щось?

— Так. Раптом щось — протягом 24 годин після того, як уряд визначить, що це — надзвичайна ситуація і ми потребуємо допомоги, Світовий банк надасть кредит. Звісно, краще, щоб у нас нічого поганого в країні не ставалося, але з можливістю отримання кредиту ми будемо почуватися впевненіше.

У.Т.: Чи правда, що в Києві майже немає техніки, яка в разі пожежі зможе впоратися з вогнем вище 16-го поверху?

— Ні, в нас багато машин, які тягнуть вище 60 метрів (20 поверхів — *Рег.*), є одна, яка може дістатися на 92 метри (31 поверх — *Рег.*). Коли ми говоримо про пожежу на високих поверхах, машина і довжина драбини в цьому випадку — не найголовніше. Тут більше питань до облаштування будинку — має бути гелікоптерний майданчик на даху, сучасні системи пожежогасіння.

Також цей будинок мають зводити з найсучасніших матеріалів, які не підтримують процесу горіння. Особливо це стосується сходів.

У.Т.: Але ж й МНС, зокрема, видає дозволи на будівництво...

— Так, у нас є доступ до цього процесу. Та провідну роль тут відіграє Мінрегіонбуд. Ви ж розумієте, що є адекватні забудовники, і їх більшість, а бувають і протилежні випадки, коли подають до суду на інспекторів і виграють справу. Виходить, що пожежний інспектор не

звинувачували один одного в існуванні вертикалі передачі хабарів нагору...

— Я не коментую дій своїх попередників. Я працюю. Може, колись, на пенсії, писатиму мемуари... А якщо в когось є підстави для звинувачень, то треба звертатися до суду. Є компетентні органи — СБУ, прокуратура, — це їх справа, розбиратися. Щодо хабарів. На жаль, проблема хабарництва серед інспекторів є. Наразі ми впорядкували систему пожежних перевірок: особливо

Зараз є 34 колишні військові бази, де в землі залишилися боєприпаси часів війни

має права забороняти будівництво, навіть якщо там і є порушення. Проте люди, які заселяються в новобудови, теж мають дбати про власну безпеку.

У.Т.: Ви кажете про пожежних інспекторів. Ваші попередники

небезпечні об'єкти перевіряють раз на рік, небезпечні об'єкти — раз на три роки, всі інші — раз на п'ять років. Тепер інспектор просто не має права часто з'являтися з перевітками на об'єкти, які не становлять потенційної небезпеки. ■

Фоновий звук

Системи відображення інформації

- комутація та наладка роботи обладнання в приміщеннях площею від 100 до 100 000 м²
- гарантійна, сервісна та технічна підтримки
- розробка та впровадження нестандартних інноваційних рішень

Послуги "під ключ" - від розрахунків до запуску в експлуатацію

ПрессКом® TECHNOLOGY

тел./факс: (044) 585-97-27
www.presscom.ua

Нічого особистого

ІМПІЧМЕНТ (покрокова стратегія)

Що мають зробити парламентарі, щоби звільнити президента

КРОК 1

Створити спеціальну слідчу комісію простою більшістю Верховної Ради

КРОК 2

Сформована комісія працюватиме протягом трьох місяців

КРОК 3

(А)

ВИСНОВОК КОМІСІЇ:
президент не винен.
Припинення процедури імпічменту

(Б)

ВИСНОВОК КОМІСІЇ:
президент винен.
Продовження процедури імпічменту

АВТОР: Анна Бабінець

Депутати стверджують, що ухвалили закон про імпічмент не проти Ющенка. Також відкинувши персональне, **Тиждень** розбирався, якою може бути процедура звільнення президента

Назва Закону «Про тимчасові слідчі комісії», який Рада ухвалила минулого тижня, звучить серйозно. Проте його справжній зміст ще загрозливіший, бо, з-поміж іншого, він детально прописує процедуру імпичменту президента. Найімовірніше, документ буде ветований Віктором Ющенком і парламентарії легко подолають президентське вето (для цього треба 300 голосів, а під час голосування закон набрав 408 голосів — усіх депутатів, крім пропрезидентської частини фракції НУ-НС). Меч над головним кріслом держави підвищено.

КОН'ЮНКТУРА МОМЕНТУ

У парламентському фольклорі закон про слідчі комісії був чи не найпопулярнішим сюжетом. Прописати механізм позбавлення президента посади намагалися парламентарії всіх скликань і з десятків років поспіль оговорювали деталі такого закону, зверталися до Конституційного Суду. Свого часу президент Леонід Кучма загальмував один такий закон, уже схвалений депутатами.

«Зараз склався вдалий кон'юнктурний момент, тому закон підтримали такою кількістю голосів», — пояснює **Тижню** голова регламентного комітету ВР, регіонал Олександр Єфремов. Один бютівець розповів, чому фракція блоку голосувала «за»: мовляв, його просто необхідно було ухвалити до кінця каденції Ющенка: «Розумієте, за президента Тимошенко ми закон про імпичмент ніколи б не прийняли».

Нашоукраїнці, які голосували за документ, кажуть, що головним мотивом була робота слідчих комісій загалом, а не окремої комісії щодо імпичменту президента. «От ми створили комісію з діяльності Нацбанку наприкінці минулого року, прийшли до Стельмаха, а він узагалі з нами не розмовляв. Тоді ми вирішили, що такий закон треба негайно ухвалювати», — розповідає **Тижню** член фракції НУ-НС Руслан Князевич.

Депутати всіляко підкреслюють, що нічого особистого в законі про імпичмент немає — він не спрямований проти Ющенка. Більшість переконана, що запустити і довести до кінця механізм імпичменту стосовно чинного президента просто забракне часу, адже до виборів лишився рік.

СПЕЦІАЛЬНІ ЛЮДИ

Можливість достроково усунути президента від влади передбачена Конституцією, проте його процедура чітко не прописана. Згідно з Основним законом, розпочинати процес можна лише тоді, коли президент вчинив державну зраду чи інший кримінальний злочин. Тепер для розслідування обставин можливого злочину парламентарії більшістю голосів мають створити спеціальну тимчасову слідчу комісію.

До складу комісії входять народні депутати, спеціальний прокурор і троє спеціальних слідчих. Цікаво, що ці «спеціальні люди» не обов'язково мають бути парламентаріями — їх можна залучити зі сторони. Тому до них висуваються досить суворі вимоги: володіння українською мовою, вища юридична освіта, щонайменше 10 років роботи на посаді прокурора чи слідчого, відсутність судимостей. Також люди, які керуватимуть процесом імпичменту президента, зобов'язані подати декларацію про доходи. А ось депутати, які входитимуть до цієї комісії, не мусять цього робити.

Напевне, для того, щоб закон влаштував більшість депутатів, багато формулювань є вельми неоднозначними. Наприклад, до прав слідчої комісії належить «заслухати президента та його представників», «виробувати необхідні документи», «запрошувати будь-кого, хто може володіти необхідною інформацією». Це лише права комісії. Що буде, коли, приміром, «будь-хто» не відреагує на запрошення, незрозуміло. Тобто без десятків позовів до Конституційного Суду знову не обійдеться.

Екс-генпрокурор, а нині депутат від ПР Святослав Пискун каже, що процедура справді складна, але втілити її в життя можливо. «Тут є реальний механізм збирання доказів. Я думаю, це може навіть виглядати об'єктивно», — розповідає **Тижню**

пан Пискун. Хоча його колеги по партії вже заявили, що в разі набрання законом чинності ініціюватимуть імпичмент Ющенка, Пискун запевняє, що документ не замислювався як «опудало для Ющенка». Теж посилається на кон'юнктуру моменту.

PR-МАЙДАНЧИК

Якщо змалювати схему впровадження імпичменту **Ідив. ілюстрації!**, все виглядає досить просто й реалістично. Але майже на кожному кроці є ризик припинення процедури. Наприклад, уже після того як комісія завершить роботу, її діяльність мають перевірити Конституційний та Верховний Суд. Лише якщо вони скажуть, що комісія працювала чесно й прозоро, її звіт зможуть розглянути в парламенті. Президента буде звільнено, якщо за звіт комісії проголосують понад 338 (або три чверті) парламентаріїв.

Конкретно комісії щодо імпичменту в нас ще не було (бо не було закону), проте загалом діяльність тимчасових слідчих комісій не дуже надихає. Їх створюють чи не щотижня і зазвичай використовують як банальні PR-майданчики. Згадаймо комісію щодо продажу зброї Україною під час російсько-грузинського конфлікту. Жодних результатів українське суспільство не побачило, проте її керівник регіонал Валерій Коновалюк став найулюбленішим коментатором російських ЗМІ.

Так, новий закон нібито робить діяльність таких комісій кориснішими. Принаймні відмова від надання їм інформації може тягти за собою кримінальну відповідальність. Водночас результати їхньої роботи слідство може долучати або не долучати до справи. Так само на найцікавішому місці може перерватися робота комісії з імпичменту, і нікому за це нічого не буде. Нічого особистого, лише певні інформаційні бонуси для певних персон. **ii**

Світ: за що звільняють президентів

- У **Литві** можна застосувати процедуру імпичменту до президента за порушення присяги.
- У **Словенії** — за діяльність проти суверенітету.
- У **Ірландії** — за негідну поведінку.
- У **США** інститут імпичменту існує понад два сторіччя, лише одного разу (1868 року) було відсторонено президента Ендрю Джонса — за перевищення повноважень на шкоду законодавчій владі. Кілька разів загроза імпичменту призводила до добровільної відставки. 1974 року президент США Річард Ніксон під час «Вотергейтського скандалу» добровільно залишив крісло.
- 1978 року президента **Італії** Джованні Леоне звинуватили в хабарництві та несплаті податків, і він добровільно пішов із посади.

ТЕЛЕКАНАЛ НОВИН

Коли ти хочеш знати

24

Сьогодні мало знати більше,
сьогодні треба знати все!

УКРАЇНА

РЕГІОНАЛИ ЗНОВУ "З'ЯСОВАЛИ"
СТОСУНКИ З БЮДЖЕТАМИ
КИЇВ

УКРАЇНА
ІПОТЕКА

ЧАСТКА ГРИВНЕВИХ ІПОТЕЧНИХ КРЕДИТІВ
СКЛАДАЄ БЛІЗЬКО 5%
КИЇВ

США
НАЦІОНАЛЬНА БЕЗПЕКА

УРЯД ЗАБОРОНИВ УВЕДІТИ
МАСШОБ З ВОЄНОЮ ДОПОМОГОЮ
АРХІВ

ЄВРОСОЮЗ

ЄВРОПАРЛАМЕНТ УХВАЛИВ
ВХОДЖЕННЯ 9 КРАЇН ДО ЗОНИ ШЕНГЕНУ
СТРАСБУРГ

ІСПАНІЯ
ФОРМУЛА-1

ЗУСИЛИВ "HONDA" СКОНЦЕНТРОВАНИ
НА СЕЗОН 2008-ГО РОКУ
АРХІВ

США

РАЙАН БАРКЗ
ФЕСТИВАЛЬ WIRELESS NEXTFEST
КОМПАНІЯ AIRSCOOPER CORPORATION

PAR
in Share

КИТАЙ
ШОУ MTV
ПЕРІС ХІЛТОН "ЗАСВІТИЛАСЯ"
НА MTV STYLE AWARDS
ШАНХАЙ

ВЕЛИКОБРИТАНІЯ
МОБО AWARDS

ЕМІ ВАЙХАУС - НАЙКРАЩА
ВІКОННИЦЯ ВІД
ЛОНДОН

ЛІЦЕНЗІЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ РАДИ УКРАЇНИ З ПИТАНЬ ТЕЛЕБачЕННЯ І РАДІОМОВЛЕННЯ 0057-М ВІД 10.01.2006Р.

10 080 хвилин мовлення щотижня дозволили телеканалу новин «24» стати зручним цілодобовим джерелом інформації

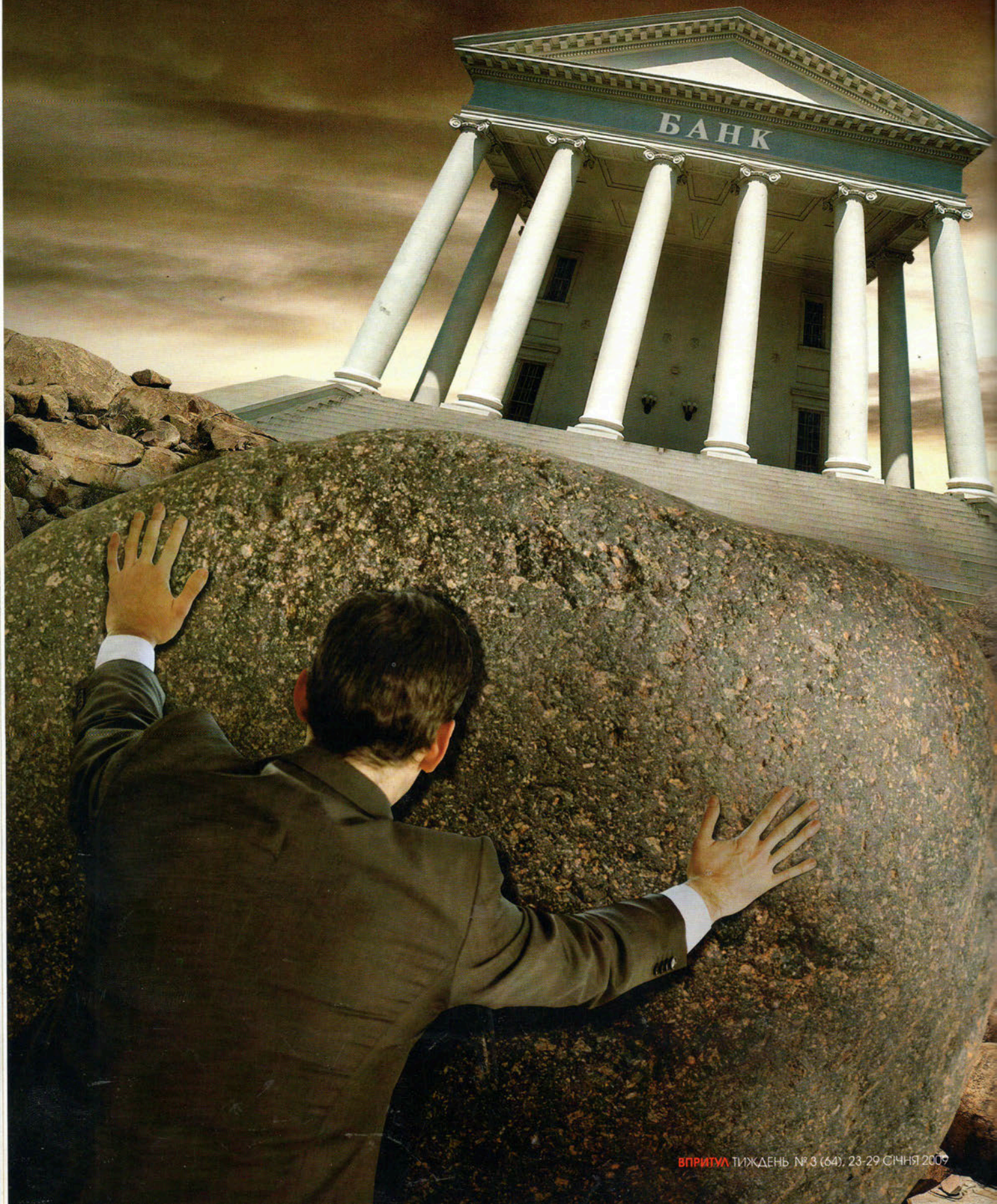
764 новинних сюжети за добу дають повну інформаційну картину дня на одному телеканалі

105 пізнавальних програм за добу дозволяють глядачеві отримати більше, ніж просто новини

65 журналістів-професіоналів стежать за тим, аби жодна новина не пройшла повз вашу увагу

24 корпункти по Україні та за її межами щоденно збирають для вас найважливішу інформацію

8,23 млн. глядачів вже дивляться нас в кабельних мережах, в ефірі та з супутника

Сізіфів кредит

АВТОР: Валентина Кузик

**Що робити,
коли виплата позики
стала не під силу**

Сьогодні банки називають проблемними від 10% до 30% виданих кредитів і застерігають, що їхня кількість тільки зростатиме. І не треба думати, що ця проблема стосується лише бідоласних позичальників. Банки можуть відібрати заставне майно, але перспектива перетворитися з фінустанови на барахолку неминуче обернеться для них системними збитками. І не лише грошовими, а й репутаційними — після показової розправи над боржниками про кредитування як бізнес можна буде забути на роки. Отже, нести «сізіфів тягар» проблемних кредитів і одні, й інші мають спільно.

НА ГАЧКУ

Пан Євген, донедавна власник стабільного бізнесу, сьогодні розгублений. Не тішить ні улюблена справа, ні новенька автівка. «Робили ремонт у квартирах. Ще влітку наші послуги були нарозхват, нині ж бригада готова взятися за будь-яку роботу за найменші гроші. Проте замовлень катма, як і заробітку». Кредитна машина, котру купували як конче необхідну для ведення бізнесових справ, сьогодні стала тягарем для родини Євгена. «Коли зрозумів, що черговий внесок сплатити не зможу, звернувся до банку, пояснив ситуацію», — згадує автовласник. Та із сумом додає, що «кредитні канікули» на три місяці, люб'язно запропоновані банком як вихід, не надто допоможуть. «Я ж і далі виплачую тільки відсотки без тіла кредиту, а це по \$200 щомісяця. Для мене зараз це неабиякі гроші. Але тільки-но мої канікули закінчаться, я буду змушений виплатити ту частину тіла, що набігла за час мого кредитного відпочинку», — зітхає горе-позичальник.

Проте Євген — щасливчик порівняно з Володимиром, банк якого зовсім не прихильний до свого клієнта. «Все, що мені запропонували, — оформити авто на працівників банку і чекати, доки його продадуть. Потім мене начебто повідомлять, чи вистачило вторгової суми, якщо ні, муситиму доплатити», — нарікає обурений клієнт. Кореспондент **Тижня**, відрекомендувавшись позичальником, звертався до кількох відділень ►

Володимирового банку (до речі, одного з найбільших в Україні) й пересвідчився, що працівники установ справді не йдуть на поступки своїм клієнтам. В одному відділенні нам відмовили, порадивши звернутися до «дружньої» страхової компанії, що виплачуватиме наш борг, «доки шукатимете роботу». Довелось коректно відмовитися: у цій схемі є вигода для всіх сторін, окрім боржника.

Дмитро Замотаєв, начальник управління кредитних продуктів роздрібною банкіну Укргазбанку, знає про такі випадки, проте справедливо зазначає, що більшість банків не покинуть своїх клієнтів напризволяще. Передусім тому, що це невигідно самим кредиторам. «Адже фінустанови усвідомлюють, що відмовити в допомозі позичальникові сьогодні — це опинитися у скрутці завтра. Наслідок такої ситуації для банку — збільшення необхідної ставки резервування за рахунок протермінованої заборгованості, нарахування штрафів». «Окрім того, банк не зацікавлений у тому, щоб перепродувати вживані кредитні речі, це не є його функцією», — констатує Грина Скірчук, заступник голови правління банку «Хрещатик».

ЛІВОРУЧ ЧИ ПРАВОРУЧ?

Правники і фінансисти радять не панікувати, а насамперед порадитися зі своїм кредитним менеджером. Начальник департаменту індивідуального бізнесу банку «АРМА» Олена Фельчак переконує: звернення до банку зі своєю проблемою є найпершим і вкрай необхідним заходом: «Це дозволить уникнути зайвих моральних проблем і значних фінансових витрат із боку позичальника. Банк у таких випадках запропонує кілька можливих варіантів. Приміром, переглянути графік погашення боргу, залучити платоспроможного поручителя або ж продати заставлене майно».

І якщо зацікавленість банкірів у такому сценарії очевидна, то незаангажована позиція юристів доводить: просто не платити — метод неефективний. Андрій Содоль, директор юридичної компанії «Аргумент-Консалтинг», свідчить, що «клієнт, який не в змозі виплачувати кредит, зазвичай не звертається до юристів, доки банки активно не почнуть реалізувати заставлене майно, але і в цьому разі закон на боці фінустанов: не платиш, банк має право забрати і продати».

ЯКА ПОСТУПКА МОЯ?

Пан Замотаєв стверджує, що найбільше шансів домогтися відтермінування виплат має клієнт, який досі сумлінно їх здійснював, а також у власників новеньких кредитних авто чи квартир. «Одна з основних схем пом'якшення кредитного навантаження на клієнта — надання кредитних канікул від 1 до 6 місяців, паралельно з цим можливе продовження терміну дії кредитного договору від 6 до 24 місяців (залежно від терміну дії кредиту)», — розповідає Олег Кучеров, начальник управління ризиків малого, середнього бізнесу та заставного кредитування БТА Банку. Проте найчастіше банки відстрочують лише виплати тіла кредиту, залишаючи за позичальником-«відпочивальником» обов'язок щомісячної сплати відсотків, а заборговану суму тіла клієнту доведеться внести після закінчення кредитної перерви. Тому цей шлях радше для тих, хто впевнений у тимчасовості своїх фінансових проблем.

Для тих, хто отримує плату в не надто стабільній національній валюті, банки пропонують «перевести валютний кредит у гривневий за курсом на момент переведення». «Проте будьте готові до того, що ставка за таким тепер уже гривневим кредитом також зросте», — попереджає про мінуси пан Замотаєв.

Основна схема пом'якшення боргового навантаження — надання кредитних канікул від 1 до 6 місяців

Якщо кредитне майно перетворилося для вас на головний біль, а найближчих перспектив погасити позику ви не бачите, то можна й... продати нову власність зі згоди та за допомогою банківської установи. Щоправда, спроби реалізувати заставні чи кредитні авто або нерухомість, щоб виплатити кредит, без згоди банку є протизаконними, таку операцію можна провести хіба що з дрібною побутовою технікою, — застерігає пан Содоль. Хоча самі позичальники визнають, що сенсу в продажу мало, адже отримана від реалізації ненової, приміром, автівки сума аж ніяк не покриє заборгованості перед банком. Наприклад, якщо рік тому ви взяли валютний кредит на машину, то з урахуванням зростання курсу долара її вар-

тість зменшилася орієнтовно вдвічі, — твердять експерти.

Кореспондент **Тижня** вирішив перевірити рекламу в метрополітені із закликом не йти одразу до банку, а звернутися передовсім до такої собі установи «Антиколектор». Щоправда, поважний антиколектор Костянтин, вислухавши мою слізну історію про звільнення чоловіка з роботи, порадив проконсультуватися у їхній компанії та за якісь 100 грн обіцяв «порадити, що саме мені обрати: кредитні канікули чи переведення боргу в гривню». Очевидно, що ту саму консультацію можна отримати в банку цілком безплатно, тому потреба у послугах «всемогутнього» виявилася не на часі.

ВРЯТУЙСЯ САМ

Попри позірну конструктивні поради експертів, не всім співвітчизникам до снаги відверта розмова з «любим» банком. Оригінали волюють швидких та ефективних рішень. Так, одна з читачок **Тижня** у листі до редакції погрожує «прописати дитину в кредитній квартирі, народити ще одного-двох, а з банками нехай розмовляє той, хто курс обвалив». На сторінках автофоруму власник кредитної автівки розповідає про плани інсценувати «повну загибель транспортного засобу» й отримати виплати за КАСКО, які й

підуть на погашення боргу банку. В листопаді минулого року інформагенції повідомляли про молодика, який намагався пограбувати АЗС, щоб погасити кредит. Приватно працівники пошти розповідають, що цього року значно збільшилася кількість листів до Діда Мороза з проханням... виплатити кредит.

Працівниця одного з провідних вітчизняних банків у Діда Мороза не вірить. Розповідає, що сама стала заручницею кредитного договору: «Взяла в борг у своєму ж банку, за місяць після цього долар підскочив, а зарплату отримую в гривнях. Досі виплачувала сумлінно, але найближчим часом планую просити відтермінування», — сумно всміхається дівчина. — Але сьогодні це єдиний слухний вихід для таких, як я». ■

Гарних свят!

К Н И Г А Р Н Я

МАГАЗИНИ МЕРЕЖІ:

м. Київ, вул. Лисенка, 3, (м. «Золоті Ворота»)
тел.: +38 (044) 235 88 54

м. Володимир-Волинський, вул. Ковельська, 6
тел.: +38 (03342) 2 19 57

м. Івано-Франківськ, вул. Незалежності, 31
тел.: +38 (0342) 72 25 02

інтернет-магазин:
www.book-ye.com

сайт мережі: www.book-ye.com.ua

Автомобільна самооборона

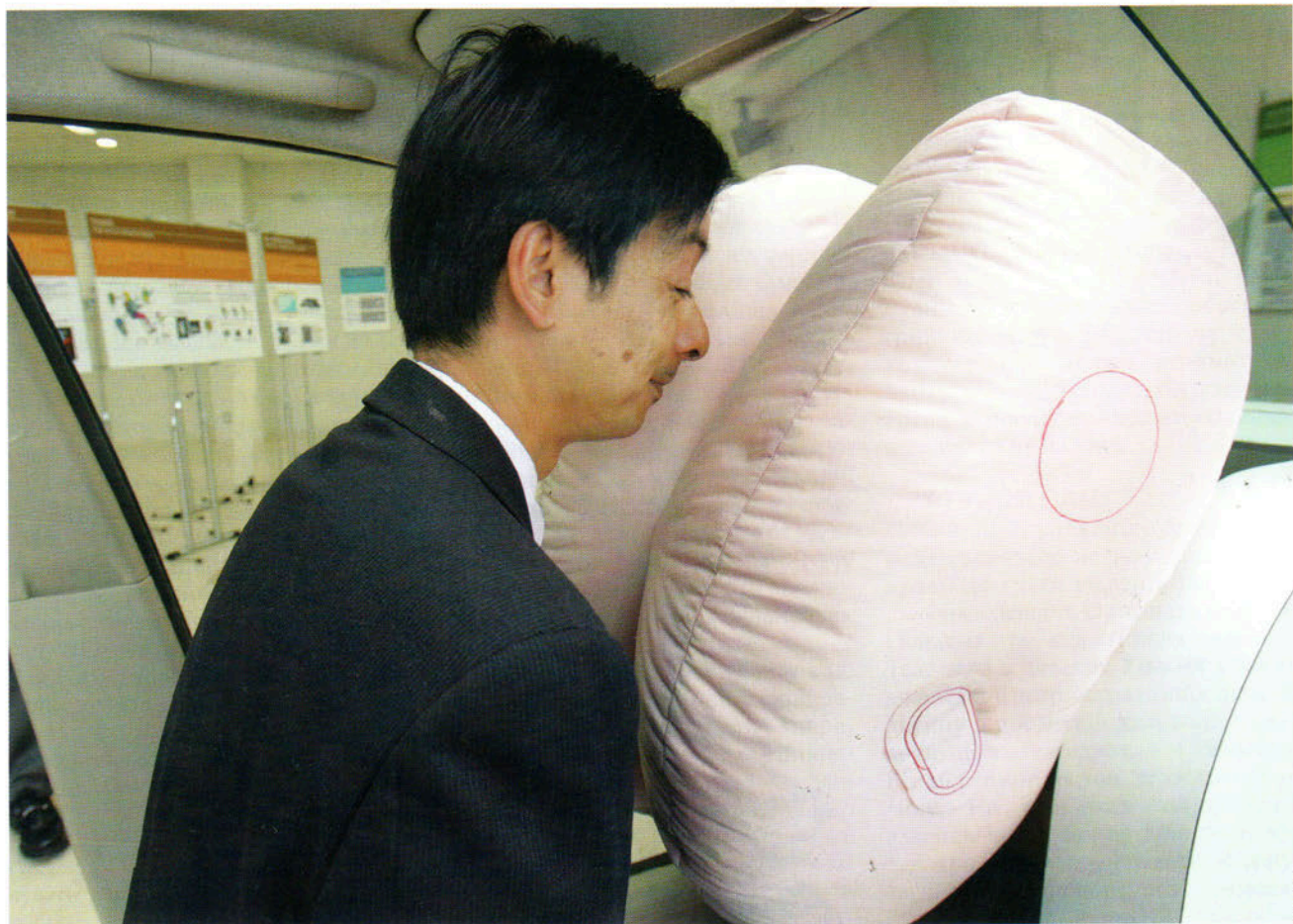

ФОТО: AP

АВТОР: Валентина Кузик

Водій, захисти себе сам!

Щікавитися безпекою авто під час його купівлі українські водії почали приблизно п'ять років тому, — стверджують експерти. Проте навіть сьогодні для тих, хто має намір придбати недорогу машину, це питання — тільки ще одна стаття витрат. І частенько перша, на якій можна заощадити. Чому цього робити не слід, якщо ви не потенційний самогубець, з'ясував **Тиждень**.

ДВІ ДОРОГИ, ДВА ШЛЯХИ

Антон Валерійович цілком задоволений своїм Lanos, придбаним позаторік. Щоправда, зізнається: консультант автосалону переконував, ніби авто обладнане подушкою безпеки. «Вже після купівлі оглянув машину — немає там подушки. Виявляється, її можна встановлювати як опцію», — скаржиться водій. Попри це, пан Антон запевняє, що автівка цілком безпечна, на запитання про конкретні системи жартує: «Найнадійніший фактор безпеки — поміркований водій».

Не розуміє позиції старшого колеги пан Костянтин, але каже, що до вибору авто поставився дуже відповідально, тому жоден консультант не зміг би його дезінформувати. Власник новенької KIA See'd розповідає, що рішення далось йому непросто. «Так, симпатії спочатку були на боці інших авто. Подобалися їхній дизайн, економічність тощо.

Зупинилися на цій моделі, бо вона за таку ціну видалася мені найбезпечнішою. Звертав увагу на кількість подушок безпеки, результати європейських краш-тестів, спеціальні заходи безпеки для малюків, приміром, блокування відкриття задніх дверцят зсередини. Це особливо важливо для мого трирічного сина», — аргументує свій вибір молодий тато. Проте твердить, що обирав би безпечне авто, навіть якби не мав дитини, а автівку, не обладнану достатнім набором систем безпеки, порівнює з бляшанкою і резюмує: «Безпека — це чи не вирішальний чинник вибору авто для мене».

БЕЗПЕКА ПО-УКРАЇНСЬКОМУ

У різному ставленні до такого важливого чинника, як безпека, Андрій Давиденко, начальник відділу продажу автомобілів Nissan, не бачить нічого дивного: «За останні кілька років ставлення україн-

ського споживача до безпечності авто, як на мене, змінилося, а питання про кількість подушок безпеки в машині тепер є одним із найперших. У цьому ми схожі на європейців». Менш оптимістичний щодо ситуації на ринку Ярослав Вовк, директор департаменту маркетингу і реклами компанії «Торговий дім «НІКО»: «Порівняно з країнами Західної Європи в Україні на безпечність авто зважають значно менше, на це маємо об'єктивну причину: рівень життя українців істотно поступається рівню життя в об'єднаній Європі. Звісно, є категорія заможних покупців, для яких на перший план виходять такі чинники, як ім'я брэнда, потужність автомобіля, його безпека тощо. Проте відсоток таких водіїв у нас значно менший, ніж за кордоном». Іван Федорищенко, директор департаменту продажу ЗАТ «Формула Мотор Україна», ще категоричніший. Він стверджує, що безпека не належить навіть до трійки вирішальних чинників під час вибору авто.

БЕЗПЕЧНИЙ MUST HAVE

Обсяги продажу автовок, не обладнаних подушками безпеки (більшість із них — російський і китайський продукт), свідчать про те, що для людей, які купують чотириколісних друзів цього цінового сегмента, безпека не є важливою або принаймні вони поки що не готові за неї платити. «Дорожчі автовок виробники вже обладнують щонайменше двома подушками безпеки. Крім того, навіряд чи можна вважати безпечним авто, у якому немає таких систем активної безпеки, як ABS чи EBD (див. словничок)», — окреслює мінімальні вимоги до безпечного автомобіля пан Федорищенко. Ярослав Вовк з-поміж обов'язкових називає «щонайменше чотири подушки безпеки й систему ABS». Утім, експерти схильні вважати, що наразі для українця, котрого цікавить безпечність авто, в яке він сідає, важливішими є системи активної безпеки. «Що казати про пасивну, якщо більшість водіїв нехтують навіть банальним правилом пристебнути ремені», — нарікає на порушників пан Іван.

Окрім мінімальних вимог до майбутніх залізних коней, експерти радять перед купівлею перевірити, чи розтрощили вашу рожеву мрію під

час випробувань вимогливі європейці з EuroNCAP (європейська програма краш-тестів нових авто). На офіційній веб-сторінці організації можна пересвідчитися у тому, скільки зірочок за безпеку водія і пасажирів отримав той чи інший автомобіль. П'ять зірочок — гарантія того, що у випадку аварії машина до останку боротиметься за ваше життя і здоров'я.

Найнадійніший фактор безпеки — поміркований водій

«На моє глибоке переконання, системи безпеки — це останнє, на чому варто чи навіть можна було б заощадити. Економити на таких системах — це економити на житті своєму та близьких людей», — наставляє потенційних власників авто Іван Федорищенко.

МАНДРИ У ЗАВТРА

Імпортери автовок одностаино прокоують українським водіям безпечне майбутнє, і не тільки заможним. «Системи безпеки, які раніше були тільки на авто преміум-класу, сьогодні з'являються й на доступніших. Приміром, на компактних легковиках уже зараз є такі системи активної безпеки, як ESP (див. словничок), Hill Hold, що перешко-

джає скочуванню машини назад під час руху вгору, фари з функцією AFS (поворот фар у бік повороту керма) та багато інших. Не кажучи вже про те, що для більшості провідних виробників стандартом стала наявність не двох, а чотирьох і навіть шести подушок безпеки навіть у базових комплектаціях авто». Андрій Давиденко єдиною пере-

шкодою для появи новинок на вітчизняних дорогах вважає невідповідність останніх європейським стандартам. «Для задовільного функціонування найновіших систем безпеки, бодай для того самого проектування дорожніх знаків на нижню частину лобового скла банально потрібне достатнє освітлення шляхів, а на наших дорогах узимку крізь завірюху складно побачити навіть пішохода на переході», — нарікає експерт. Він вважає, що «системи, які сьогодні вважають ноу-хау, незабаром провідні виробники ставитимуть на конвеєр, про вітчизняного ж водія ці нововведення пообдають тоді, коли хтось подбас про якість українських доріг». ■

СЛОВНИЧОК АВТОБЕЗПЕКИ

1. Активна безпека.

Дозволяє уникнути аварії в критичних ситуаціях.

ABS — система антиблокування гальм. У разі різкого гальмування колеса не затискаються намертво, а прокручуються, й автомобіль слухається керма.

EBD — система електронного розподілу гальмівних зусиль на кожне колесо залежно від стану дороги, швидкості тощо. Працює разом з ABS.

EBA — створює максимальне гальмівне зусилля при екстремому гальмуванні.

ESC — електронний контроль стабільності. Відстежує, чи їде автомобіль у тому напрямку, куди його спрямовує кермо. Запобігає появі зносу чи заносу.

TCS (ASR) — забезпечує оптимальне зчеплення колеса з дорогою, захищаючи від пробуксовування.

Парктронік — сенсори, що попереджають про перешкоди у «мертвих зонах» (наприклад, під час їзди заднім ходом).

2. Пасивна безпека.

Захищає водія і пасажирів, якщо аварія вже сталася.

Подушки безпеки. Захищають голову і тіло пасажирів від фронтальних ударів. У найдосконаліших версіях мають кілька рівнів надування залежно від сили зіткнення. Є окремі подушки безпеки для колін.

Шторки безпеки. Надуваються між сидінням і дверцятами, захищаючи пасажирів у випадку бокових ударів.

Ремень безпеки. Сучасний триточковий ремень може бути обладнаний системою попереднього натягування, яка «притискає» водія до сидіння під час аварії. Ігнорувати ремень у жодному разі не слід: відкриття подушок безпеки відбувається з розрахунком на те, що пасажир пристебнутий.

Операція «Ергенекон»

Симпатки заарештованих у справі «Ергенекон» вважають їх продовжувачами справи засновника сучасної Туреччини Ататюрка

АВТОР: Юсуф Канлі, спеціально для **Тижня**, з Анкари

Суд століття чи трилер à la Turca?

Туреччині 2009 рік приніс нову хвилю арештів у справі підпільної націоналістичної організації «Ергенекон». Два полковники, два лейтенанти, кілька генералів у відставці та ще близько 40 осіб на початку січня приєдналися до 86 підозрюваних, які вже перебували за ґратами. Також поліція знайшла неподалік Анкари амуніцію та гранати, які начебто належали зловмисникам.

Суд над «Ергенеконом» дехто в Туреччині вважає «подією сто-

ліття», яка проллє світло на «турецьку глибоку державу» та поверне країну до «справжньої демократії». Але для багатьох турків цей суд є радше «трилером à la Turca», що інтригує не менше за «Код да Вінчі» Дена Брауна.

27 ГРАНАТ

Операція «Ергенекон» почалася з 27 «застарілих» ручних гранат, виявлених у червні 2007 року в давньому стамбульському будинку, який належав військовому у відставці. З часом розслідування цього інциденту ширшало й трансформувалося в операцію зі знищення «терористичної організації «Ергенекон», яку підозрювали в підготовці військового перевороту проти уряду.

Внаслідок операції, що її проводили в сім етапів, було затримано до 200 осіб. З-поміж підозрюваних колишній командир жандармерії ге-

нерал Шенер Уруйгур, генерал у відставці Велі Кучук, лідер лівонаціоналістичної Робітничої партії Догу Перінчек, видавець лівонаціоналістичної газети Cumhuriyet Ільхан Сельджук та колишній ректор Стамбульського університету Кемаль Алемдароглу.

Серед затриманих також багато колишніх урядовців, які належали до організацій, пов'язаних із ультра націоналістичними «Національними силами» (назва добровільних загонів — учасників турецької війни за незалежність на початку 1920-х). У майже 2500-сторінковому звинувачувальному акті йдеться про те, що банда називала себе «глибокою державою», тобто вбудованою в державні структури організацією, яка вела незаконну діяльність.

Банду звинувачують у тому, що її члени просочилися в державні органи, армію, мас-медіа, політику, університети, терористичні групи

та мафію. «Ергенекон» хотів використати релігійних фундаменталістів або лівацькі терористичні угруповання, щоб організувати теракти й убивства громадських діячів та посягнути таким чином у країні хаос. Обвинувачення також стверджує, що «Ергенекон» отримував гроші від мафії, контрабанди наркотиків, незаконного продажу державної землі та відмивання грошей за посередництва фіктивних компаній.

Вважають, банда стояла за вбивством журналіста вірменського походження Гранта Дінка та планувала вбити Нобелівського лауреата письменника Орхана Памука.

РЕВАНШ ІСЛАМІСТІВ

Уперше про «банду «Ергенекон»» написав іще у 2002 році журналіст загальнонаціональної газети *Hurriyet* Сайгі Озтюрк. Тоді під час обшуку в будинку Тункая Гюнея, якого затримали у зв'язку з шахрайством на продажу автомобілів, знайшли шість мішків «документів підвищеної секретності». Озтюрк уважав, що сформований Партією справедливості та розвитку (АКР) уряд політизував цей випадок та перетворив його на реваншистську кампанію проти своїх опонентів.

І хоча журналіст погоджується, що серед 86 осіб, яких зараз утримують у в'язниці підвищеної безпеки Силіврі у справі «банди Ергенекон», є «багато кримінальних елементів», він упевнений — юридичні процедури не дадуть нічого конкретного. «Якщо розглядати людей, котрі чекають на суд у цій справі, більшість із них не мають нічого спільного, окрім того, що вони є опонентами уряду та відомими партіотичними діячами», — каже він.

Справа «Ергенекона» ґрунтується переважно на «секретних документах», знайдених у будинку Тункая Гюнея. Сам Гюней тим часом таємно залишив Туреччину та оселився в Канаді, де начебто прийняв юдаїзм і став рабином. Підозрюють, що він працює на американське ЦРУ, ізраїльський Моссад і турецьку службу безпеки МІТ. У телефонних інтерв'ю він заперечує ці звинувачення. Гюней каже, що якби він працював на всі ці розвідки, то мав би отримати Нобелівську премію зі шпигунства. Він також підтвердив, що є гомосексуалістом.

Військові перевороти в Туреччині

1960 рік — Армія проводить військовий переворот, щоб запобігти громадянській війні. Лідерів Демократичної партії, які користувалися авторитарними методами для зміцнення своєї влади, повісили. Цивільне правління відновлено 1961 року.

1971 рік — Армія добирається відставки коаліційного уряду та передає владу нейтральному кабінетові.

1980 рік — До влади приходить група офіцерів на чолі з Кенаном Евреном, яка проводить масові репресії проти всіх радикалів — від ісламістів до комуністів. Парламентську систему в країні відновлено 1983 року.

1997 рік — Військові, занепокоєні релігійним характером діяльності уряду, надсилають прем'єр-міністрові Неджметтіну Ербакану меморандум із вимогою відставки, той підкорюється. Ці події назвали «постмодерним переворотом».

ЧЕКАЙТЕ НА ВИРОК

Критики процесу зауважують, що звинувачення ґрунтуються на свідченнях Гюнея та доказах, знайдених у нього вдома, а самому Гюнесві — який не є ані підозрюваним, ані свідком у справі «Ергенекона» — не можна довіряти. А отже, вся справа сфабрикована в АКР. Це твердження начебто підтверджує й те, що слідство пожвавилось, коли до Конституційного суду надійшов позов про закриття партії. Операція не обмежилася відставними військовими чи ультра націоналістами та зачепила відомих опонентів АКР. Прем'єр-міністр Таїп Ердоган раніше казав, що спроба закрити правлячу партію була відповіддю на намагання уряду довести операцію «Ергенекон» до кінця.

Проте Шаміль Таяр у проурядовій газеті *Star* відкидає всі звинувачення в тому, ніби АКР у такий спосіб намагасться взяти реванш за спробу закрити партію у серпні. Натомість він наполягає, що ці закиди спрямовані на те, аби применшити важливість цієї «події століття», яка може привести Туреччину до «повної демократії».

А от Окай Гоненсін, провідний ліберальний аналітик із газети *Radikal*, вважає, що хоч заарештовані й не мають багато спільного та дотримуються різних політичних поглядів, доведеним фактом є те, що ті, хто називає себе лівими, націоналістами або навіть комуністами, погоджуються: оскільки люди завжди підтримують релігійну відсталість, Туреччина в небезпеці, а цієї небез-

пеки слід уникнути військовим втручанням.

На думку Гоненсіна, «Ергенекон» був лише однією з організацій, створених, щоб урятувати Туреччину від «зрадників», «сепаратистів та їхніх поплічників» і «релігійної відсталості». Він каже, що якби процес міг тривати без політичного впливу, а суд був достатньо сміливим, щоб «дійти до того, до чого він має дійти», то турецька демократія могла б нарешті звільнитися від «цієї аномалії» та стати справжньою демократією. «Щоб припинити період військового втручання, політичних убивств, страху народу та світу, ця справа життєво доконечна... Іспанія, Італія та Греція пережили подібні пропеси, й вони спромоглися покласти край схожим періодам. Туреччині це теж має вдатися», — каже він.

Однак колишній президент країни Сулейман Демірель каже, що йому все ще не зрозуміло, що ж таке «Ергенекон»: «Справа в суді. Суд ухвалить рішення і скаже, чи є в Туреччині держава та «глибока держава», чи просто одна єдина держава. Зачекайте на вирок!» Скільки ще треба чекати, ніхто сказати не може. У звинувачувальному акті згадано десятки злочинів, а число обвинувачених може навіть зрости. Оптимісти вважають, що процес закінчиться за рік-два, песимісти — що він може розтягнутися й на 10 років. Якщо підозрюваних визнають винними, їм загрожують терміни ув'язнення від одного до 500 років. ■

Нобелівський лауреат про Туреччину

«...Цією країною можна управляти, тільки сіючи страх перед ісламом. Потім завжди з'ясується, що цей страх був не безпідставний. Якщо народ, наляканий фундаменталістами, не попросить захисту в державі й армії, то потрапить у провалля анархії й регресу, як це вже сталося з деякими країнами Азії та Середнього Сходу».

Орхан Памук, «Сніг»

Прогноз епікризу

Ольга Богомолець
доктор медичних наук

Нас врятують жінки «за 35» і чорний шоколад

Кризу ми з вами переживемо — це майже медичний висновок з огляду на мої 20 років професійного стажу. Але певні її небезпеки, вважаю, слід озвучити завчасно. Прогноз того, як саме криза позначиться на здоров'ї українців, залежить від багатьох чинників, деякі з них ще не визначилися. Проте вже можна стверджувати, що певних прошарків населення криза торкатиметься в різний час і по-різному.

Зараз потерпають робітники промислових зон і члени їхніх сімей, які залежать від годувальника. І найважче тим, кому 14–16 років. Їм уже зрозуміло: те, що батьки опинилися без роботи, обмежує їхні перспективи на подальше життя. Такі підлітки легко звикають до алкоголю, наркотиків, азартних ігор, нерозбірливих статевих стосунків тощо. Ще гостріше названі небезпеки торкнуться вчорашніх випускників шкіл, які не стали студентами і не змогли знайти собі малокваліфікованої роботи, на яку розраховували. Але ж саме у віці 14–20 років закладаються тривалість життя і стан здоров'я, тому наслідки нинішньої кризи відгукнуться через 20–30 років підвищенням рівня насамперед

чоловічої смертності (дівчат небезпеки зазвичай торкаються меншою мірою), тобто сьогоdnішні юнаки просто не зможуть подолати 55–60-річного рубежу. З огляду на те що в Україні чоловіки і без цього живуть у середньому на 10 років менше, ніж жінки, подальше збільшення розриву є катастрофічним.

Я не лякаю, це реальна ситуація, якій ще можна якщо не запобігти, то полегшити її. І навіть назву тих, на чий плечі ляже тягар нелегкого завдання, — це матері сьогоdnішніх юнаків. Саме жінки віком 35–40 років є тією групою, на здоров'я якої криза майже не вплине: вони звикли до стресу і мають досвід 80-х років — сама пам'ятаю, як тоді місяцями не їли м'яса, о четвертій ранку займали чергу за хлібом, а тих, хто мав родичів у селі, рятували сотки городу. Ці жінки вже максимально мобілізовані, на відміну від чоловіків своєї вікової групи, які, у свою чергу, страждатимуть по повній, передусім представники інтелектуальної праці. Медики очікують на хвилю стресових загострень гіпертонічної хвороби, виразки шлунка, діабету, психічних розладів. У період нинішніх новорічних свят почастишали випадки серцевих нападів у чоловіків «до сорока». Одна з причин — традиційний спосіб зняття напруження

Загалом структура смертності не зміниться. На першому місці в Україні вже багато років смертність від серцево-судинних захворювань, на другому — від онкологічних захворювань, насамперед раку легенів. Значного збільшення онкозахворювань не спостерігатиметься, адже тривалість життя у нашій країні така мала, що більшість населення встигає померти раніше, ніж починаються мутації клітин. Це статистика, а не цинізм — перше місце у світі за кількістю ракових хвороб давно посідає Швейцарія, де середня тривалість життя перевищила 80-річний рубіж. Щодо головної причини смертності, то кількість ускладнень при інфарктах, інсультах та коматозних станах насамперед залежить від швидкості надання кваліфікованої допомоги та можливості придбати потрібні ліки. Оскільки зростання цін на медикаменти триває, а бюджетне фінансування медицини загалом і швидкої допомоги зокрема гальмує, прогноз очевидний. Світовий досвід країн у кризі показує: збільшиться кількість насильницьких смертей, випадків суїциду, загибелі у стані алкогольного сп'яніння. Що стосується хвороб, епідемію яких в Україні визнано вже ледве не десятиріччя — туберкульозу та СНІДу, — то до особли-

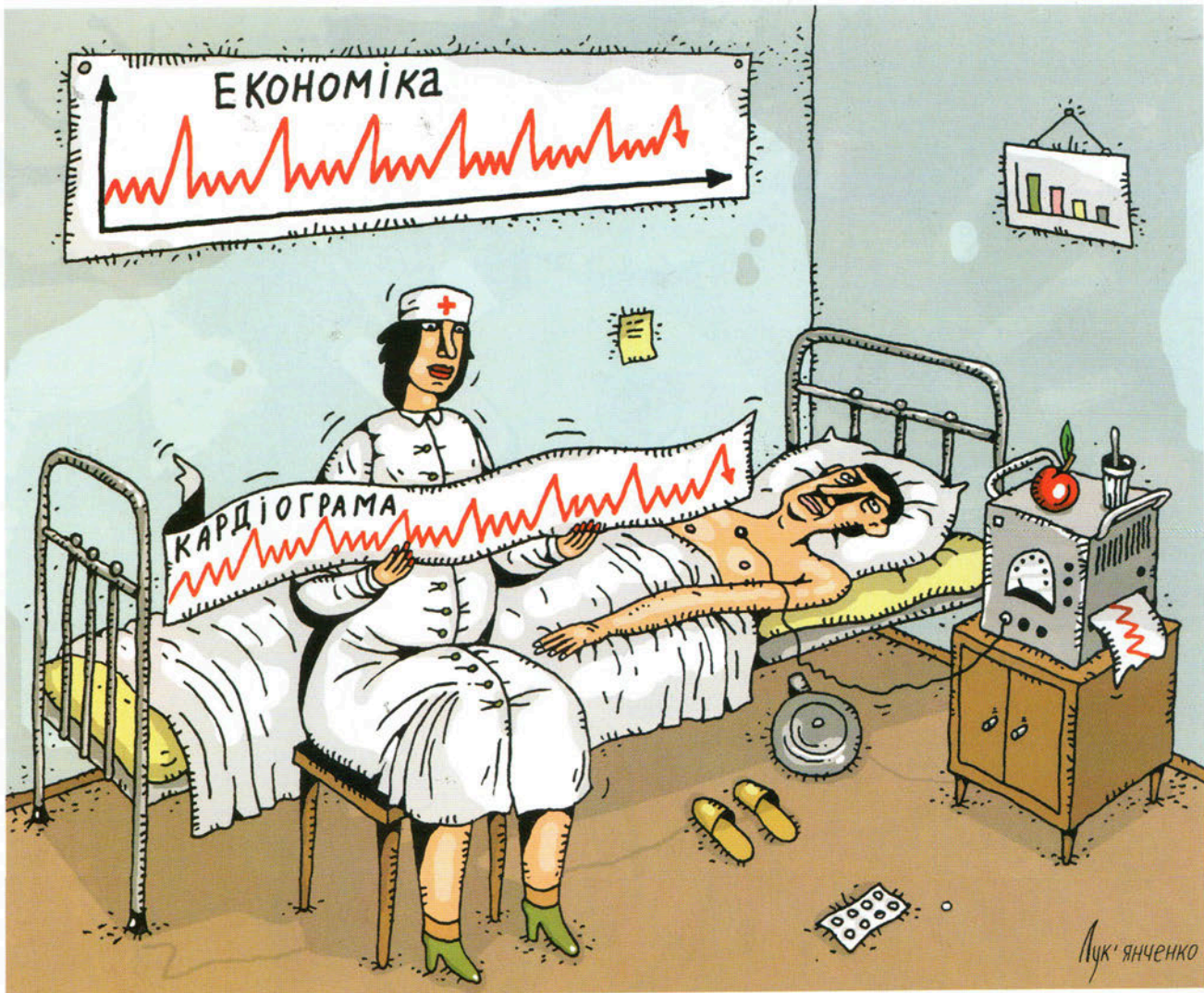
Найлегше переживуть кризу літні люди — вони відчують себе потрібними

за допомогою алкоголю. Інша — хронічний стрес, депресія, неможливість далі утримувати родину в стані благополуччя.

Найлегше переживуть кризу літні люди. У пенсіонерів рівень пристосованості набагато вищий, особливо в тих, хто в дитинстві пережив голодомор, а в юнацькому віці війну. Якість харчування в них суттєво не зміниться, а можливість давати молодим цінні поради щодо заощадження підніме їхній рівень самооцінки, надихне, зрештою, просто продовжить життя. Вони відчують себе потрібними, а це дуже важливо.

вих змін статистики криза не призведе. Хіба що почастишають первинні випадки туберкульозу через небажання хворих із важкими формами лікуватися — раніше в стаціонар заманювали пайками, посиленням харчуванням, зараз цього вже немає. Захворюваність на СНІД збільшиться, але виявленість зменшиться — молоді займатиме час сексом, а настрою зостатися за запобіганням хворобі не матиме. Адже загальний настрій у державі під час кризи формується універсально: «Що буде, те буде».

Але таке формулювання не вистачить, і з його правильністю можна і

треба сперечатися. Стан кризи залежить і від внутрішнього настрою людини. Є сенс щодня повторювати, що саме зараз у кожного з нас з'являються шанси реалізувати себе. Адже протягом 3–5 останніх років у підприємництві, сфері послуг, навіть у шоу-бізнесі практично не було ніш — нікуди було втиснутися зі своїми ідеями та здібностями. А масові звільнення у кризові часи — це насправді не так тимчасова втрата джерела грошей, як можливість докорінно змінити стиль життя, вийти на новий рівень, повніше реалізуватися. У всьому поганому потрібно знаходити хороше. Так, цієї зими зменшиться кількість отруєнь свіжими огірками, а на початку літа — першими кавунами, а також дитячих гастритів, пов'язаних із харчуванням у фастфудах, навіть дитячого карієсу стане менше, бо батьки

рідше купуватимуть газовані напої... Ще цей період — чудова нагода нарешті почати піклуватися про себе й запобігати хворобам. У вашій кризовій аптечці має бути не тільки валокордин і валеріана, що полегшать сприйняття чергового кульбіту гривні, чи знеболювальні, які мають відносно довгий термін використання і при цьому постійно дорожчають, а й елеутерокок, що відновлює енергетику організму, ехінацея, що підвищує імунітет, якісні вітамінні комплекси. А також цибуля і часник із бабусиного городу — за їхньою допомогою, можливо, і морозяна погода поки що цьому сприяє, нинішньої зими Україні вдасться уникнути масштабної епідемії грипу.

І, до речі, не забувайте про шоколад — саме в ньому є хімічна сполука фенілетіламін, яку називають речовиною щастя і яка має досить вира-

жений антидепресивний ефект. Розпочавши писати цю статтю в **Тиж-день**, я спеціально поцікавилася в одній зі столичних мереж супермаркетів динамікою продажу шоколаду з початком кризи. Мені відповіли, що продаж цього продукту порівняно з минулим роком зріс на 42%. Отже, потреба в лікуванні є, але й можливість лікуватися шоколадом також — обнадійливий чинник.

На занурення і вихід із кризи, стверджують фахівці, що є переконливими для мене особисто, знадобиться приблизно десять років. Так, це відносно великий термін. Але на самому дні ми опинимося вже нинішнього року, і це насправді є приводом для оптимізму, бо далі вже буде вихід, просто набагато повільніший, ніж саме занурення. І кожен день кризи наблизатиме нас до епікризу, тобто виходу з неї. ■

ФОТО: Андрій Ломакін

ВТІЕЧА З РАЮ

Іхне життя спочатку нагадує рай. Укол — і людину накриває тепла хвиля, підхоплює і несе геть від пекла проблем повсякдення: у світ яскравих фарб, солодких ілюзій, безмежного щастя й радості. Але перебування тут швидко руйнує тіло і душу. Судоми ломки і безкінечна гонитва за черговою дозою, втрата здоров'я, людської подобі, родичів і друзів — з такого раю хочеться втекти. Проблема в тому, що шляхи звідти пролягають через чистилище, випробування якого витримує мізерний відсоток наркозалежних. **Тиждень** пішов деякими з них.

ЗМІСТ:

НАДІЙНИЙ МЕТОД

Найлегший спосіб побороти наркоманію — очолити її
СТОР. 38

ШЛЯХ У ГОРИ

Співрозмовник **Тижня** спробував безвідмовний спосіб зіскочити з голки
СТОР. 40

ЛІКИ ВІД ЗАЛЕЖНОСТІ

Як уживають легальні наркотики
СТОР. 42

ЦІЛКОМ АНОНІМНО

Наркомани лікують один одного хорошим прикладом
СТОР. 44

ЛІКУВАННЯ ПЕКЛОМ

Темний бік зцілення
СТОР. 46 ▸

Надійний метод

Найлегший спосіб побороти наркоманію – очолити її

«Люди, які пройшли нашу програму реабілітації, у 70–80% випадків цілковито одужують, потреба в наркотиках у них зникає назавжди». Приблизно так звучить типове рекламне оголошення численних приватних клінік та реабілітаційних центрів для наркозалежних. Утім, більшості наркоманів жоден метод не допомагає, і єдине, що їх змушує остаточно кинути колотися, – смерть. Але вітчизняні спеціалісти не полишають надій. Найбільші сподівання на так звану замісну терапію. Наркозалежним замість героїну та ширки Ітут і далі див. словничок на стор. 471 дають ліки на опіумній основі. Державний наркотик чистіший та безпечніший. І хоча двотижнєве лікування коштує тисячу гривень, охочих пройти такий курс більше, ніж місць у програмі із замісної терапії.

КАЙФУ ТУТ НЕМАЄ

Замісна терапія – це легальна видача наркозалежному пацієнтові наркотичного препарату, який за своїми властивостями може замінити нелегальний наркотик. У світі цей метод використовують у більшості випадків під час лікування опіоїдної залежності. В Україні переважно лікують канадським метадоном та індійським бупренорфіном (відомий під ТМ «Еднок»). Особливо багато нарікань викликає опійний препарат метадон, який за своїми властивостями близький до героїну. Численні дослідження довели, що

він набагато сильніший за той-таки героїн, який має замінити. «Метадон дає дуже довгий приход, – пригадує 28-річна Христина. Вона рік кололася метадоном із чорного ринку. – Від герича штирить годин 5–6, від метадону – щонайменше добу. А ломка від нього – це місяць пекла. З нього майже нереально зіскочити, особливо якщо його колоти, а не ковтати в пігулках. Коли я прийшла до реабілітаційного центру лікуватися, то мені так і сказали: спочатку зістрибни з метадону на

героїн чи ширку, і тільки потім тебе лікуватимемо».

Мета замісної терапії – це підконтрольне вживання замісного препарату, що дає можливість наркоманам відмовитися від вуличних наркотиків. Це, своєю чергою, зменшує ризик підхопити ВІЛ, гепатит С чи інші захворювання. Кінцева мета – ресоціалізація наркомана, тобто повернення його до нормального життя. Більшість прихильників цієї методики вважають, що приблизно протягом півтора року людина за умови правильного ставлення до справи і за бажання може спробувати взагалі звільнитися від наркотиків. Цього можна досягти поступовим зменшенням дози препарату, доведенням її до мінімуму, а потім подоланням за допомогою детоксикації.

Противники ж замісної терапії кажуть, що наркоманія – це перед-

усім хвороба психологічна. Вони керуються так званим принципом нульової толерантності, тобто твердженням, що хворий або вживає наркотики, або ні. А єдиний шлях виходу з наркоманії – це абстиненція (цілковита відмова). Заміна одного наркотику іншим не вирішить проблеми, окрім того, що суспільство саме платитиме за наркотик хворому, який колись зробив неправильний вибір. «Є досить велика вірогідність того, що метадонова терапія формуватиме нових наркома-

«Від герича штирить годин 5–6, від метадону – щонайменше добу»

нів – метадонових, – стверджує Семен Глузман, президент Асоціації психіатрів України. – Відповідно створюватиметься попит на метадон на чорному ринку». Причому, за статистичними даними західних країн, де замісна терапія використовується десятиріччями, ці побоювання безспідставні.

Навіть прихильники цього методу визнають, що не менш ніж 40% пацієнтів замісної терапії не припиняють вживати вуличні наркотики, адже хочеться кайфу. «За правильною дозою препарат зменшує бажання людини отримувати наркотичну ейфорію, – пояснює Вадим Клорфайн, завідувач стаціонару Полтавського обласного наркодиспансеру. – І пацієнти не хочуть вживати інші препарати, бо метадон є досить серйозним медикаментом. У разі використання бупренорфіну

цей відсоток набагато нижчий — досить швидко з'являється бажання вживати якісь інші стимулятори для досягнення кайфу».

Прихильники метадону впевнені, що час покаже, хто є хто. «Ті, хто не сприймає замісної терапії як ліки, дуже швидко відсіюються», — каже Максим Демченко, керівник ГО «Світло надії». — Так уже було з «Ед-ноком». Так само буде й із метадоном — минут чотири місяці, і люди, які прийшли сюди за кайфом, просто підуть, бо побачать, що тут нічого ловити».

ДОВІЧНЕ ЛІКУВАННЯ

Найчастіше замісна терапія є підтримувальною, її сенс полягає в тому, що наркоман отримує постійну сталу дозу наркотичного препарату, при цьому не роблячи спроб кинути наркотики. Така програма взагалі не має якихось обмежень — вона може тривати хоч і до самої смерті пацієнта. До 90% учасників метадонової програми назавжди залишаються в ній. Саме це й зумовлює найбільше нарікань у противників цього методу, в авангарді яких перебуває Міністерство внутрішніх справ. Мовляв, держава в такому випадку перебирає на себе функцію наркомафії і легально займається розповсюдженням наркотиків.

«Наркоманія — це хвороба зі стадіями, — водночас визнає Олег Шутяк, перший заступник начальника Департаменту боротьби з незаконним обігом наркотиків МВС України. — На жаль, є такі стадії, на яких

людині простіше колоти наркотик, щоб вона взагалі могла жити і не заважала цього робити іншим».

Ще один аргумент прихильників метадонової терапії — метадон на чорному ринку ніколи не зможе замінити ту саму ширку. Хоча б тому, що 1 г цього препарату в нелегальній торгівлі коштує стільки само, скільки й героїн — \$120–150, тобто досить дорого для небагатої кишені звичайного українського торчка. Утім, попри це, на вітчизняному наркоринку вже з'явився нелегальний метадон. Правоохоронці стверджують, що виявля-

тепер ні з ким працювати. Факт, але міліції потрібні хороші показники роботи, що завжди робилися за рахунок наркоманів. Тепер ми в них цю можливість відбираємо. Звідси й негативна реакція».

Так чи інакше, а правоохоронці дуже обережні у висловлюваннях щодо замісної програми. «Ми поки що не можемо говорити про якісь наслідки метадонової терапії, адже вона діє на нашій території тільки кілька років, — підсумовує заступник голови УБНОН. — Ми просто наполягаємо на тому, щоб ця замісна

До 90% учасників метадонової програми назавжди залишаються в ній

ний препарат не має стосунку до програми із замісної терапії. «Метадон, який ми вилучаємо на чорному ринку, не із запасів для офіційної програми, — каже Олег Шутяк. — Він має закордонне походження. Найімовірніше, російське. У нашому розпорядженні немає інформації про те, що залучені до програми лікарі або наркомани продають препарати». Але самі лікарі визнають, що досить часто наркомани намагаються винести метадон за межі диспансеру.

Натомість у наркологів є претензії до правоохоронних органів. «Усім учасникам нашої програми ми видаємо відповідні посвідчення, — розповідає Вадим Клорфайн. — Коли міліціонери затримують нашого пацієнта і знаходять у нього картку учасника програми, то обурюються: мовляв, понабирали собі папірців,

терапія перебувала під суворим контролем держави, передусім МОЗ і МВС». Однак наркологи, принаймні полтавські, проти участі міліції в цій програмі взагалі. «Рішення щодо прийняття в програму ухвалює міждисциплінарна бригада, яка працює на сайті, — пояснює Вадим Клорфайн. — До неї входять лікар-нарколог, соціальний працівник, медична сестра, лікар-інфекціоніст. Ми не бачимо потреби входження до цієї бригади представників правоохоронних органів. Адже мета міліції — просто закрити».

НАРКОМАНСЬКА КОНСПІРОЛОГІЯ

Одним із досить вагомих аргументів супротивників замісної терапії є питання її фінансування. Мовляв, фармацевтичним компаніям потрібен

новий ринок збуту, який здобувається упровадженням замісної терапії. На цьому експериментальному етапі майже всі витрати лежать на МБФ «Міжнародний альянс із ВІА/СНІДу» та Глобальному фонді боротьби зі СНІДом, туберкульозом і малярією. Але злі язики подекують, що ці фонди саме й займаються лобіюванням інтересів іноземних компаній, які виробляють метадон. Понад те, фонди платитимуть лише доти, доки програма не вкоріниться в Україні, й за 3–4 роки метадон доведеться купувати коштом платників податків. «Упевнений, що міжнародні організації, які стоять за програмами замісної терапії, найперші зацікавлені в тому, щоб вони були основними постачальниками метадону на український ринок, — каже Олег Шутяк. — Я впевнений, що метадону в нашій країні не вироблятимуть. Хіба що рішення буде прийнято на найвищих щаблях влади. Власне, як це вже сталося з прийняттям програми замісної терапії взагалі, коли міліцію просто поставили перед фактом».

Слід зазначити, що в Україні вже випускається препарат для замісної терапії бупренорфіну гідрохлорид під ТМ «Бупрен» на потужностях фармкомпанії «Дарниця». У відповідь на запит **Тижня** головний нарколог України Анатолій Вієвський повідомив, що найближчим часом буде налагоджено випуск бупренорфіну на харківському підприємстві «Здоров'я народу» й одеському «Інтрехім». Тобто запуск вітчизняних метадонових ліній, якщо в них виникне потреба, проблем не викличе. Звісно, якщо він не потрапить із заводських цехів на вулиці, як це сталося з трамадолом (*див. Тижень, № 44, 2008*).

Самі ж наркомани метадону бояться як вогню. «Поміж нас поширені чутки, що цей препарат спеціально придумали для того, щоб вбити всіх торчків, — розповів **Тижню** один наркозалежний. — Мовляв, 5 років вживання — і ти труп. Причому я вважаю, що такі чутки запускають «бариги». Адже коли наркомани йдуть у замісну терапію, то припиняють носити гро-

ші на чорний ринок». Громадський діяч Максим Демченко ці підозри поділяє. За його підрахунками, з кожною сотнею наркозалежних, які перейшли на замісну терапію, з наркотрафіку вилучається щонайменше \$50 тис. на місяць.

Щоправда, не всі наркомани згодні з таким висновком. «У мене є знайомі, які беруть участь у замісній терапії вже рік, і вони, м'яко кажучи, не раді, — розповідає колишня наркоманка Христина. — Вони не живуть нормальним життям — просто пересіли з одного наркотику на інший. Можна сказати, полегшують цим свої наркоманські труднощі. Один із них і далі «доганяється» широко».

«Нобелівську премію за універсальні ліки від наркотиків досі давати нікому, — підсумовує психіатр Семен Глузман. — Тож доводиться визнати, що замісна терапія — це один із методів боротьби з наркоманією. Звичайно, вельми неоднозначний і де в чому небезпечний. Але обійтися без нього на цьому етапі складно, хоча й можливо». ■

Шлях у гори

АВТОР: Богдан Буткевич

Наш співрозмовник спробував безвідмовний спосіб зіскочити з голки

З того часу, як людство визнало наркоманію тяжкою хворобою, з'явилося безліч методів боротьби з цією звичкою. Лікують і словом Божим у монастирях та релігійних громадах, і дорогими препаратами. Але статистика свідчить: остаточно відмовитися від дурману вдається мізерному відсотку залежних. І тільки в ашрамах **тут і далі див. словничок на стор. 471** Тибету та Непалу кожен, хто прийшов, виїде зціленим. Або не виїде ніколи. **Тиждень** поспілкувався з чоловіком (назвався він Юрієм), якого врятували від наркотичного рабства гірські відлюдники.

Я з дитинства обожнював Булгакова, зачитувався його «Морфієм». Так, я з дитинства хотів

спробувати наркотики. І вже в 10-му класі, коли став хіпувати, ми почали з товаришами закидатися кодеїном — тоді, наприкінці 1980-х, він вільно продавався в аптеках. А будь-які підозри можна було відвести, зробивши невинний вигляд та сильний голос. Потім, як співали «Брати Гадюкіни», почав «катати в ширку димедрол». Утім, це не завадило закінчити факультет кібернетики і знайти роботу. На початку 1990-х з'явилася можливість поїхати на ПМЖ до Німеччини, якою я негайно скористався. Там перепробував усе — кокаїн, амфетаміни, героїн. Невдовзі втратив людську подобу, мене звільнили, закінчилася моя робоча віза й мене вислали назад до України. Спробував лікуватися, продав квартиру, прой-

шов дуже дорогий курс детоксикації. Нічого не допомогло — за два місяці знову зірвався.

Потім було ще кілька невдалих спроб. І тут один знайомий порадив поїхати до Тибету. Мовляв, ти ж «кінчений», немає чого втрачати. Набрал грошей у батьків, родичів і друзів та й вирушив. Не мав жодного контакту — просто бажання якось вискочити з усього цього жаху. Грошей вистачило лише на літак. Вийшов із аеропорту Катманду, побачив першого буддистського ченця в помаранчевій хламиді, впав йому в ноги, молячи вилікувати мене. Той, певна річ, нічого не зрозумів, бо у своєму запамороченні я кричав до нього російською. Він просто підняв мене та жестом запропонував іти за ним. І я пішов.

Ольга, Наталка й Андрій. Ліки прийнято, можна починати новий день

Саме так я за кілька тижнів опинився в ашрамі на схилі гори за 100 км від Катманду. Перші два тижні перебував у ейфорії, мені не хотілося наркотиків взагалі. Але потім бажання движняку знов накрило, як дев'ятий вал. Спробував утекти. Але ченці швидко впіймали та притягли назад. Я намагався відбиватись, і тоді мене прикували залізними кільцями до стіни. Ломка була просто моторошною — перші дні я постійно кричав, поки не зірвав голосу. Час від часу мене обкурювали якоюсь смердючою сумішшю з горщика. Іноді мене відковували, але потім знову пристібали в кайдани. Кожен день до мене приходив монах і читав якісь мантри. В мене було враження, що кожне слово — то залізний цвях, що вбивається в мою підсвідомість, хоча не розумів ані слова. Так пройшло ще два місяці, доки ломка не зникла остаточно. Мене відкували. Ще півроку я жив при ашрамі, спав на вовняній підстилці просто неба, доки не впевнився, що потяг до героїну зник. Тільки після цього повернувся додому. ■

«Наступний, заходьте!»

За підрахунками спеціалістів, з кожною сотнею наркозалежних, які перейшли на замісну терапію, з наркотрафіку вилучається щонайменше \$50 тис. на місяць

Ліки від залежності

АВТОР: Богдан Буткевич, Денис Данько (СТБ)

Тиждень досліджував, як užívають легальні наркотики

Кіївський нарколог Едуард Яблонський стверджує, що замісна терапія діє, і вже за місяць наркоман зі стажем може зіскочити з голки. З лікарем не погоджуються деякі пацієнти, які замісну терапію випробували на собі. Віталій, ін'єкційний наркоман із чималим стажем, жартує: «Хіба можна алкоголіка, який пив горілку, вилікувати коньяком?» «Зараз дістати трамадол — проблема, ширка дорога, та й побігати треба, щоб наркотику знайти, — розповідає він. — А в лікарні прийшов і вколосся. Можна домовитися і про 50 курсів. Їх тобі можуть виколоти за тиждень або й за три дні. Це не замісна терапія, а наркопритон якийсь. У постійних клієнтів тут навіть знижки є. Коли в мене не було грошей, я їхав до лікаря Яблонського, просив дати препарат у борг. Він давав».

БІЛІ ДЛЯ КІНЧЕНИХ, ЖОВТІ — ДЛЯ ПОЧАТКІВЦІВ

Едуард Яблонський обвинувачення категорично відкидає, списує на бурхливу фантазію наркоманів. Утім не заперечує, що серед клієнтів державної клініки не лише люди, які бажають вилікуватися, а й наркомани, які просто купують чергову дозу. І все ж, переконаний нарколог, нічого кращого, ніж замісна терапія, досі не вигадано. Працетерапія **тут і далі див. словничок на стор. 471**, спорт, релігія і гіпноз дають результат, але тільки після завершення лікування в стаціонарі.

Стаціонар Полтавського обласного наркодиспансеру дуже нагадує чи то сільраду, чи провінційне управління культури. З походу сюди за до-

бовою дозою метадону або бупренорфіну починається день десятків наркоманів.

Минаємо центральний вхід, великий ганок із простенькою альтанкою, заходимо за ріг будинку і потрапляємо всередину. Молодий чорнявий лікар у білому халаті приязно всміхається. Медсестра, яка сидить напроти, без проблем дістає з простенького сейфа жменю різнокольорових пігулок і висипає їх на стіл. «Оце і є метадон, — пояснює вона. — Залежно від кольору капсули змінюється й дозування: найбільші — білі, середні — сині, найменші — жовті». Відчиняються двері, заходить перший відвідувач. Він отримує кілька пігулок і паперовий стаканчик із водою. Підморгує в об'єктив, ковтає метадон і йде геть.

У кімнатці стає затісно — там вже скупчилася черга. Видно, що це наркомани з дуже великим стажем: бляклі очі, пожмакані обличчя, дрижаки у кінцівках.

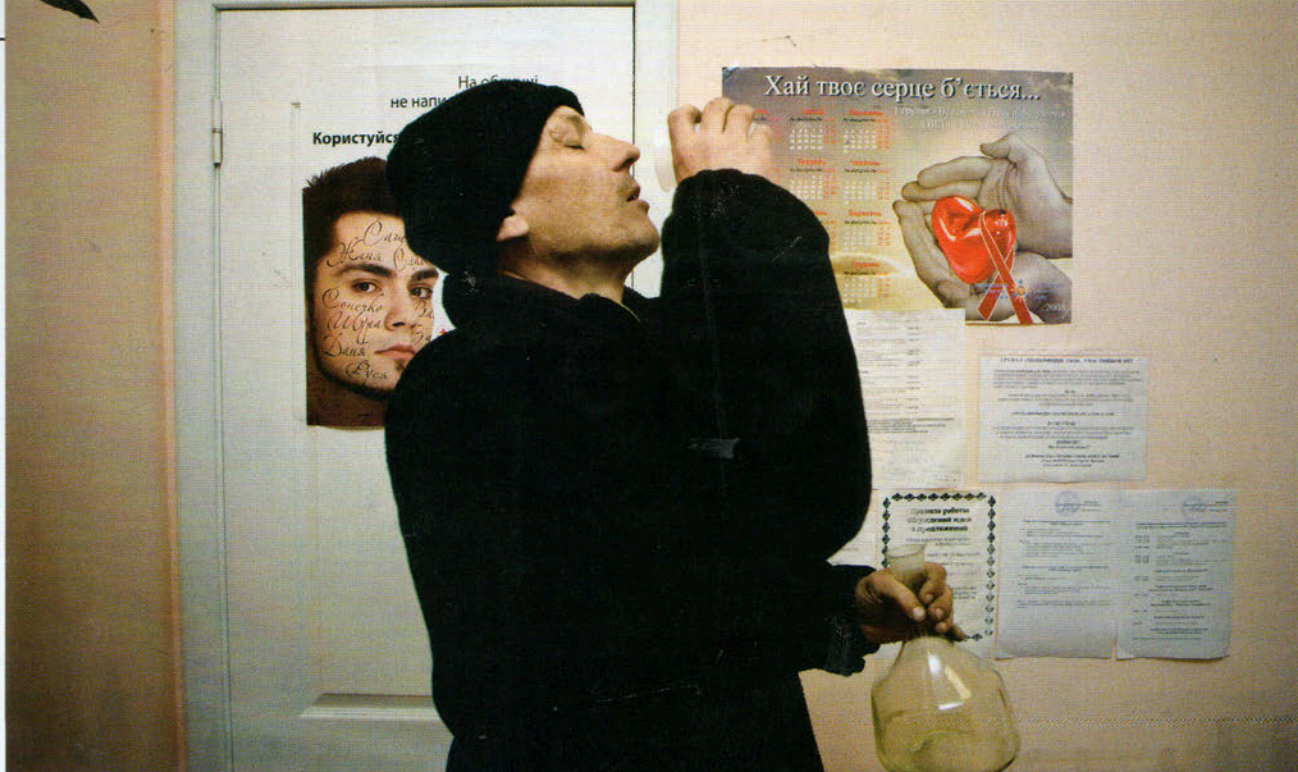
Виходжу на двір. Під'їздить не новенький, але досить доглянутий Opel, з нього виходить чоловік у діловому костюмі, схожий на офісного працівника, але в очах блиск наркомана у пошуках дози. Його звали Сергій. «Я наркоман і зараз, — зізнається він. — Просто набридло бігати по «точках» за ширкою. А тепер у мене є час працювати». З цими словами він заходить до будинку, де на нього чекає доза.

ДІТИ ТЕРАПІЇ

З двору лунає веселий сміх. Біля дверей з'являються двоє дівчат. «Ми в цій програмі вже два роки, — каже 24-річна Оля. Її обличчя густо всіяне

веснянками. — До цього кололи важкі наркотики: ширку, вінт. Нам зараз стало набагато краще. Ми вживаємо «Еднок». Запитую в її подруги, 32-річної Наталки, чи не хоче вона взагалі кинути наркотики. «Я нетерпляче очікую моменту, коли мені не треба буде приходити сюди і взагалі вживати будь-які наркотики, — зізнається вона. — Я намагалася зіскочити двічі. Першого разу після того, як потрапила з передозом до реанімації. Мене дивом відкачали, і лікарі сказали: якщо ще раз вколосся, то помру. За два тижні я знову сиділа на голці. Потім знову лікарня і знову голка. А тепер колотись я не хочу. Навіть якщо вколосся, то нічого не відчую, оскільки препарат блокує кайф». «А я боюся, що коли звідси піду, то одразу знову підсяду на наркотики, — перериває Наталку Ольга. — Мені суто психологічно іноді хочеться вколотися. Але ломки немає, бо є «Еднок»».

До розмови приєднується жінка середніх років на ім'я Оксана. «До метадону я сиділа і на ширці, і на героїні, — розповідає вона. — Лікувалася навіть у Португалії, та нічого не допомогало». Запитую: а як воно, вживати метадон порівняно з тим самим героїном? «Коли я вперше вишила метадон, то відчуття кайфу було, — щиро каже Оксана. — Трохи нудило. Перші чотири дні після вживання препарату їхала додому в стані втику. Тобто в такому ж, який відчувала після наркотиків. Поступово ж після вживання з'являється нормальне, тверезе відчуття. Моя доза зараз становить 75 мг* — мені цього цілком вистачає, щоб відчувати себе нормальною. Є, звісно, люди, які хочуть, щоб їх перло.

Мені цього не потрібно. «Таштитися» я більше не хочу.

«А вас не бентежить, — запитую в дівчат, — що ви лікуєтеся наркотиком від наркотиків?» Жіноцтво обурюється. «Можу порівняти себе із хворим на цукровий діабет, — у запалі майже кричить Оксана. — Діабетику потрібен інсулін, а мені — метадон. Мені від нього ні погано, ні добре, я просто можу нормально жити і не думати про наркотик. Можу порівняти метадон з анальгіном: вживаю його для того, щоб у мене не боліла голова, тобто не хотілося наркотиків».

До кімнати заходить завідувач стаціонару наркодиспансеру Вадим Клорфайн. «Ну як вам наші дівчата? — цікавиться він. — Молодці, авжеж? До речі, ви знаєте, що Наталка під час програми змогла завагітніти і народити двох здоровеньких діточок?» Наталка з гордістю киває головою і показує нам на мобільці двох симпатичних малят: «Вони народилися рік тому, коли я вже рік була в програмі. Дітки здорові, думаю, без неї їх не було б». «Скільки способів кинути наркотики пробувала, жоден мені не допоміг, — каже вона вже стоячи у дверях. — І ось я пішла в програму. Навіть моя мати не вірила, що я знову не зірвуся. Але вже два роки тримаюся, звикла. Знайомих наркоманів, подружжя з маленькою дитиною, я сюди ледве не за карк привела. Тепер вони не колються, живуть нормальним життям». ■

Пігулка метадону, і гайда на роботу! «Я наркоман і зараз. Просто набридло бігати по точках за ширкою. А тепер у мене є час працювати»

«Вони народилися рік тому, коли я вже була в програмі. До метадону я сиділа і на ширці, і на героїні». Замісна терапія перетворила закінчену наркоманку на щасливу матір

Цілко́м аноні́мно

АВТОР: Богдан Буткевич

Наркомани лікують один одного хорoшим прикладом

Один мій знайомий, аби зіскочити з голки, пішов у тривалий запій. Більше він до ширки не торкався. За рік помер від цирозу печінки. Без сторонньої допомоги позбутися наркозалежності нереально. І є методи лікування, коли самі наркомани допомагають один одному.

ІНКОЛИ ДОПОМАГАЄ

Голова громадської організації «Світло надії» Максим Демченко зустрічає нас у центрі Полтави. Проходимо ряд гаражів — ось і офіс. Заходимо досередини. Працює телевизор — на стільцях та диванах довкола нього сидять дюжина хлопців та одна яскрава дівчина в рожевій курточці. «Це ком'юніті-центр, — каже Максим Демченко. — Тобто місце, куди може прийти будь-яка людина, в якій проблеми з наркотиками, та просто провести час. У спогляданні телевизора, спілкуванні з такими ж, як він, людьми, в яких схожі проблеми». У сусідній кімнаті маленький хлопчик грається величезним гумовим м'ячем. Часто наркозалежні приходять сюди разом із дітьми.

Заступник Демченка Сергій Жук тим часом розповідає історію дівчини в рожевому: «Вона вінтовик тут і далі див. словничок на стор. 471. Працює офіціанткою, а у вільний час, щоб не тягнуло на наркотики, приходить сюди. Каже, що іноді допомагає. З нею працює психолог, сподіваюся, вмовить її взагалі кинути». «Є в нас ще дівчина, яка щойно вийшла з в'язниці, — втручається Максим Демченко. — А ще сьогодні в співробітника, колишнього наркомана, день народження. Ходімо з нами — зараз побачите, яким чином ми впливаємо на людей».

Відчиняємо двері до великої зали. На невеликому столі — солодощі, банани та сік. Усі ставлять стільці колом та сідають. З'являється й іменинник — хлопець із потовченим обличчям. «Він у нас працює в тубдиспансері з наркоманами, — нашіптує мені на вухо Сергій Жук. — Там згубне місце. Але він хоче допомогти іншим — тому і йде в це пекло». Й ось кожен по черзі його вітає. Майже в усіх побажаннях постійно чути слова «ми», «наше», «спільні зусилля». Всі бажають сили та звитяги у боротьбі з

лихом. Винуватець свята навіть зашарівся. Нарешті розпочинається чащування, а ми виходимо на вулицю.

На ганку палить цигарку чоловік середніх років — коротко стрижений, у шкіряній курточці, з рисами обличчя, що важко запам'ятати. Понад усе він нагадує оперативного працівника міліції. Починаю розмову з ним — має ім'я Сергій, родом із Луганська, наркоман із 10-річним стажем. Зміг кинути ширку завдяки програмі «12 кроків». «Найскладніше для наркомана — це навіть не кинути саму наркоту, — емоційно пояснює він, — а вже потім не зірватися в перші ж місяці. Нам кажуть: ідіть працювати. А ми не розуміємо — навіщо? Щоб були гроші? Але гроші ми звикли сприймати тільки як засіб для придбання наркотику. Тому такі ось ком'юніті-центри — це дуже важливо. Без підтримки майже неможливо кинути».

«Зараз ми вам покажемо партнерський реабілітаційний центр — він за містом, — підходить до нас Сергій Жук. — Називається «Новий поворот». Сідайте в авто». Вже біля машини нас наздоганяє Максим Дем-

ченко: «А ось це вам подарунок». І з цими словами він простягає нам велику коробку з презервативами.

12 КРОКІВ ДО СЕБЕ

До центру нас везе на власному транспорті Олег. Він із Києва, колишній наркоман. Почув саме про ту «реабілітаційку», куди ми прямуємо, й поїхав лікуватися. Втретє, адже перші дві спроби були марні. Несподівано допомогло. Після курсу лікування ще на рік залишився в Полтаві. Має роботу — він соціальний працівник. Квартиру в Києві здає — на ці гроші й живе. Каже, що не хоче повертатися у свій район, де кожна лавка та підїзд нагадуватимуть про наркотики. До речі, багато наркологів вважають зміну місця проживання важливим елементом лікування наркоманії.

Заїжджаємо до двору сільської лікарні в селі Руновщина. Саме тут у невеликій прибудові працює досить відомий в Україні реабілітаційний центр. Проста дерев'яна підлога, олійна фарба, запашний дух квашеної капусти — чимось нагадує сільську школу, якою її любили показувати в давніх радянських фільмах. «Єдине прохання — не фотографуйте їх без мого дозволу, — просить психолог Олександр Тимошенко. — Розумієте, в нас тут лікуються діти доволі відомих людей, які б не хотіли, щоб подібна інформація про їхніх нащадків поширювалася». Ми ствердно киваємо.

«Ми лікуємо наших пацієнтів за методикою «12 кроків», — каже далі психолог. — Власне, у цього методу є традиційніша для вуха людей назва: анонімні наркомани/алкоголіки. Цю методику розробили ще в 1934 році два банківські клерки, які стали алкоголіками внаслідок Великої Депресії, що лютувала тоді в США. Сенс лікування зосереджений у двох принципах — колективності та наслідування позитивного прикладу лідера. Тобто спочатку людина долає найбільший комплекс будь-якої залежності — визнає, що вона залежна. Причому, робить це в присутності всієї групи. Без такого визнання взагалі будь-яке лікування є марним. А сенс «12 кроків» полягає в тому, що лідер групи — обов'язково колишній наркоман або алкоголік, разом із групою таких самих колишніх залежних чи тих, хто ще в процесі лікування, проходить певну кількість етапів — кроків».

Їх, зрозуміло, 12. Перший крок — це вже згадане визнання свого без-

силля перед наркотиком/алкоголем. А далі людина йде шляхом психологічного самолікування — від вибачення перед тими, кому хворий завдав шкоди своїм захворюванням, до етапу, коли хворий сам перетворюється на лікаря. Та починає допомагати своїм уже позитивним досвідом іншим. Запитально дивлюся на психолога. Мовляв, значить, і ви колись? «Так, — без тіні збентеження відповідає він на мій погляд. — Я був алкоголіком, як кажуть, пропавшим. Але 12 років тому зміг кинути завдяки цій програмі».

Аж ось до нас виходять пацієнти Тимошенка. Їх близько десяти. Тут представники буквально всіх верств і професій — від дочки великого бізнесмена з Заходу України до простих хлопців-робітників, що називається, «з району». Декілька одразу просять їх не фотографувати — але видно, що візит журналістів цікавий усім. Усе ж таки тут нуднувато, мабуть. Ніби читаючи мої думки, Тимошенко каже: «Так, бачите, всім ви цікаві. Просто в нас доволі суворий розпорядок дня. З 8-ї години до обіду — групові заняття. Потім — обід, невеликий перепочинок і знову заняття до вечора. Двічі на тиждень їздимо до ком'юніті-центру, де ви сьогодні були, на засідання Полтавської групи анонімних алкоголіків та наркоманів». Дивуюся, а чи не треба розділяти шанувальників пляшки та швидкого кайфу? Замість лікаря відповідає пацієнт похилого віку: «А навіщо? Ми всі маємо схожі проблеми — не важливо, хто конкретно чим зловживає». ■

Христина вживала вінт, ширку і метадон. Зараз подає хороший приклад іншим

Женя, вінтовик з дворічним стажем, тепер надає перевагу бадмінтону

Лікування пеклом

АВТОР: Денис Данько (СТБ)

Темний бік зцілення: знуцання, побої та електрошок

Європейські медики довели: наркоманія — проблема психологічна. Відтак насамперед лікувати треба душу, а не тіло. Це й намагаються робити у більшості приватних реабілітаційних центрів. Лікують усіма відомими способами і, головне, — без будь-яких медикаментів.

ТЕРАПІЯ ПО-ШИРЯЄВСЬКОМУ

На Одещині в селищі з промовистою назвою Ширяєво розташовано один із таких реабілітаційних центрів. Наркомани й алкоголіки живуть у куренях далеко в лісі, вони повністю ізольовані — жодного контакту з цивілізованим світом. Потрапити сюди легко — було б бажання кинути наркоманське минуле. Але часто пацієнтів привозять сюди силою — батьки наркоманів або міліція.

Лікують у таборі суворим режимом і молитвами. Підйом о шостій ранку, потім обливання холодною джерельною водою, зарядка й важка робота — треба ремонтувати скромні оселі, рубати дрова, готувати їжу. Послаблень немає ні для кого, на самопочуття пацієнтів ніхто не зважає, правила перебування в таборі однакові для всіх і дуже жорсткі. За порушення режиму, розповідають мешканці табору, можуть і побити. Керівники центру цього навіть не заперечують, мовляв, для досягнення мети — всі методи добрі.

Оксана пробула в Ширяєві лише два місяці. Каже, не витримала причісування всіх під один гребінь і неадекватного ставлення до жінок. «Вони мене поголили наголо, бо вважали, що у волосся накопичуються негативна інформація, — розповідає дівчина. — А ще до мене наглядачі чіплялися постійно, ну, сексуально домагалися. Хоча будь-

які сексуальні контакти в таборі заборонені». З табору Оксана втекла, попри те, що це практично нерезально. Наглядачі центру, приймаючи на виховання чергового пацієнта, обіцяють родичам ледь не цілодобове спостереження за наркоманом.

Олександр лікувався в кількох подібних центрах. Але найяскравіше враження отримав у Генічинську, що на узбережжі Азовського моря. Там теж лікують працетерапією, яка допомагає не лише наркоманам, але й власникам центру. «Я пропрацював чотири місяці на будівництві пансіонату, — розповідає він. — Нам казали, що там житимуть десь 80 наркозалежних. Те саме казали їхнім родичам, просили допомогти грошима. Вони й жертвували, в кого родичів немає, ті квартири продавали... Проте пансіонат здали курортникам. Я точно знаю, бо цікавлюся цим».

Живуть генічинські реабілітанти не в лісі, а в місті. Але умови — не кращі. У десятиметрових кімнатах сплять по 10-12 людей. Колишня наркоманка Ганна в реабілітаційному центрі працювала медсестрою. Каже, надивилася такого, що більше до Генічинська ні ногою. Мовляв, там не працює, а шокотерапією лікують, тому й тікають пацієнти. «Хлопців та дівчат, які тікали, наздоганяли й кидали до підвалу, — згадує вона. — Окрім звичайних підвалів, рили в землі так звані стакани — туди садили дівчат, давали їм пляшку, куди вони мали в туалет ходити, накривали «стакан» кришкою й сиділи над нею молитви читали. Пам'ятаю, дістали з такої ями дівчину з синіми сідницями, у крові всю... Я особисто мастила її синці та рани. А дівчина потім усе одно втекла».

За таке «лікування» родичі наркозалежних платять по тисячі гривень на місяць. Гарантій, що наркоман

не втече, не дають, однак обіцяють втримувати з усіх сил.

ДО ЗДОРОВ'Я ЧЕРЕЗ СМЕРТЬ

Про цей метод реабілітації у пресі не пишуть. Про нього розповідають — з уст у уста — пошепки. Бо він незаконний. Але на що тільки не підуть родичі наркозалежних, аби вилікувати своїх близьких. Навіть на смерть. Клінічну.

Георгію — 28. Від наркоманії лікувався понад 10 років. Випробував усе — Біблію, метадон, працетерапію. Не допомогло. Тоді заможна мама домовилася з лікарем у звичайній державній клініці. Той гарантував стовідсотковий результат, але жодних деталей «лікування» не розкривав. Принаймні, мати не озвучила їх синові. Як виявилось згодом, йшлося про так звану шокотерапію, наркотичну залежність намагалися стерти з пам'яті Григорія високим розрядом електричного струму. Після цього, розповідає Григорій, він не міг згадати навіть як маму рідну звати, що вже казати про любов до наркотиків. Подіяло на кілька місяців. Потім почав згадувати і мамине ім'я, і те, що вколоти треба. Лікар переконував, що одного разу мало. В результаті Георгій тричі пройшов такий курс лікування — за все разом мати заплатила \$1,5 тис. «Нещодавно я зустрів того лікаря. Він не працює більше в лікарні. І п'є. Мені так здалося, принаймні».

До наркотиків Григорій повернувся майже одразу. І лише через два роки зав'язав. Каже, молитви врешті допомогли. Про інших пацієнтів того лікаря Григорій не чув, тому й не знає — лише йому пощастило пройти шокотерапію і не збожеволіти, чи ще комусь.

Про подібний «бізнес» запорізьких ескулапів Григорій не знає. Про нього справді мало кому відомо, але в тому, що шокотерапія в

Запоріжжі живе та процвітає, нам стало відомо від інших колишніх наркоманів.

Киянку Вікторію до Запоріжжя привезли батьки. Розповідає, що в тому приватному реабцентрі лікування складається з кількох етапів. Спочатку «новоприбулому» хворому просто показують, що з ним може статися, якщо він добровільно не покінчить із наркотиками. «Мене завели в операційну, на столі лежав прив'язаний пасками хлопець, — згадує Віка. — До нього були підве-

дені електроди. Потім увімкнули електрошок. Лікар звернув мою увагу на кардіограф. Було видно, що серце в хлопця зупинилося. Другим розрядом його повернули до життя». Вікторія каже, що таке шоу її батькам коштувало \$300, а її навіть не вразило. Тому батьки привезли дівчину в реабцентр удруге. Тепер уже її показували іншим новачкам. Як це воно, коли серце штучно зупиняють, Вікторія не пам'ятає, однак каже — відчуття жахливе. Від наркотиків її відвернуло на чотири

місяці, згодом знову сіла на голку. Запорізькі лікарі запрошували дівчину пройти ще й третій етап лікування. Батьки дівчини відмовилися. З чужих слів розповіли доньці, що на заключному етапі лікування хворим колють препарати, котрі викликають алергію на всі опіати. Які — таємниця. Дізнатися її можуть лише ті, хто ризикне наважитися. Подейкують, були такі сміливці, і їм справді вдалося назавжди попрощатися з наркотиками. Але з ними нам зустрітися не пощастило. ■

СЛОВНИЧОК

Антиретровірусна терапія — метод лікування вірусу ВІЛ/СНІД, за якого одночасно вживають кілька препаратів, чим обмежують можливості мутації вірусу.

Ашрам — чернеча громада.

Барига — продавець, наркодилер.

Бупренорфін — наркотичний анальгетик опіоїдної групи.

ВІЛ — вірус імунодефіциту людини.

Вінт — кустарний гідрохлорид метамфетаміну, відомий як первітин.

Вінтовик — залежний від метамфетаміну.

Втик — загальмований стан.

Движняк, двигатися — внутрішньовенне вживання наркотику.

Детоксикація — виведення продуктів розпаду наркотику з організму.

Доганятися — підсилювати сп'яніння.

Зіскочити — покинути вживати наркотики.

Кайф — стан ейфорії.

Кодеїн — сильнодіючий препарат на основі морфію, що знімає спазм дихальної системи.

Ломка — абстинентний синдром, наркотичне «похмілля».

Мантра — молитва.

Перті — див. «кайф».

Приход — див. «кайф».

Сайт — комплекс установ, в яких здійснюють лікування наркоманів.

Тащитися — див. «кайф».

Торчок — наркозалежний.

Працетерапія — лікування працюю.

Ширка — кустарний ін'єкційний наркотик зі снодійного маку.

Штирити — дія за станом наркотичного сп'яніння.

Ієронім Босх, фрагмент триптиху «Сад насолод»

Піонери укра

їнізації

АВТОР:

Інна Завгородня,
Київ – Дніпропетровськ

ФОТО: Андрій Ломакін,
Олександр Кузьмук

Дніпропетровська мистецька агенція «Арт-Вертеп» звітує про успіхи своєї «першої п'ятирічки українізації промислового Сходу України»

Я потрапила до Дніпропетровська — міста, в якому вчилася — після майже трирічної відсутності. В театрі Шевченка саме виступав гурт «Мандри», тож я подалася на концерт. Там не повірила своїм очам: Фома з друзями зібрали повну залу, наче якась команда КВК. Дотримуючись зазначеного на афіші дрес-коду, переважна більшість глядачів прийшли у вишиванках, а наймолодші та найкрасивіші вже після перших пісень танцювали перед сценою. Я озиралася довкола й помічала знайомі обличчя колишніх однокурсників — від декого з них я такого аж ніяк не сподівалася!

Було складно повірити, що цей український карнавал відбувається не в якомусь Львові чи Шешорах, а тут — у Дніпрі, російськомовному місті, де українську музику й книжки можна було купити хіба на лічених розкладках на книжковому ринку, де все українське перебувало в глибокому андеграунді (якщо не занепаді) або віддавало офіціозом, але в будь-якому разі ніколи не було популярним. Щось змінилося. **Тиждень** спробував з'ясувати, що саме, і знайти винуватців.

Олександр Чиж, один із засновників «Арт-Вертепу»:

«Заховане коріння»

П'ять років тому, коли ми починали, в Дніпропетровську мало хто знав, що таке українська музика або українська книжка. Молодіжна тусівка тоді була доволі однорідною — молодь, яка любила російський рок, Кінчева, ДДТ і тусувалася у клубі «Бомба». ▀

Тоді було складніше, нас ніхто не любив: тусівка сприймала нас не те, щоб агресивно, але відчужено. В ті часи проблемою було навіть вийти з маршрутки по-українськи. Коли ти казав: «Зупиніть, будь ласка, в кінці будинку», то виходив приблизно за 250 м від цього будинку. Зараз такого вже немає — «телебачення, дурня, преса» (цитата з пісні «Мертвого півня» на слова Юрія Андруховича — **Тиждень**) роблять свою справу. Ну, й реклама — це страшна сила. Фактично, змінилося покоління, тож нова тусівка сформувалася зі студентів — таких, як наша Даринка.

Проблема Дніпра в тому, що це промислове місто, яке населяють переважно робітники — доволі специфічна група. На телебаченні є засила російської пісні, і вони на цьому виховуються. Їхньої провини в цьому немає. Наше завдання — щось змінити. І змінюємо, адже на рахунок «Арт-Вертепу» вже близько тисячі різноманітних мистецьких акцій.

Якби цю країну не чіпали ще років зо 20, процес пішов би навіть на Дніпропетровщині, адже це не Донецьк, де ситуація значно складніша. Наше українське коріння захищене під шарами радянської пропаганди, але воно нікуди не поділося.

Два роки в Галичині, де я спілкувався нормально літературною українською, як зараз із тобою, мені казали, що я мальчик з Донецька. Головна проблема цієї країни в тому, що нарід просто не мандрує нею: луганчани нічого не знають про тернопільців, а закарпатці — про дніпропетровців. Якби вони поїз-

дили, огразу б розслабилися. Тому що я, відверто кажучи, розслабився.

ПОДІЄВИЙ ТУРИЗМ

«Арт-Вертеп» намагається активізувати знайомство українців один з одним, організовуючи подорожі на акції та фестивалі, які проводять в інших містах. Наприклад, на фестиваль «Джаз-Коктебель» з Дніпропетровська можна було поїхати з «Арт-Вертепом» — пропонували автобусний економ-варіант, дешевший від залізниці.

Дарина Важинська, студентка, контент-менеджер сайта artvertep.com:

«О, Карпа!»

Це сталося чотири роки тому, якраз була Помаранчева революція, а я ще ходила до школи. Побачила на паркані афішу «Сергій Жадан та Ірена Карпа» (а я зачитувалася журналом «Молоко», до якого остання саме дописувала) й подумала: «О, Карпа!» Про Жадана я тоді ще нічого не знала. Того самого дня був їхній творчий вечір у театрі «Крик». Ну, думаю, сходжу. Прийшла, подивилася, зайшла до книгарні, побачила, скільки тут книжок, і почала навідуватися.

Одного дня всім треба було тікати з офісу на якусь акцію, а в книгарні була тільки я, роздивлялася книжки. Дзвонить директор Тимофій і каже:

— Віталіку, терміново приїзди. Залишай когось, хто є в офісі.

— Але нікого немає, окрім клієнтки, маленької дівчинки.

— Як звати?

— Даринка.

— Ану, авай Даринку до телефону.

Тіма не роздумуючи дав мені «партійне завдання» — бути в офісі, поки всі не повернуться. Якщо хтось захоче купити книжку — продати. Так я й залишилася. Зараз займаюся сайтом, а паралельно навчаюся на третьому курсі української філології Дніпропетровського національного університету.

За останні роки три я помітила, що люди виявляють більший інтерес до української мови й культури. Я би не сказала, що це наслідок Помаранчевої революції, але зміни відчутні. Найголовніше — зникла антиукраїнська агресія.

Наприкінці 2005 року гурт «Вертеп» знімав кліп на пісню «Колядою», до участі в якому набирали масовку. Я погукала своїх однокласниць, подруг, і ми поїхали в Підгородне — трали роль фанаток, стрибали, а десять годині о 23-й приїхав батько однієї з подруг, усіх вилаяв і забрав додому.

А потім почала їздити Україною й по захоплених відгуках зрозуміла, що про «Арт-Вертеп» усі знають. Навіть моя мама вже чула про нього від своїх подруг, вона мною пишається. І, звісно, тепер я знаю, хто такий Жадан.

КУЛЬТУРТРЕГЕРСТВО

«Арт-Вертеп» традиційно постачає до Дніпропетровська українських письменників. Із зіроч досі не вдалося «витягти» хіба Прохаска, Забужко та Подерв'янського. Головний офіс «Арт-Вертепу» розташований у Дніпропетровську, але його діяльність охоплює всю Україну. Дніпряни навчилися організувати тури для письменників та гуртів по країні. Клієнтами мистецької агенції вже були «Пікардійська терція», «Гайдамаки», «Сестри Тельнюк», «ДахаБраха»...

«Наразі ексклюзивно займаємося гуртами «Ойра», «Вертеп» і одним із найкращих джазових гітаристів Європи — Олександром Любченком. Туж такі Ірену Карпу ведемо вже більше року — організовуємо її тури Україною», — розповідає Тимофій Хом'як, який є ще й директором гурту Qarpa. З Рівного нещодавно звернулися молоді люди з проханням допомогти організувати та «розкрутити» фестиваль «Творча валіза».

На рахунку вертепівців і нещодавній тур Сергія Жадана й ска-гурту «Собаки в космосі» на підтримку спільного альбому «Спортивний клуб армії», гуркіт від якого вже прокотився 14-ма (!) містами України. Причому це не грантові, а цілком комерційні тури — люди радо йдуть і платять за концерти, а артисти отримують гонорари.

Аліна і Карина Гайові, рукодільниці і симпатки «Арт-Вертепу»:

«Подвійний стандарт»

Ми прибилися до «Арт-Вертепу» так само, як і Даринка — це в шкільному віці, а зараз уже вчимося на п'ятому курсі Будівельної академії на архітекторів. Із першого класу ходили на студію «Фантазія» — малювали, брали участь у виставках. Там познайомилися з Іваном Лукичем Іващенко, який і привів нас до агенції. Тут саме організували конкурс для художників, за перемогу в якому наші роботи мали бути розміщені на сайті, хоча, зрештою, розмістили всіх учасників...

А потім телефонує нам Тимофій і каже: «Тут така справа, брати-близнюки Капранови презентуватимуть книжку «Приворотне зілля». Було б цікаво поєднати читання братів-близнюків із виставкою сестер-близнючок. Зробити такий собі позитивний «Вечір подвійного стандарту». Це була наша перша

співпраця, яка надалі перетворилася на традицію — без нашої участі не минала жодна презентація братів Капранових у Дніпропетровську.

Навколо «Арт-Вертепу» постійно щось відбувається, тут ми познайомилися з багатьма цікавими людьми. І врешті-решт, усі дорogi чомусь ведуть саме сюди. ▶

ХТО ДИВИТЬСЯ ТВ-РЕКЛАМУ?

ВДОМА Ж НІКОГО НЕМАЄ!

ПрессКом® ADVERTISING

Всеукраїнський IndoorVideo оператор

www.presscom.ua

Зокрема й тому, що нічого подібного більше немає.

ПРО КОНКУРЕНЦІЮ

Прикладів успішного арт-менеджменту на українських теренах не так уже й багато. Не можна назвати ці організації повною мірою конкурентами, адже в них окремі ніші. «Гудімов більше займається візуальним мистецтвом, а з ким можна нас порівняти — це «Дзига», — оцінює Тимофій Хом'як, — унікальний синтез якісного арт-менеджменту та грошей — власних і спонсорських із державними. Ще Олесь Доній і «Остання барикада» — в них уже не один фестиваль на рахунок. Чим більше — тим краще».

Тимофій Хом'як,
директор і музикант:

«Легенди треба вигадувати»

Гора Вертеп, на честь якої ми й назвали свій гурт, височіє поблизу селища Підгородне під Дніпропетровськом — це залишки страшного льодовика, який проходив по всій Європі. На цій горі, під якою вирости і гуляли в дитинстві, 2001 року ми зробили свій перший фестиваль. Горі ми дали назву самі. Але вже в 2004 році донька нашого гітариста принесла підручник із краєзнавства, де було сказано: «Гора Вертеп біля Підгороднього, залишки льодовика».

У місті вже працює десь п'ять клубів із живим форматом, з'явився

ринок і люди, які готові платити за живу музику, артхаусне кіно та літературу, тобто виховалася публіка.

У бюджети кожного міста, містечка, області закладаються мільйони гривень на проведення різноманітних свят — Дня молоді, Дня міста, Дня Конституції... Якщо до управління культури надіслати запит, вони назвуть вам вражаючі цифри й розкажуть про сотні проведених на ці гроші фестивалів. І не збрешуть, адже вони й справді провели збіговиська типу «Барвистий віночок», «Срібна тувелька», «Зелений губочок». Були фестивалі? Були. А чому про це ніхто не знав, їх не турбує. Наша співпраця з управлінням полягає в «непомічанні» одне одного. В останні роки вони не заважають, і це вже добре!

Тим часом ми платимо податки міським службам, МВС, МНС, швидкій тощо. Нас привінують до комерційних фірм на кшталт мобільних операторів чи пивоварень, які організують концерти уля реклами своєї продукції.

ПРО ГРОШІ

Вертепівці діляться досвідом, як заробляти гроші на українській культурі. «Це важко, але так само, як і в будь-якому іншому бізнесі. Щоправда, якби ми продавали меблі або труби, це було б традиційніше для Дніпропетровська», — каже Тимофій Хом'як.

Поставити справу на комерційні рейки вдалося лише на четвертий рік існування проекту. До того часу вертепівців підтримували меценати й спонсори, яких, проте, вони воліють називати друзями — це Станіслав Білодіденко, Андрій Денисенко з ГРАДУ (Громадського активу Дніпра), а також Святослав Олійник, депутат від БЮТУ (який має ще й власний проект «Культурна столиця»). Переважно вони допомагали організувати концерти й акції до міських свят. Письменників і музикантів «Арт-Вертеп» запрошував за власні кошти.

«Часто доводиться читати підручник для організаторів культурних заходів, написаний якимось європейським діячем, де він рекомендує таке: ви складаєте кошторис, а потім ідете в міністерство культури, береє гроші й реалізу-

єте. Все чудово, проте в нашій країні таке не діє», — пояснює Олександр Чиж. Тому ще одна стаття доходу — організація корпоративних вечірок в етностилі для комерційних компаній.

Одним із постійних клієнтів агенції є павлоградська фірма «БудМайстер», яка виробляє сухі будівельні суміші. На вечірках, що їх «Арт-Вертеп» організовує для фірми вже більше двох років, побували Сашко Лірник, «Гайдамаки», «Вертеп», Олег Скрипка, Марійка Бурмака. Проводили тут вояжіння і фольклорні танці з гуртом «Божичі» — працівники будівельної компанії навіть запаслися вишиванками. Для окремих вечірок розробляють костюми, карту напоїв і меню, а також ексклюзивні подарункові обереги. Клієнтів, готових платити за розважання своїх працівників у етностилі, щороку більше. А ви кажете — Дніпропетровськ, російськомовний регіон...

ЇХНЕ ГАСЛО: БУДЬ СУЧУКР!

Усе почалося зі створення аматорського сайту. Більш оновлений варіант інтернет-сторіночки зараз має до 3 тис. відвідувачів на день, а щотижнева розсилка охоплює 40 тис. адресатів. Книжковий клуб «Білокнижник» — це підвальчик на 40 м². У ньому базуються три окремі проекти — група «Вертеп», якою займається безпосередньо Тимофій Хом'як, власне книгарня і мистецький портал artvertep.com. Має «Арт-Вертеп» й інші підрозділи — віртуальну галерею та промо-студію LIFT, на рахунок якої диски Сергія Жадана, Олександра Любченка, «Вертепу», «Оркестру Че».

Гасло «Арт-Вертепу» — «Будь сучукр!» доволі провокаційне. Новотвір «сучукрліт» став чи не означенням молодіжної літератури останніх років. До цієї літератури, сповненої наївного шарму пізнання юнню дорослого життя, можна ставитися по-різному. Так само, як і до нової музики, фестивалів тощо. Але той факт, що молодь Сходу прислухається до цього гасла, сумніву не підлягає. Процес, про необхідність якого так довго говорили націонал-демократи, пішов. ■

ПОГЛЯД

Східноукраїнські кошенята

Мене завербувала викладачка гри на бандурі

Прочитала в Тараса Прохаська, що він вважає акт Злуки між Східною і Західною Україною, проголошений 22 січня 1919 року, причиною всіх наших негараздів. Тобто не наших, бо до чого тут я. В мені внутрішній конфлікт – з одного боку, Тарас Прохасько для мене – авторитет, бо я його поважаю, обожаю його прозу й есеїстику. З іншого боку, країна, в якій бачить своє світле майбутнє Тарас – це та, в якій мене немає.

Я взяла моду ображатися на закиди до Східної України ще давно, бо це місце мого народження. Спектр дражливих для східняка тем надзвичайно широкий. Для початку можете засумніватися в туристичній принададності, наприклад, Херсона, а загалом і всіх інших незахідноукраїнських міст. Сюди ж можете додати невинуватну російськомовність Сходу, політичні уподобання, світоглядні особливості східняків, що не піддаються корегуванню, забруднені промисловістю міста, в яких нормальній людині не можна жити, низький рівень культури та інші штампи або радше – мозолі, насправді болючі.

Проблеми, які наше суспільство начебто розділяють – фактично, не є проблемами Західної України. Взагалі-то це проблеми Сходу, тобто мої. Це мою сім'ю політично ділять навпіл кожні наступні вибори. Це я не можу домовитися з братом про спільну позицію в російсько-грузинському конфлікті. Це мені доводиться переходити на російську, приїжджаючи з села в місто і навпаки. У Західній Україні подібної поляризації, мені здається, немає. Порівняно з українським Сходом, життя на Заході – це перебування серед одnodумців, яким не треба пояснювати

ІННА ЗАВОРОДНЯ
журналістка

загальноприйнятих істин або доводити очевидне. Доводити все це потрібно нам, тобто нашим. Як не дивно, це не одне й те саме. Мені не подобається зужите «свідомі українці». Можна умовно назвати нас «агентами Заходу на Сході України». Завербували нас іще в дитинстві. У випадку зі мною в усьому винною пропонує вважати мою викладачку по класу бандури Галину Михайлівну. Вона приїхала до Дніпропетровщини зі львівських Перемишлян і прийшла у нашу школу, щоб набрати собі учнів. Що вона робила? Вона заходила до кожного класу, вся така красива, з русою косою, у великих червоних кліпсах, і починала співати під бандуру. Звісно, опиратися такому

було неможливо. Тому я десь із другого класу співала пісеньки про Тису й про смереки. Ну, а далі я вербувалася віршами Грицька Чубая, львівським роком і літературою «станіславського феномену», тим-таки Прохаськом.

От вам і ідентичність. Тривалий час західноукраїнське видавалося мені найбільш українським – справжнім, хоч для цього мені й не треба було бувати на Заході. І що характерно, аж до самого повноліття я не зустрічала жодного живого галицького сепаратиста.

Умовно я також уявляла, що буде, якщо Україна насправді розділиться на дві держави. Що я оберу – Рівне чи Ровно? Перша думка – що, звісно ж, західну її частину як ближчу мені за духом, як зідеалізовану мною – таку, в якій мені дуже сильно хочеться бути своєю. Але, подумавши ще, я розумію, що ні – якщо ми розділимося, я залишусь в Ровно чи десь там. Тобто або ви приймаєте мене з усією Східною Україною за мною і в мені, або я не з вами. Тим часом криза – може, подякувати їй за це? – дає нам чудову нагоду зрозуміти одне одного краще. Як уважила моя львівська подруга, мешканці східних міст, де тепер зупиняються індустріальні комбінати-гіганти, опиняються в ситуації, у якій Захід України перебуває постійно. Страшно подумати, якої заспівать тепер західні противники Злуки! Якщо вони не хотіли нас із усією нашою промисловістю й металургією, чого ж чекати в збанкрутілому стані? Розмірковуючи про наші, Сходу із Заходом, стосунки, я все частіше думаю про любов. Причому нерозділену. А це – завжди драма.

Січень 1991 року. Живий ланцюг у день Злуки з'єднав Київ і Львів, демонструючи єдність України

Єднання на руїнах імперій

АВТОР: Іван Монолатій, кандидат історичних наук

90 років тому українські землі вперше за кілька віків спробували об'єднатися в єдину державу

Біля підніжжя пам'ятника Богданові Хмельницькому на Софійському майдані в Києві 22 січня 1919 року було урочисто проголошено Акт злуки Західно-Української

Народної Республіки з Українською Народною Республікою. До речі, Хмельницький був останнім, під чиєю булавою з'єдналися обидва береги Дніпра. І було це так давно, що в Україні добряче призабули, як будувати унітарну державу.

ДВІ ДЕРЖАВИ

Восени 1918 року Австро-Угорська імперія, як-то кажуть, посипалася — внаслідок поразки у війні та національно-визвольної боротьби її народів, що спали й бачили вирватися з-під опіки, імперія розпалася на кілька незалежних держав. За-

хідні українці не менше за чехів та поляків бажали жити у власній державі, тож уживали рішучих заходів для її створення.

Передбачаючи остаточне падіння Австро-Угорщини, 4 жовтня голова Української парламентарної репрезентації Євген Петрушевич із парламентської трибуни у Відні заявив: «...вже нині рекламуємо для себе ніщо інше, як найсвятіше для кожного народу право на злучення всіх українських земель в одну українську незалежну державу і домагаємось прилучення всіх українських земель австро-угорської мо-

нархії, в сім також українських земель, положених в Угорщині, до української держави». Народні та студентські віча, збори громадських організацій різного масштабу масово голосували за об'єднання з «Великою Україною».

Перші практичні кроки до реалізації об'єднавчої ідеї були зроблені у Львові. На зборах українських депутатів австрійського парламенту, українських членів галицького і буковинського сеймів, представників політичних партій Галичини та Буковини, духовенства і студентства 18 жовтня 1918 року було утворено Українську Національну Раду. Наступного дня вона проголосила Українську державу на всій українській етнічній території Галичини, Буковини і Закарпаття. А оскільки ще раніше незалежність України була проголошена і в Києві, на руїнах двох імперій, Росії та Австро-Угорщини, з'явилися одразу дві українські держави. Тож об'єднання етнічних українських земель стало не тільки бажаним, але й технічно та юридично можливим.

ДЕКЛАРАЦІЯ ДОБРИХ НАМІРІВ

29 жовтня представник західноукраїнського політичного проводу Олександр Колесса у Києві повідомив гетьману Павлові Скоропадському та МЗС Української держави про створення УНРади як конституанти українських земель в Австро-Угорщині. Щоправда, це повідомлення не додало оптимізму гетьману, влада якого вже ледь трималася — здоровенний шмат західних територій ніс із собою цілий лантух проблем, перш за все, військово-політичних.

Але у Львові панувала ейфорія. Газета «Діло» опублікувала передовицю «Відень чи Київ?», в якій галицькі політики закликали «всіма силами і всіма способами стреміти до з'єднання всіх українських земель, розділених доси кордонами, в одну державу, у вільну самостійну українську державу».

31 жовтня у Львові стало відомо про приїзд до міста Польської ліквідаційної комісії, яка мала перебрати від австрійського намісника владу над Галичиною — і включити її до складу Польщі. Але в галичан були інші плани, тож у ніч проти 1 листопада 1918 року стрілецькі частини,

очоловані сотником Дмитром Вітовським, зайняли всі найважливіші урядові установи в місті. Було проголошено Західно-Українську Народну Республіку.

Вже 10 листопада УНРада доручила Раді Державних Секретарів (РДС) здійснити необхідні заходи для об'єднання всіх українських земель в єдину державу. Обидві половини краю заходилися допомагати одна одній чим могли: УНР у листопаді — грудні 1918-го надіслала збройним силам ЗУНР 20 тис. гвинтівок, 300 кулеметів, 80 гармат, а РДС передала гетьманському уряду 47 вагонів нафти. Поки відбувався братній обмін потрібними у війні речами, влада в Києві встигла зробити черговий кульбіт: на зміну Гетьманату йшла Директорія. Втім, курс на об'єднання залишався незмінним, тож у грудні територію ЗУНР відвідували працівники наддніпрянських міністерств, а до штабу Директорії відрядили Дмитра Вітовського.

1 грудня 1918 року у Фастові було підписано «Передвступний договір» між РДС ЗУНР і Директорією УНР. Окремий пункт договору передбачав, що ЗУНР, «з огляду на втворені історичними обставинами, окремими правними інституціями та культурними і соціальними різницями окремішності життя на своїй території» застерегла за собою право на територіальну автономію.

В ЗУНР затвердження Фастівського договору відбулося 3 січня 1919-го у Станіславові (нині Івано-Франківськ). На засіданні сесії УНРади було оголошено принципову домовленість із Директорією про спільне ведення зовнішньої політики, організацію війська, об'єднання фінансової системи, пошти і телеграфу. Сторони узгодили, що шкільництво та релігійні питання залишаться під автономним управлінням. Суди й адміністрація мали функціонувати окремо до введення в дію загальноукраїнських законів.

ОБИЦЯНКИ-ЦЯЦЯНКИ

Проте при ближчому розгляді виявилось, що негайні і цілковиті злуді перешкоджають прагматичні обрахунки. З одного боку, у випадку об'єднання УНР автоматично опинялася у стані війни з Польщею (на додаток до білих та червоних, що тиснули зусібіч). З іншого — Директорії

Меморіальна дошка на колишньому готелі «Австрія»

була потрібна підтримка ЗУНР для зміцнення власних позицій. Таку підтримку планувалося отримати на Трудовому Конгресі України у січні 1919-го, куди ЗУНР делегувала своїх чільників. Вони й мали висловити позицію західних українців щодо об'єднання. Перша зустріч галичан і наддніпрянців відбулася за неформальних умов, в Українському

Документ

„Одинні воєдино зливаються століттями одірвані один від одної часті Єдиної України — Західно-Українська Народна Республіка (Галичина, Буковина й Угорська Русь) й Наддніпрянська Велика Україна. Здійснились віковічні мрії, якими жили і за які умирали кращі сини України. Од нині є єдина незалежна Українська Народна Республіка. Од нині народ український, визволений могутнім поривом своїх власних сил, має змогу об'єднаними дружними зусиллями всіх своїх синів будувати нероздільну самостійну Державу Українську на благо й щастя всього її трудового люду. “

З Акту злуки 1919 року

клубі. Туди, окрім західноукраїнських лідерів та січових стрільців, прибули члени Директорії та уряду. В промові з цієї нагоди Володимир Винниченко, який умів виживати за будь-якої влади, сказав: «Ми візьмемо у вас, брати галичани, дисципліну, європеїзм і аналіз — і тоді вийде з нас добра нація». Ухвалу УНРади та універсал Директорії про соборність було урочисто проголошено 22 січня 1919 року на Софійському майдані.

Наступного дня Акт злуки було затверджено на Трудовому Конгресі України. Однак документ не деталізував правових особливостей злуки, а оголошував, що реалізація об'єднання буде здійснюватися згідно з умовами ухвали УНРади 3 січня 1919 року. Питання про юридичні умови об'єднання спробували розв'язати у прийнятій 28 січня 1919 року Трудовим Конгресом Тимчасовій конституції УНР. Відповідно до останньої, влада і оборона переходили до Директорії, яка мала здійснювати верховну владу в об'єднаній державі до наступної сесії Трудового Конгресу.

Хотіли як краще, а вийшло як завжди — у правовому аспекті Акт злуки й Тимчасова конституція су-

перечили одне одному. Визначаючи Трудовий Конгрес та Директорію верховною владою УНР, конституція не конкретизувала їх повноважень для Галичини і Буковини. Виходила цікава річ: система автономного управління ЗУНР уникала підпорядкування верховній владі об'єднаної УНР, але включення галицької делегації до складу Трудового Конгресу робило можливим вплив членів УНРади на законодавчу діяльність у Наддніпрянщині. Тобто всі вищезазначені документи виявилися лише декларацією про добрі наміри, яка, до того ж, давала простір для улюбленої до нині української національної гри у вибори гетьмана, в якій кожен учасник претендує на булаву. Невдовзі з'ясувалося, що політики не тільки не дуже довіряють одне одному, але й мають діаметрально протилежні погляди чи не по всіх питаннях, крім ідеї соборності України. Якщо Директорія не була зацікавлена в чіткому правовому врегулюванні злуки через небажання вступати у війну з Польщею, то західноукраїнський провід — через несприйняття соціальних реформ, що їх декларували наддніпрянські політики й уряд.

Суперечності між керівництвом УНР і ЗУНР лежали не лише у політичній чи військовій площинах, вони найрельєфніше проявилися в різних ідеологічних та зовнішньополітичних орієнтаціях лідерів обох частин України. Якщо західноукраїнські політики декларували ідеї соборності ще напередодні Першої світової війни і в перші місяці ЗУНР, розглядаючи можливість їх реалізації у віддаленій перспективі, то політичний провід Наддніпрянщини взагалі над цим не надто замислювався і не мав певної соборницької програми. Тож не дивно, що упродовж першої половини 1919 року детальні умови об'єднання так і не були узгоджені. Що було далі, відомо — Україну знову роз'єднали, наступне злиття відбулось аж у драматичному 1939 році.

І все ж об'єднувчі зусилля не були марними. Поки державні діячі ловили гав і вчергове втрачали історичний шанс, далекі від політики люди на величезній території майже буквально «від Сяну до Дону» усвідомили себе єдиною нацією, а прагнення соборності України (хоча б і пасивне) стало для них природним. Це дорогого варте. ■

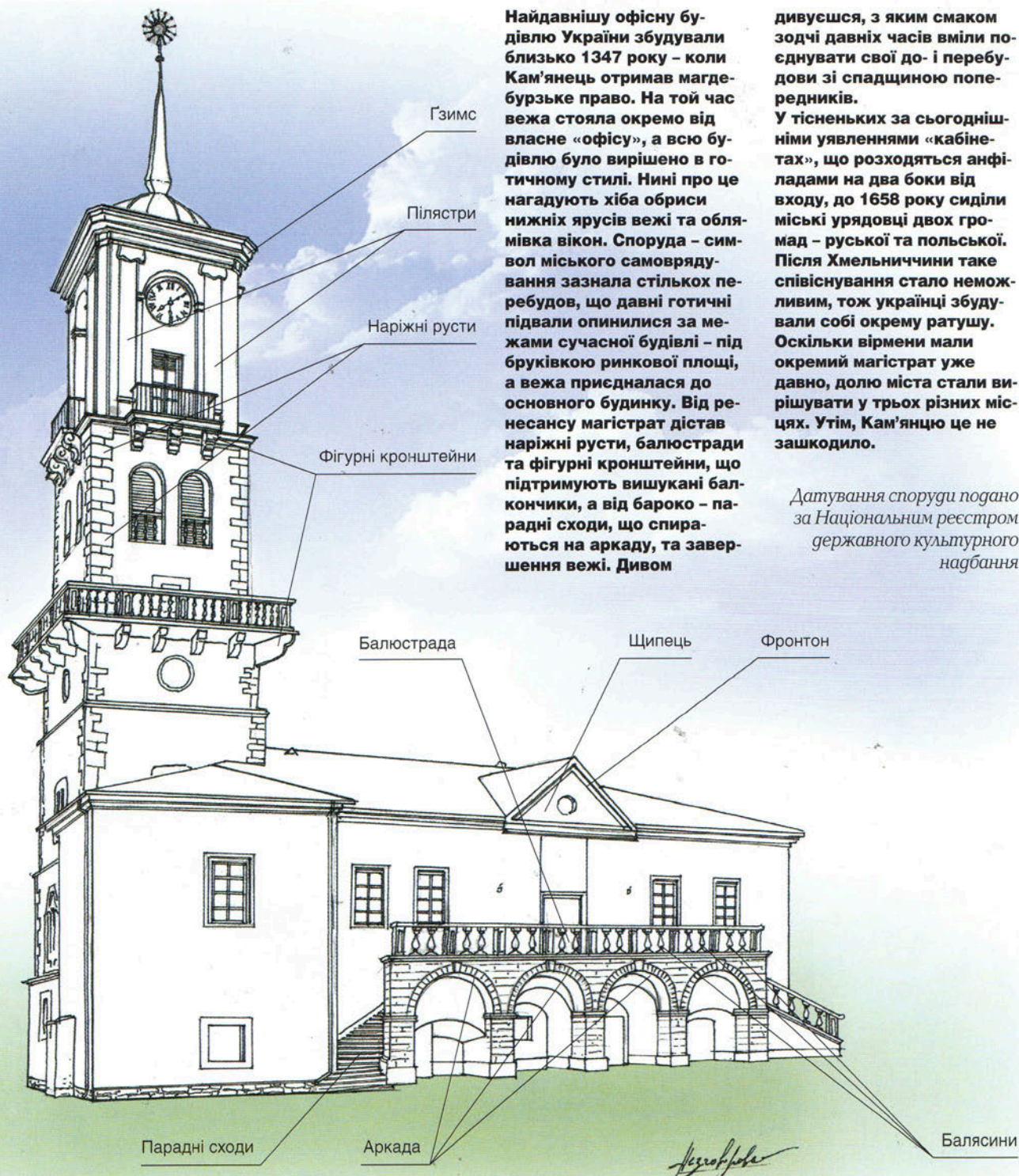
Готель «Австрія» у Станіславові, в якому УНРада ухвалила Фастівський договір про злуку ЗУНР і УНР

Будинок магістрату в Кам'янці-Подільському, кінець XIV–XIX ст.

ТЕКСТ: Катерина Липа, **МАЛЮНОК:** Олена Незговорова

Тиждень продовжує знайомити читачів з видатними будівлями України різних часів, архітектурними стилями та історичними назвами елементів споруд

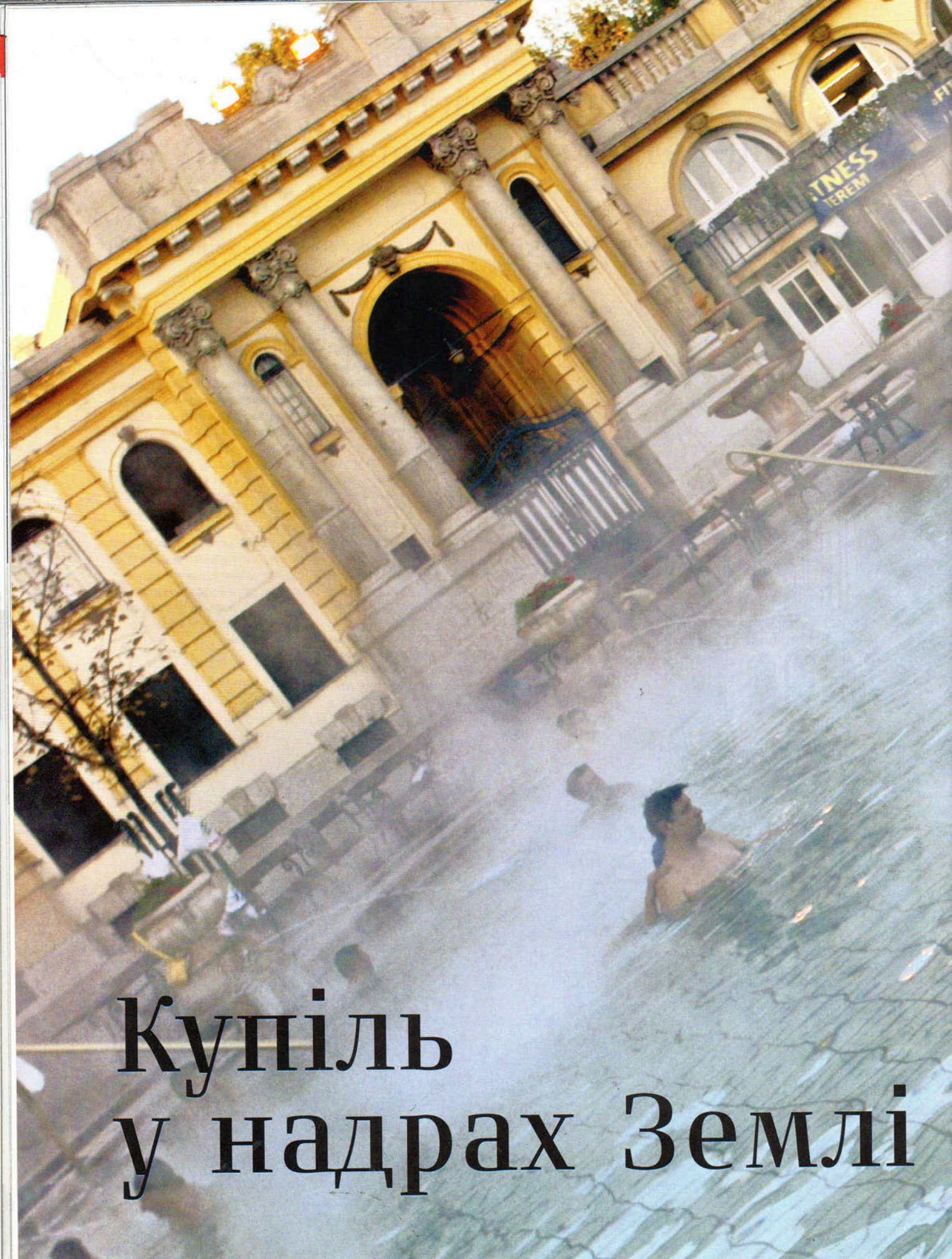
Найдавнішу офісну будівлю України збудували близько 1347 року – коли Кам'янець отримав магдебурзьке право. На той час вежа стояла окремо від власне «офісу», а всю будівлю було вирішено в готичному стилі. Нині про це нагадують хіба обриси нижніх ярусів вежі та облямівка вікон. Споруда – символ міського самоврядування зазнала стількох перебудов, що давні готичні підвали опинилися за межами сучасної будівлі – під бруківкою ринкової площі, а вежа присєдналася до основного будинку. Від ренесансу магістрат дістав наріжні русти, балюстради та фігурні кронштейни, що підтримують вишукані балкончики, а від бароко – парадні сходи, що спираються на аркаду, та завершення вежі. Дивом

дивуєшся, з яким смаком зодчі давніх часів вміли поєднувати свої до- і перебудови зі спадщиною попередників.

У тісеньких за сьогоднішніми уявленнями «кабінетах», що розходяться анфіладами на два боки від входу, до 1658 року сиділи міські урядовці двох громад – руської та польської. Після Хмельниччини таке співіснування стало неможливим, тож українці збудували собі окрему ратушу. Оскільки вірмени мали окремий магістрат уже давно, долю міста стали вирішувати у трьох різних місцях. Утім, Кам'янцю це не зашкодило.

Датування споруди погано за Національним реєстром державного культурного надбання

Незговорова

Купіль
у надрах Землі

АВТОР: Ігор Петренко

ФОТО надані Національним Бюро з туризму Угорщини

Гарячі природні джерела є не лише в далекій Ісландії чи трохи ближчій Грузії. Їх чимало і в нас під боком – у сусідній Угорщині. Тиждень досліджував, як це плавати у печерах і купатися в аквапарках, коли надворі сніг

Угорська м'яка зима не морозить щоки. Уздовж шосе, що веде з Будапешта, – акуратні будівлі, виноградники і металеві кулі водогінних башт. Промайнули – і швидко ховаються в туман, немов у передбанник.

«Ми країна не надто зимою. Шукали газ, нафту – немає. Знайшли тільки гарячу термальну

воду», – всміхається гід Ласло Шпраха.

Десь у глибині Землі клекоче полум'ям магма, гріє невисокі гори й створює у карстових печерах природні басейни і джакузі. Щодо запасів термальних вод, то Угорщина – серед світових лідерів. На її території зареєстровано приблизно 1400 джерел, і майже всюди на них влаштовані купальні, водофікарні, ►

Купальня у Мішкольц-Тапольці «Барлангфюрдо» влаштована у горі Верхедь

спа-центри, аквапарки, готелі з басейнами. Поки у Києві моржували, загартовувалися і готувалися до Водохреща, **Тижень** обрав дещо комфортніший стиль релаксу.

АКВАТОРІЯ У ПЕЧЕРІ

Ми стоїмо біля входу до купальні «Барлангфюрдо». Різдвяна ілюмінація прикрашає портал цього вертепу, де відбувається тілесний ритуал оновлення життєвих сил. Складну мадярську назву запам'ятає не кожен, тож зазвичай її називають «Печерна купальня у Мішкольц-Тапольці», бо вона влаштована у нутрощах гори Верхедь, що за кілька кілометрів від Мішкольця, третього за розміром міста Угорщини.

За десять хвилин уже пливу підземним лабіринтом. Один вигин лабіринту, інший... Стіни — світла вулканічна лава, що застигла мільйони років тому. Глибина тут невелика, метрів півтора. Людей небагато, серед них є й діти. У блакитних хвилях температурою +30°C якось забувається, що надворі холодо.

Пірнаю під місточком, запливаю в один грот, в інший... Усюди не

надто помітна ілюмінація, водозахисні ліхтарі, приховані дизайнерами у напластуннях лави. А ось у третій круглій печері темрява й зірки. У воді двоє у синіх шапочках цілуються — о, Європа!.. Може, геї? Перемовляються, щоправда, російською. Туристи. А зірки виявилися електричною імітацією кантівського зоряного неба.

Полюбляють такі водні процедури не тільки мадяри. Знайомлюся з экс-земляком: Михайло Гурський родом із Вінниці, пенсіонер, веселун. Уже десять років мешкає у Кельні: «Коли м'язи крутить, я люблю й Баден-Баден, але тут теж добре — сервіс нормальний і дешевше, ніж у Німеччині». Пан Михайло хвалиться, що угорські купальні дають йому полегшення від остеохондрозу, прострелів хребта, коли м'язи крутить. Він із самоіронією перераховує ще якісь свої недуги, але я далі вже не слухаю і пірнаю у термальну хвилю. Як дослідник випробовую на собі великі водоспади, донні гейзери... Плавання плюс гідромасаж тіла, ще й взимку під землею — незвичне поєднання.

ВОДОГРАЙ СОЛЯНОЇ ГОРИ

Мікроавтобус їде у сутінках вже годину лісом, ми десь кружляємо. У світлі фар раз у раз виринає дорожній знак — стрибаюча косуля. «На дорогу тут вибігають фазани, лані. Яюсь перебіг шлях навіть лось», — згадує пан Ласло. У цих місцях добре ведеться мисливцям. Раптом праворуч щось біліє. Крижана стіна? Ні, вона рухається... Сніг? Соляний водограй!

Багата мінералами, зокрема кальцієм, гаряча вода плине каскадами з гір, додаючи солі терасам. Надзвичайне видовище. Праворуч темніє сосновий ліс, а ліворуч світліється скляний блакитний комплекс. Це купальний палац — велетенський спавелнес-центр із басейнами, саунами, гідромасажними пристроями.

Соляна гора... «Таке природне явище, окрім Егерсалока, зустрічається в турецькому Памуккале», — каже Світлана Кабиш, керівник інформаційного бюро «Угорщина — туризм». Пан Ласло додає: «Та в парку Еллоустоун у США».

Ми в селищі Егерсалока. Цей соляний водограй знайшли в 1961

ВАРТО ПОБАЧИТИ

році, коли – мав рацію пан Ласло – геологи шукали нафту, але бур відкрив мінеральне джерело.

Від Егерсалока ходить маршрут до більшого міста з подібною, але коротшою назвою: усього за 6 км на схилах гір Бюкс і Матра розташувався Егер. Зазираючи туди. Місто барокове й готичне: чисте, ввічливе, доглянуте. Його архітектура спонукає блукати вуличками, сидіти в затишних кав'ярнях та винарнях, яких тут безліч, і милуватися фортецею, що нависає над річечкою.

В Егері, як майже всюди, з-під гір б'ють цілющі джерела. І також здавна кидають виклик зимі, купаючись у природній теплій воді. Зокрема, місцеві мешканці рекомендують відвідати турецькі лазні – це ще й пам'ятка культури епохи турецького панування... А в Будапешті, я чув, є терми часів давньоримської окупації. Може, й лазні з вологим паром, які тепер також є скрізь в Угорщині, – теж культурний внесок завойовників? «Нас весь час хтось від когось звільняв, але забував попроситися й пі-

ти», – жартує з цього приводу пан Ласло.

ПІДЗЕМНА ВІТАЛІЗАЦІЯ

Їдемо повз Балатон, видовжене й велике озеро-море. Воно вже закрижаніло, що, як кажуть угорці, буває досить рідко. На його березі розташовано чимало містечок, де місцеві влітку здають житло на будь-який

В одній з них є підземне озеро, де туристів метрів 300 катають човном, як у нас в уманській Софіївці підземною річкою Летою. Хоча соцтабору давно немає, німці, та й не тільки вони, охоче їздять сюди й досі. Багатьох цікавить насамперед печера з особливим мікрокліматом для тих, у кого бронхіальна астма, алергії, бронхіт тощо.

«Ми країна не надто заможна. Шукали газ, нафту – немає. Знайшли тільки гарячу термальну воду», – всміхається Ласло

гаманець, як, приміром, у нас на Азовському морі. Шаленої популярності береги Балатону набули у часи, коли Угорщина була «найвеселішим баракком соцтабору». Німці з ФРН і НДР мали можливість зустрітися й родичатися тут, на нейтральній території, і водночас оздоровлюватися.

Серед таких містечок Тапольця, знаменита ще й кількома карстовими печерами, створеними у туєшних горах матінкою природою.

Ми ходимо підземеллям, ніби якимось містом. Люди тут між сталактитів і сталагмітів читають книжки, грають у шахи, прогулюються. Згідно з європейською політкоректністю тут немає хворих – є ті, хто віталізується, тобто поліпшує свої життєві параметри. Купують путівку на тиждень-два і мешкають поруч: із печери дерев'яну галерею прокладено просто до ліфта чотирирівневого готелю «Пеліон». ▀

У термальному озері Хевіз купаються цілий рік

Крім печери і кількох саун, у «Пеліоні» є відкритий басейн, куди **Тиждень** вплив на зимове повітря, вдягнувши силіконову шапочку. Тут, до речі, отримали б кайф і любителі моржування, але я вилазити на крижаний бортик не захотів. Знову заплив у купальний дім і якнайшвидше в сауну!

ОЗЕРО ГЕЙЗЕРІВ

Автобусом від озера Балатон збочуємо у якийсь ліс. Дивний: їдемо ніби крізь голлівудську фентезі-декорацію: навколо порослі мохом стовбури, дрімучі мочарі рідкісної рослини — болотного кипариса. Авторадіо про щось стурбовано повідомляє. «У Будапешті помітили», — перекладає пан Ласло. Але асфальтна магістраль швидко виводить нас у доглянуте містечко з чималою кількістю готелів. Тут затишно і безсніжно.

«Це Хевіз, він виріс навколо од-ноименного термального озера, а 50

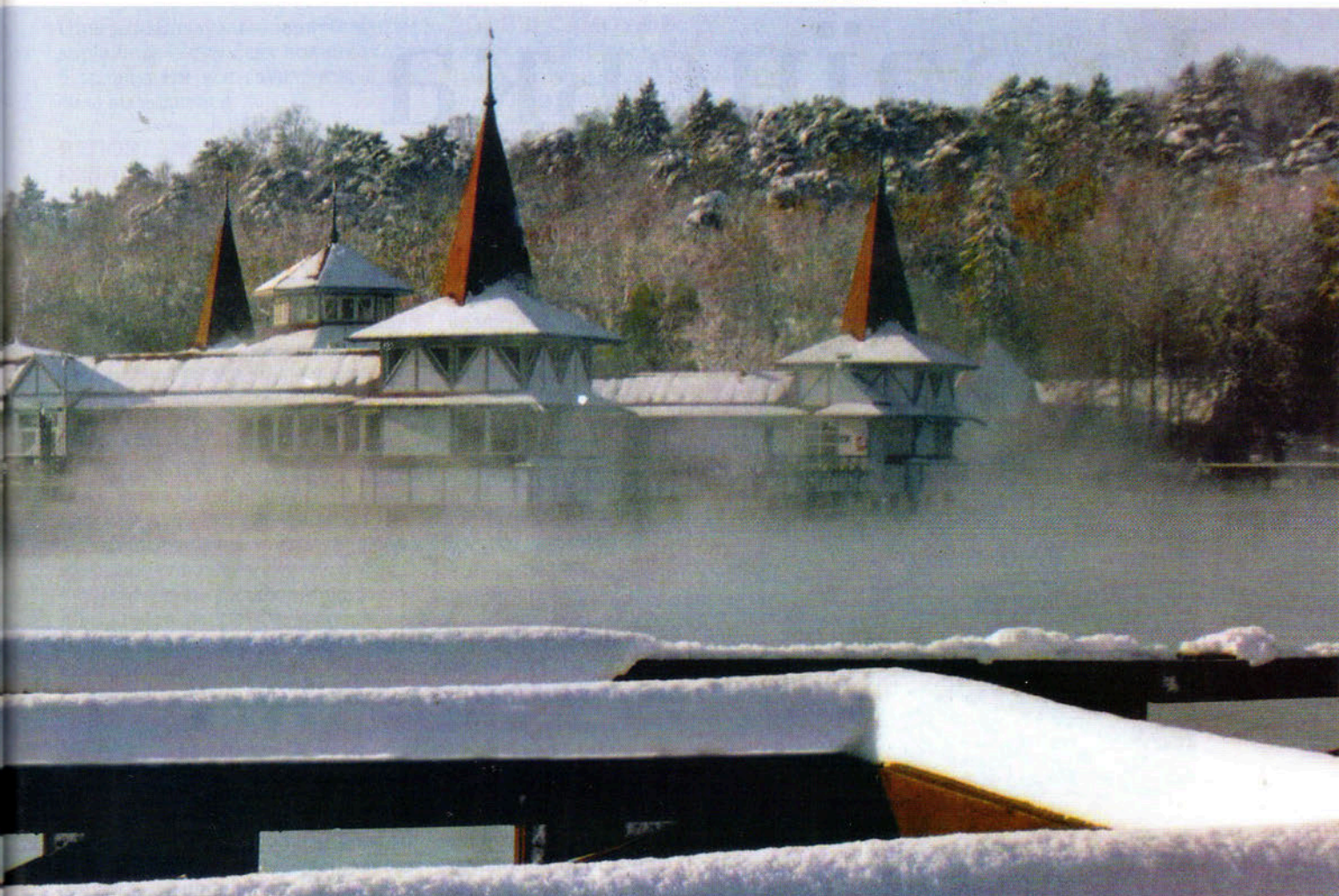
гектарів лісу захищають озеро від вітрів, створюючи цілющий мікроклімат цього Єврокурорту», — каже пані Світлана Кабиш.

І ось ми стоїмо на березі теплого озера біля пам'ятника князю Фештетичу. Не за бойові звитяги чи придворні інтриги досі шанують цього аристократа — саме він відкрив тут колись першу купальню. Справа князя перемагає: люди вервечкою тягнуться до роздягальні, що влаштована у дебаркадері. Там перевдягаються з шуб у купальники і занурюються у цілющу мінеральну купіль. Хтось борсається у воді під захистом скляного кубічного купола, а хтось випливає крізь шлюзи-штори на плесо, що парує, немов какао.

Хевіз — це найбільше термадне озеро Європи, велетенська природна ванна. Навіть у найхолодніші місяці, як нині, його температура не опускається нижче +24°C. З глибини б'ють теплі гейзери, потім вода, повільно обертаючись за го-

динниковою стрілкою, перемішується й спускається в Балатон.

Чути перегуки, серед них українською, російською, польською. Тамара Куденюк із Нетішину радіє зустрічі з **Тижнем**: «Їжджу постійно вправляти спину до Єваторії, Бердянська, Берегова. Порадили ще Хевіз — тут є спеціальний пристрій для витягування хребта у воді». У готелі «Європа Фіт», яким, до речі, керує наша співвітчизниця, харків'янка Олеся Потімкова, є обладнання для поліпшення опорно-рухової системи людини. «Мене підрихтували, як мою автівку після аварії, — жартує пані Тамара. — Тепер заліковую подряпини». Таке обладнання для «рихтування хребта» є у всіх великих готелях Хевіза, не тільки в «Європі Фіт». А вавки тут загоюються на людині, мов на кіборгові, чим користуються й професійні спортсмени, які приїздять сюди відновлювати сили і снагу. Вчені давно дослідили загадку над-

звичайних властивостей озера: їх надає мул, який накопичується на дні Хевізу. Бактеріальна флора намулу виділяє антибіотик, тому у воді зовсім немає хвороботворних бактерій чи алергенів.

РІЗДВЯНИЙ АКВАПАРК

Тиждень пересвідчився, що для мадярів відвідування взимку не лише лазні, а й купальні є природним. «Купальний дім, купальна пе-

Але, мабуть, найбільше купальень, з кількадесят, у Будапешті.

Тижню закортіло подивитися на, як писали світові ЗМІ, «найбільший у Центральній Європі критий аквапарк Aquaworld Budapest», відкритий наприкінці 2008 року. Перші відвідувачі вже зустрічали там Різдво-2009. Мабуть, не всі піднімали келихи серед хвиль, хтось і за столом — при аквапарку є чотиризірковий готель «Рамада

якоїсь країни: Єгипту, Греції тощо. Aquaworld Budapest «загримовано» під камбоджійський храм «Ангкор Ват» — знаменитий «пуп землі», міфологічний центр Всесвіту.

Невеликий шторм робить масаж кремезному німцеві й стрункій білявці. Хтось фотографується під струменем штучного гейзера.

«Важко буде сина звідси витягти», — оцінює аквапарк сімейне подружжя Мілових із Дніпропетровська. Так, дитячих розваг тут море: для малюків — жабенятники, для тинейджерів — 11 гірок, найвища з яких сягає 17 м. Мілови вже кілька разів «віталізувалися» в Хевізі, наступного разу мають намір їхати не одразу до озера, а дорогою перепочити в Будапешті, щоб оглянути столицю, яку досі бачили тільки проїздом. Це буде нескладно: Aquaworld розташований на березі Дунаю, не надто далеко від центру угорської столиці. А з аеропорту — лише 15 хвилин їзди. ■

Справа князя живе: люди перевдягаються з шуб у купальники і занурюються у тепле мінеральне озеро

чера» — ці вирази я запозичив у свій лексикон, дослідивши деякі провінційні містечка Угорщини. Хоча й не побував у відомих європейцям містах Ньиредьхаза, Дебрецен, Хайдусобосло — їх як термальні курорти насамперед і просувають туроператори.

Резорт». Власне, готель із купальнями — єдиний комплекс. Так задумано, що можна вийти з номера у капцях, спуститися ліфтом на мінус перший поверх й опинитися у вологих джунглях.

Зазвичай дизайнери тематично стилізують аквапарки в колориті

Українська як іноземна

АВТОР: Олена Чекан

Або де навчитися державної мови

Розмова в маршрутці: «Будь ласка, передайте на один». «Зачем вы говорите по-украински? У вас такой чудесный русский! Я слышала, как вы по мобилке разговаривали... Вы ж не украинка?» «Майже ні. Але в Англії намагаюся говорити англійською, у Польщі — польською, а у Франції та Іспанії хоч якось задіяти свій невеликий французько-іспанський мовний запас. І вкотре, збираючись до улюбленого Єгипту, навмисне вчу ще кілька фраз арабською. Чому ж мені в Україні не говорити українською?» «Потому что все нормальные люди говорят на русском!!!»

ВІДЛУННЯ КРАЇНИ СОНЦЯ, ЩО СХОДИТЬ

Зізнаюся. Так, я збочена, причому подвійно. Бо не тільки скрізь на-

магаюся вживати українську, а ще й вивчаю її. Другий рік поспіль Спонукав мене до цього тодішній Надзвичайний і Повноважний Посол Японії в Україні Муцуо Мабучі. Річ у тім, що, вперше з'явившись на відкритті якогось культурного заходу, який проводила Амбасада Японії, пан Мабучі витяг із кишені папірець і раптом привітався неоковирною українською. Я не здивувалася. Просто сприйняла це як вияв дипломатичного етикету, приправленого східною ввічливістю. Але минав час, українські спічі пана Посла ставали довшими, вимова кращою. А коли я почула його передмову до виступу гурту японських барабанщиків!!! Хвилин десять він спілкувався із залом он-лайн чудовою українською майже без акценту і, звісно, без шпаргалки!!! Наступного ранку я терміново взялася шукати для себе курси поглибленого вивчення української мови.

Їх було безліч. Курсів, центрів і шкіл. Базових, стандартних та інтенсивних. Де викладали українську дітям і дорослим. З нуля, з по-

чаткового і вищого рівнів. Вранці, вдень і ввечері. Посидуючи навчання зі спортивними, суспільними та культурними програмами. Нарешті цілодобово — під час екскурсій Україною. А ще у навчальних таборах: літніх у Криму та зимових у Карпатах. Мене не взяли нікуди. Бо я знала українську.

Виявилося, що все це принаadne розмаїття було для іноземців. Англо-, франко-, іспано-, япономовних тощо. Називається такий курс «Українська як іноземна». Заради правди скажу, що з-поміж 28 закладів, куди я звернулася, у двох мене, незважаючи на знання української, все ж погодилися взяти. Але за певних умов. Я повинна була або привести із собою не менше як десять осіб, або вчитися індивідуально.

Думка-ковзанка

” Ми не лише говоримо якоюсь мовою, ми думаємо, ковзаючи вже прокладеною колією, на яку ставить нас мовна доля “

Хосе Ортега-і-Гассет

Ціна за індивідуальні заняття майже дорівнювала сумі, яку повинна була б сплачувати вся група, тож я мусила відмовитися.

РЕПОРТАЖ ІЗ ЗАШМОРГОМ НА МОВІ

Свій потяг до української я вгамувала: почала брати уроки у Віри Леонідівни, колишньої вчительки сина. Попри вік, вона, говорячи її словами, «задля радості спілкування з мовами» на ніч обов'язково читає. Обожаю поезію, тому це, наприклад, Волт Вітмен англійською, Фрідріх Гьольдерлін німецькою, Михайл Лермонтов російською та Ліна Костенко українською. Віра Леонідівна нещадна до моїх русизмів і взагалі помилок. Та коли я вперше написала диктант на четверку (за старою шкалою), вона власноруч спекла торт.

Отримавши завдання від редакції зробити репортаж із курсів, де пересічні громадяни України вивчають державну мову, я знову залізла в Інтернет. Репортажу не буде. За два роки нічого не змінилося. Курсів української для українців, які хотіли б удосконалитися, немає. Чому? Бо немає попиту. Та все ж якщо ви зберете 5–10 знайомих, то вивчення рідної, державної, необхідної, омріяної (кому що) української мови можливе. Коштує це від 700 до 1200 грн за семестр (сім тижнів). Кількість семестрів залежить від рівня вашої української. Заняття відбуваються тричі на тиждень по півтори години у зручний для вас час. Щодо індивідуальних уроків, то обіцяли організувати, захмарних цін не називали. Казали, що треба подумати. Мабуть, свої корективи вже внесла криза.

Та є кращий варіант. Зателефонуйте до всеукраїнського товариства «Просвіта» і попросіть записати вас на мовні курси. Через місяць-другий (коли збереться група) вас запросять прийти. Якщо запишетесь з друзями, це станеться скоріше. І тоді за просторим столом, який подарувала київській «Просвіті» вдова видатного модерніста Павла Тичини (його більше знають за химерний вірш «Партія веде»), вам відкриються таїни великої мови. Безплатно. У відділеннях «Просвіти» в інших містах країни столи, мабуть, не такі раритетні, а ось навчання так само фаворитне і безплатне.

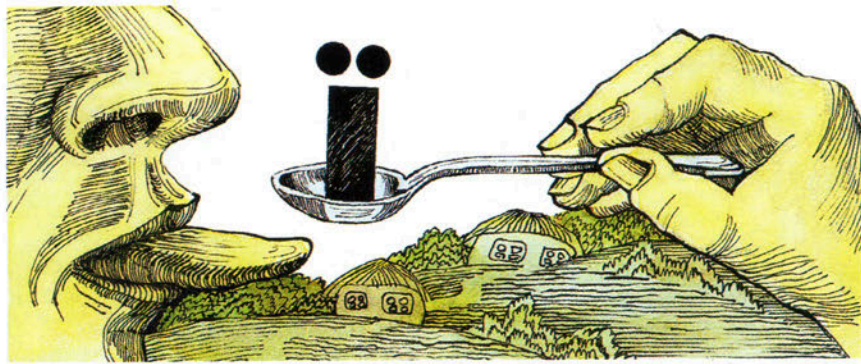
ДОСВІД САМОУКІВ

І все ж української в Україні побільшало. Мотиви різні. Хтось на гребені Помаранчевої революції просто перейшов із російської на українську, як то кажуть, з четверга на п'ятницю. І почав борсатися в ній, доки не випливав. Хтось озвірів від шаленої кількості помилок, які допускають зірки і депутати в «ящику», і схотів розібратися, що до чого. А мій приятель Сашко почав вивчати українську на зло одному високопосадовцю і водночас великому поборнику мови. Той ніяк не второпає, що «на протязі» — це російською «на сквозняке», а «на протязени» українською буде «протягом» або «впродовж».

Є й меркантильні причини. Ось що розповів **Тижню** завідувач кафедри китайської, корейської та японської філології Університету імені Тараса Шевченка, відомий перекладач, доктор філологічних наук Іван Петрович Бондаренко: деякі його учні втратили престижну і високооплачувану роботу в представництвах японських та корейських фірм саме через недосконалість своєї української. Тож мусили вивчити її як слід.

А вчити непросто. Через чвари мовознавців і досі немає унормованої літературної української мови. Тому залишається щиро й безоглядно зануритися у мовне середовище: тиждень на Галичині, тиждень на книжки. Українська класика, сучасна література, світові шедеври в українському перекладі, словники, довідники.

І наостанок. Кажуть, що новий Надзвичайний і Повноважний Посол Японії в Україні пан Тадаші Ідзава вже почав приватно вивчати українську. Як і більшість дипломатів, які працюють в Україні. ■

МОВНА САМОБОРОНА

Тиждень поцікавився у викладачів і репетиторів української мови, які книжки вони порекомендували б для самостійного вивчення. До переліку увійшли як посібники загального спрямування (правопис, орфоепія, культура спілкування), так і спеціалізовані (підготовка абітурієнтів, ділова мова)

Український правопис / Ін-т мовознавства ім. О.О. Потебні НАН України, Ін-т укр. мови НАН України. — К.: Наукова думка, 2007.

Ющук І.П. Практикум з правопису української мови. — К.: Освіта, 2006.

Ющук І.Ф. Я вчу український язык: правописание, синтаксис, стилистика; Украинская литература XX века: учеб. пособие / И.Ф.Ющук. — К.: Освіта, 1992.

Козачук Г.О. Українська мова для абітурієнтів: Навч. посіб. — 4-те вид., доп. — К.: Вища школа, 2003.

Зубков М.Г. Українська мова. Універсальний довідник. — Х.: Школа, 2008.

Зубков М.Г. Сучасна українська ділова мова. — К.: Весна, 2007.

Чумак В.В., Чумак О.Г. Українська мова як іноземна. У 2 ч. — К.: Вид. центр КНЛУ, 2006.

Антисуржик / За ред. О. Сербенської. — Л.: Світ, 1994.

Макарова Г.І., Паламар Л.М., Присяжнюк Н.К. Розмовляймо українською. Вступний курс. — У 3 ч. — К., 2002.

Гриби врятують світ

У розпал світової енергетичної кризи вчені пришвидшеними темпами шукають нові джерела альтернативного палива, не цураючись грибів і водоростей

АВТОР: Тарас Литвин

Під час газової атаки Кремля, січневих морозів і ледве теплих батарей деякі українці запанікували й кинулися купувати електрообігрівачі, дизельні електрогенератори, сонячні акумулятори і дагестанські кип'ятильники. Паралельно телебачення показало фільм 1997 року «Ландшюва реакція» з Кіану Рівзом і Морганом Фріманом у головних ролях. Щоб урятувати людство, вчені розробили технологію отримання енергії з води. Але хтось викрав розробку. Режисер щирий: це зробили нафтогазові й автомобільні корпорації, представники провідних держав світу, які не зацікавлені у поширенні технологій дешевої «зеленої» енергії. Адаже доведеться закрити заводи, копальні, з'явиться море безробітних і стане соціальний вибух.

КОЛЕСА НА ДРІЖДЖАХ

Навіть діти знають, що без «зелених» технологій людство не виживе. Тому енергетичні монстри (BP, Shell та ін.) все ж потроху впроваджують альтернативні джерела. А також скуповують найкращі розробки альтернативних технологій.

Перспективним джерелом екологічного палива вчені вважають гриби.

Хімік Чарльз Лі та його колеги з дослідного центру при Міністерстві сільського господарства США винайшли технологію отримання біопалива за допомогою грибів шиїтаке, або чорних грибів, що дуже популярні в китайській та японській кухні. Вчені виявили в грибах ген Хун11А, який кодує синтез ксиланази. Цей фермент розщеплює деревину, на якій росте шиїтаке, утворюючи етанол. Американці успішно перенесли ген ксиланази у ДНК дріжджів (також гриби, але одноклітинні), які одразу почали синтезувати невластивий їм фермент.

Сьогодні дослідники хочуть «примусити» модифіковані дріжджі виробляти фермент у великій кількості. Тоді їх можна буде вирощувати у величезних бочках й отримувати багато етанолу, переробляючи рослини рештки, наприклад, рисове лушпиння.

Схоже завдання стоїть перед вченими з лабораторії «Лос-Аламос» і Енергетичного інституту геному США, які нещодавно розшифрували геном гриба *Tricoderma reesei*. Американці виявили, як гриб перетворює целюлозу на прості цукри. Джоел Черрі, директор компанії *Novozymes*, каже, що використає це відкриття і незабаром запустить ефективне промислове виробництво етанолу з відходів переробки кукурудзи та інших сільськогосподарських культур.

ДИЗЕЛЬ ДЖУНГЛІВ

Унікальне відкриття у світі грибів зробив Гарі Стробель з Університету Монтани. У джунглях північної Патагонії в Південній Америці він знайшов мікроскопічний гриб *Gliocladium roseum*, що здатний виробляти... дизельне пальне! Точніше, 55 видів вуглеводнів, що є складовими газу і бензину: алкани, октан, октен, гептан, бензол, гексадекан тощо **Ідив. словничок!** Доктор Стробель згадує: «Коли ми у мас-спектрометрі проаналізували синтезовану речовину, волосья на тілі стало дуба. Це поки що єдиний відомий науці організм, здатний виробляти так багато дизельних компонентів».

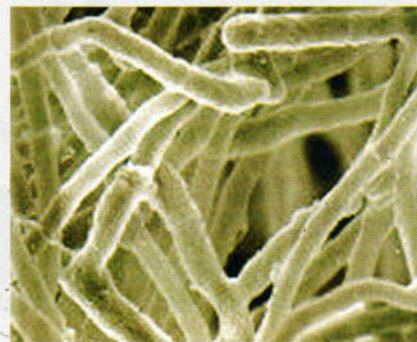
У лабораторних умовах на целюлозному субстраті й агарі грибок-ендофіт **Ідив. словничок!** виробляє паливо, яке назвали мікодизелем (від тусо – гриб). У дикій природі цей грибок живе всередині дерева евкрифії серделиста (*Eucryphia cordifolia*) і синтезує вуглеводні для захисту від конкурентів – мікроорганізмів.

Але мікодизелю виходить дуже мало, його не вистачить, щоб розпочати промислове виробництво. Тому Гарі Стробель із колегами і сином Скоттом, ензимологом Єльського університету, займаються повною розшифрованою геному грибка. Очікується, що у 2009 році ми знатимемо, які саме гени кодують ферменти, що перетворюють поживні речовини на

Гриб шиїтаке – за його допомогою отримують біопаливо

Tricoderma reesei перетворює целюлозу в прості цукри

Gliocladium roseum здатен виробляти дизельне пальне

СХЕМА ТЕХНОЛОГІЧНОГО ЦИКЛУ EMISSION-TO-BIOFUELS

мікодизель. Біолог і віце-президент компанії LS9 із Сан-Франциско Стівен Кардейр уже готовий вмонтувати гени гриба в мікроорганізми, щоб виробляти біопаливо.

Стробель-молодший із колегами-аспірантами нещодавно відвідали Південну Америку і відкрили ще кілька грибків-ендофітів, які виробляють вуглеводні. «Там сказана біологічна різноманітність і повно ще не відомих нам організмів», — сказав Скотт.

ТРАКТОР НА САМОГОНІ

Британські вчені з університету Ебертей для отримання біоетанолу збираються використовувати грибки (різновид пивних дріжджів), за допомогою яких зазвичай виробляють віскі. Професор університету Грем Вокер каже, що біоетанол, який отримують шляхом біологічної ферментації цукрів, найкраще підходить для виготовлення біопалива E85, що містить 85% денатурованого біоетанолу й 15% бензину.

До речі, популярність пального E85 швидко зростає в Європі та США. У Штатах, наприклад, паливо E85 (вартістю \$1,65) вже дешевше за бензин (\$1,79). В Америці діє понад 1930 автозаправних станцій, де у баки заправляють E85. У нас, до речі, є свій E85 — у селах винахідники заправляють трактори скаженою сумішшю на основі бурякової самогонки.

АРИЗОНСЬКА МРІЯ

А ось корпорація з Массачусетса GreenFuel Technologies взялася за

водорості й розробила ефективний спосіб отримання палива із викидів теплових електростанцій. В американському штаті Аризона, а також у Південно-Африканській Республіці й Австралії нещодавно запрацювали незвичайні промислові установки: водорості у гігантських прозорих колбах трансформують викиди теплових станцій у біодизель.

Суть технології Emissions-to-Biofuels проста. У колби завантажують водорості, воду, сільськогосподарський корм, а потім пропускають кризь них дим із труби станції. Під променями сонця водорості споживають вуглекислий газ і шалено розмножуються. Потім зелену масу висушують, вода тече назад у біореактор, а з отриманого концентрату водоростей (концентрація в 10 – 30 разів більша, ніж у реакторі) отримують різні спирти, метан, біодизель, водень і брикети твердої біомаси.

Представник південноафриканської компанії De Beers Fuel, що використовує цю технологію, чудується: «Соя дає 180 л сировини з одного акра (0,4 га), канола — 530 л, а водорості — майже 40 тис. л!».

За останніми даними міжнародної організації Worldwatch Institute, у 2006 році світове виробництво біопалива (етанолу і біодизелю) становило понад 53 млн л, що на 43% більше, ніж у 2005-му. У 2006-му вироблено 39 млрд л етанолу і 6 млрд л біодизелю, річне зростання — понад 50%. І це лише початок. ■

СЛОВНИЧОК

Алкани – насичені ациклічні вуглеводні (парафіни).

Бензол – представник ароматичних вуглеводнів.

Біоетанол – етанол, який отримують у процесі переробки рослинної сировини. Найбільше біоетанолу виробляють Бразилія (з цукрової тростини) і США (з кукурудзи).

Біопаливо – органічні матеріали, що використовуються для виробництва енергії. Це поновлюване джерело енергії, на відміну від інших природних ресурсів, таких як нафта, вугілля і ядерне паливо.

Водорості – прості за структурою живі організми, які живуть у воді й отримують необхідну для життєдіяльності енергію завдяки фотосинтезу, перетворюючи неорганічні речовини на прості цукри.

Вуглеводні – органічні речовини, аліфатичні, аліциклічні та ароматичні сполуки, до складу яких входять лише атоми вуглецю і водню.

Гептан – органічна сполука класу алканів.

Гексадекан, або цетан – ациклічний насичений вуглеводень, ідеальне дизельне паливо, еталон для оцінки якості (цетанове число) дизелю.

Гриби (лат. Fungi, або Mycota) – царство еукаріотичних (що мають ядро) організмів, які поєднують у собі ознаки рослин і тварин. Деякі гриби – дріжджі – одноклітинні. На сьогодні описано близько 70 тис. видів грибів, проте їхнє очікуване різноманіття становить від 300 тис. до 1,5 млн видів.

Ендофіти – симбіотичні гриби, що живуть всередині рослин.

Октан – органічна сполука класу алканів.

Октен – сполука класу алкенів, ненасичених ациклічних вуглеводнів, їх називають ще олефінами.

Традиційні поновлювані джерела енергії – нафта і нафтопродукти, газ, вугілля, уранова руда, деревина

БІГТИ І СТРІЛЯТИ

Українська збірна з біатлону цього сезону прагне на рівних змагатися зі світовими лідерами

АВТОР: Святослав Романчук

Змінивши методику підготовки, українська збірна з біатлону видала найкращий старт сезону за останні сім років

На перших етапах Кубка світу українці вибороли дві бронзові нагороди. Так успішно сезон наші стріляючі лижники ще ніколи не починали. Причому на п'єдестал піднімалися не лише жінки (вони вже давно виступають краще), а й представники сильної статі. Особливо значущим є грудневий здобу-

ток наших біатлоністів в австрійському Хохфільцені (тут відбувалися другий і третій етапи дев'ятиетапного Кубка світу), де вони в естафеті дісталися фінішу третіми, залишивши позаду світових «монстрів»: Норвегію, Швецію та Німеччину.

У Кубку націй наша жіноча команда наразі посідає третє місце у світі, а чоловіча — шосте. У грудні й на початку січня попередніх років про такий результат ми могли тільки мріяти. А початок 2009-го приніс квартету українських біатлоністок ще й «срібло» в естафеті в Обергофі.

РЕЦЕПТИ УСПІХУ

Основний чинник, який забезпечив стрімкий злет вітчизняного біатлону, — зміна методики підготовки. Тепер тренерський штаб збірної більше уваги приділяє силовій програмі, а тому збільшив обсяг навантажень для спортсменів. На трену-

ваннях їм не конче треба бути невлучними, немов плітки на ярмарку. Головне — витримати тривалі дистанції. Українські біатлоністи на 15% збільшили свій загальний пробіг і за один сезон (дев'ять місяців) чоловіки нині долають близько 6,5 тис. км, жінки — 5 тис. км. Для порівняння: відстань між Львовом і Донецьком становить 1300 км. Улітку — крос і біг на лижних роликах, а в зимову пору — біг на лижах. Напередодні сезону, в жовтні та листопаді, за один місяць біатлоністи можуть намотувати до тисячі кілометрів.

Це одразу принесло плоди. Українці сьогодні вражають пердусім своєю прудкістю. Їхню працю вже оцінили керманічі світового біатлону. Зокрема, Оксану Хвостенко та Андрія Дериземлю запросили до участі в показовій Різдвяній гонці, що відбулася у німецькому Гельзенкірхені. І не по-

милися — наш дуєт втер носа всій еліті біатлону. Тандем Хвостенко — Дериземля виборов золоту медаль і заробив €24 тис.

Ще раніше спортивна спільнота сипала компліменти нашим тренерам за дотримання принципу чесної гри. Під час індивідуальної гонки в Хохфільцені один із лідерів збірної Росії Дмитрій Ярошенко втратив обойму. Хтозна, чим закінчився б його похід до тріумфального фінішу, якби не українські тренери, які подарували опоненту своїх підопічних резервну обойму. Пізніше керівництво російського біатлону та перші особи Міжнародної федерації неодноразово висловлювали подяку Україні за благодійний учинок.

ЯКБИ ЗНАТИ, ДЕ ВПАДЕШ

Проте на загальному райдужному тлі в сезоні 2008/09 уникнути неприємностей не вдалося. Значний резонанс спричинила заява президента Федерації біатлону України Володимира Бринзака, в якій він повідомив про намір сестер Віти і Валі Семеренко залишити синьо-жовтий табір і перейти під прапори білоруської команди.

Звучало переконливо. По-перше, ще на пам'яті скандал з лідеркою вітчизняного біатлону кінця 1990-х Оленою Зубриловою, яка 2002 року проміняла український паспорт на білоруський і продовжила виступи за збірну сусідньої держави. На жаль, українські функціонери, як і заведено, не картають себе за втрату цієї спортсменки. Вагомих здобутків у Білорусі Зубрилова не мала, зате й досі успішно тренує резервний склад тамтешньої команди.

По-друге, в тій самій заяві шеф нашого біатлону вказав на причину, якою пояснюється рішення сестер Семеренко, — суцільне безгрошів'я, у зв'язку з яким збірна опинилася у фінансовій ямі. Згодом і Бринзак, і головні героїні скандалу спростували попередні декларації. Нині всі в унісон співають про подолання фінансових негараздів — збірникам знайшли кошти на підготовку.

ЦІНА ПИТАННЯ

У середньому в сезон на одного спортсмена витрачають близько €15 тис. — стільки обходяться переїзди, проживання, харчування та медичне забезпечення. До цієї суми

потрібно додати ще €10 тис. на екіпірування, гвинтівки, патрони. До речі, один біатлоніст за сезон робить від 12 до 15 тис. пострілів. Тисяча патронів коштує близько €200.

Майже всі витрати бере на себе Міністерство України у справах сім'ї, молоді та спорту. Якщо бракує грошей, вітчизняна Федерація біатлону самотужки латає фінансові дірки. Зокрема, оплачує відрядження на найближчі турніри мажористам збірної, послуги яких чомусь не були занесені до основного переліку видатків Кубка світу 2008/2009. Натомість чиновники стверджують, що молоде покоління проблем не відчужує, принаймні цього сезону. Окрім карпатського Тисовця, юні спортсмени поїдуть на всі заплановані міжнародні старты, зокрема й на юніорський чемпіонат світу, що розпочнеться 25 січня в Канаді.

Сяк-так і з великим бажанням перемоги український біатлон вже не банально «виживає в умовах

ТИМ ЧАСОМ

Попереду всіх

Віта Семеренко стала найкращою біатлоністкою грудня 2008 року за результатами голосування на німецькому сайті biahlon2b. Українська спортсменка отримала 88% голосів інтернет-користувачів. Звітяця визначали за двома критеріями — перемоги на етапах і прогрес у виступах. Найбільшу активність виявили вболівальники України, Росії та Німеччини.

кризи», а робить спроби грати першу скрипку. Наша збірна ще не стала Наполеоном, який прагне завоювати спортивний світ. Підтвердження цьому — зниження обертів на четвертому та п'ятому етапах у середині січня. Зате такі «загарбники», як Росія, Німеччина й Норвегія, уже тепер чухають потилиці: українцям виявилось по зубах зірвати їхні наполеонівські плани. ■

ЕКСКЛЮЗИВ

«Головне — Олімпіада-2010»

ЄВГЕН КОЛУПАЄВ,
головний тренер збірної України
з біатлону

відведені 28 секунд. Натомість під час гонки її не впізнали: перші два постріли влучні. Потім пауза, невпевненість, мандраж, серце калатає — і вона втрачає над собою контроль. Думаю, ці недоліки ми усунемо — і на світовій першості все буде гаразд. Зрештою, ми не робитимемо трагедії, якщо на цьому форумі не здобудемо нагород. Все ж таки поточний сезон передолімпійський. Тому навіть Чемпіонат світу — лише репетиція до білої Олімпіади в лютому 2010 року у Ванкувері.

Ми радіємо, що виховали повні склади команд, які претендуватимуть на успіх у Канаді. Зміна покоління відбулася успішно. Нинішні спортсменки достойно замінили зіркову команду в складі Олени Зубрилової, Олени Петрової, Ніни Лемеш і Тетяни Водоп'янової. Натомість склад чоловічої команди коректив не потребує. Ми й далі розраховуємо на досвід В'ячеслава Деркача, Андрія Дериземлі та їхніх молодших колег.

Ми дуже задоволені результатами першої половини сезону, особливо швидкістю. Якщо брати до уваги лише біг, то перспективи української команди надзвичайні. Приміром, Сергій Седнев на торішніх змаганнях програв лідеру Емілю Егле Свендсену майже дві хвилини. Тепер це відставання скоротилося до 30 секунд! З російськими спортсменами ми біжимо нога в ногу. Та головне, щоб нинішня готовність наших біатлоністів збереглася до початку Чемпіонату світу, що відбудеться у лютому в Південній Кореї.

Потрібно буде добре попрацювати зі стрільбою, особливо бронзовій призерці Олімпійських ігор у Турині Лілії Єфремовій. Вона бездоганно стріляє на тренуваннях і розбиває мішені за

Дерева, ліс і дрова

АВТОР: Мар'яна Прут

Сучасні візуальні практики та PR-технології, або як за деревами побачити ліс

Стосовно актуального мистецтва в масовій свідомості закріпилося чимало стереотипів, але чи не найбільш неприємним є такий: contemporary art побудовано виключно на піарі. Мовляв, без серйозної психічної атаки на публіку та належної розкрутки концептуальні виверти тихо конали б самі собою на тих сміттярках, з яких і виповзли. Про якість творів — ні звуку.

«ДЕРЕВА»: СИЛА ТАЛАНТУ

Так, це правда, піар-технології зробили концептуальне мистецтво модним та дорогим і перетворили деяких його творців на гуру постіндустріального світу. Але стверджуючи це, чомусь забуваємо, що відколи предмети мистецтва стали товаром, без певного штібру реклами вони могли певний час існувати, але не затриматися в історії.

Класичний приклад — «Мона Ліза» («Джоконда») Леонардо да Вінчі. Геній, титан Відродження, митець, наділений багатьма талантами. Водночас да Вінчі не легковажив підтримкою можновладних замовників і

був віртуозом самопіару. «Загадка посмішки Мони Лізи» почалася не вчора, тим більше — не з того сенсаційного моменту, як американські дослідники висунули версію, що «Джоконда» — автопортрет італійця.

За життя майстер Леонардо ніколи не розлучався з картиною, возив її по всіх усядах і напускав майже містичного туману. Ніби відчував особисту потребу стати легендою. А ви ту Джоконду пам'ятаєте? Що б ми побачили без відповідного контексту, не знаючи всіх цих «маркетингових деталей»? Маленьку тьмяну картину, на якій немолода й негарна жінка бозна-чому кривить вуста.

Чи можна порівнювати хрестоматійного да Вінчі та, наприклад, бруральні перформанси «людини-собаки» Олега Кулика? Спираючись на логіку — ні. З погляду піару — можна.

«ЛІС»: ТЕКСТ І ПІДТЕКСТ

Колишнього нашого співвітчизника, Олега Кулика, до проекту «21 Росія», який наразі демонструється в PinchukArtCentre, не запросили. Натомість тут зустрінемо інші, не менш

гучні імена. Власне, крім російського доробку останніх років, у цих залах можна познайомитися також із бездоганими психологічними фото британки Сем Тейлор-Вуд і хоросвітлинами японця Кейта Сугіура. Й переконалися — острівні культури материкову ментальність тішать, проте залишаються паралельним світом.

А от Росія... Хотіли б ми того чи ні, але зав'язані ми вже на кухонному рівні. І їхня «кухня» привертає увагу автоматично. По-перше, тому що це «вершки» — найкращі проекти, які прозвучали в себе на батьківщині й тим більше — на закордонних форумах, куди потрапляють винятково якісні витвори. По-друге, кожен учасник проекту «21 Росія» — це окрема візуальна концепція, мистецька ніша та чітко виражена ідеологія. Останній чинник сьогодишній світ, який намагається здаватися толерантним і добросердним, освіжає, наче «коктейль Молотова».

Художній тандем Александр Віноградов — Владімір Дубоссарський, що віддавна обробляє нивку реалістичного абсурду, крім іншого, представив полотно «Натхнення». На осяяному сонцем ромашковому полі спецзівці натхненно «поливають» ворога з автоматів. За секунду в свідомості по-

чинає битися тривожна думка: «Десять це нещодавно бачила». Так і є — фільм Федора Бондарчука «Дев'ята рота». За мить пригадуються ще десятоток ура-патріотичних російських стрі-

чок останніх років, де навмисне підкреслені імперські засади. Відчайдушні оптимісти, в яких на полотнах коли не пінгвіни в небі ширяють, то Слайдермен оленятко розглядає (ка-

жу про найцотливіші їхні сюжети), Віноградов і Дубоссарській засвідчують власну «антивоєнну» позицію полотном-сатирою, бо гумор також потужна зброя. ►

CONTEMPORARY ART

АРТ-ГРУПА АЕС+Ф

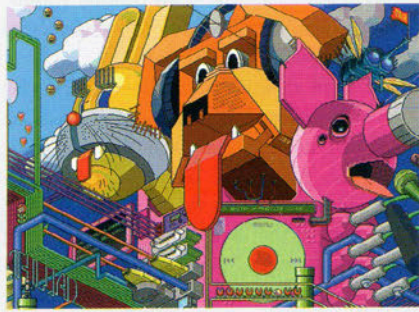
Одне з найвідоміших мистецьких об'єднань створили художники Татьяна Арзамасова, Лев Євзовіч, Євгеній Святській та фотограф Владімір Фрідкес. Як група існує з 1987-го. Митці працюють у жанрах інсталяції, фотографії, скульптури. Міжнародне визнання їм приніс «Ісламський проект» (1996). Серія цифрових фото зображала ймовірно майбутнє світу — статуя Свободи в чадрі, моджахеда на Красній площі. 2007-го група представляла Росію на Венеційській бієнале.

НАТАЛЬЯ СТРУЧКОВА

Відомий московський веб-дизайнер, член мистецької групи ABC, лауреат Національної Інтернет-премії Російської академії інтернету. Займається «мережовим мистецтвом», перформансами, інсталяціями, живописом. Полотна створює в стилістиці піксельної графіки, синтезуючи на картині традиційний живопис із естетикою та прийомами комп'ютерної графіки («пікселі» намальовано вручну). У PinchukArtCentre представлені роботи з серії Futurussia.

ВІНОГРАДОВ / ДУБОССАРСЬКІЙ

Легендарний арт-дует, що склався в середині 1990-х. Випускники інституту ім. Сурікова, художники бездоганно володіють малярською технікою. Опановані прийоми сюрреалістичного письма вони вирішили не відкидати, наче мотлох, а використати як складову актуального живопису. Так було відроджено жанр тематичного монументального полотна. І створено «нового героя», який не викликає жодних запитань у глядача, а лише позитивні емоції та здоровий сміх.

Схожий за інтонацією багатоскладовий проект групи АСС+Ф «Останнє повстання-2» — комп'ютерне відео з футуристичними пейзажами, безшумними катастрофами й реальними підлітками-моделями, які граються самурайськими мечами у вбивство. Дійство заворожує. Що це — передчуття, констатація факту, прогноз чи глибоке знання ситуації, принаймні, у власній країні? І що станеться після заколоту, в якому інфантізм і фашизм змішано в пропорції 1:1? Крім технологічної віртуозності робіт та оригінальної мистецької мови, саме це — намагання окреслити портрет сучасної Росії — об'єднує всіх долучених до проєкту.

«ДРОВА»: ЗМІНИТИ ОПТИКУ

Наразі в Україні єдиним, але потужним майданчиком, де представлено здобутки світового contemporary є PinchukArtCentre. Він не ліпший і не гірший за аналогічні установи в Лондоні, Амстердамі чи Нью-Йорку. Він такий самий. І сюди, як і до інших експозиційних залів, потрапляють модні артефакти, та не обов'язково видатні. Розрізнити ступінь обдарованості їх творців без спеціальної підготовки важко, але можливо — оперуючи поняттям банальності.

Банальне — ось що змальовує чи ліпить будь-який художник. Різниця лише у погляді та ракурсі. Ви бачите звичайний предмет і розумієте, що митець вас захопив несподіваним поглядом на об'єкт, ви в захваті, адже ніколи не уявляли його під таким кутом зору. В ремісника банальність залишається тільки банальністю. Якою б провокацією чи естетичним шоком її не намагалися б пояснити.

Подумаймо про це, коли наступного разу милуватимемося законсервованими у формаліні тваринами Демієна Хьорста чи захоплюватимемося справжнім людським черепом, оздобленим діамантами (його ж роботи). Або коли будемо споглядати «шедеври» на кшталт фото Андреаса Гурскі — по суті, безкоштовну рекламу машини, яка здатна надрукувати світліну кілька метрів завдовжки. Зменшити таке зображення до побутового формату — і залишиться зняте з висоти пташиного польоту скупчення молоді на дискотеці, льодових брил на воді, брокерів на біржі. Не більше. ■

ПЕРСОНАЛЬНЕ

Сім'я вечерея коло хати

СЕРГІЙ ЖАДАН
письменник

У Харкові, в старих кварталах за синагогою, є дивна будівля, обкладена плиткою, — художній комбінат. Там, окрім усього іншого, розташовані майстерні художників, членів Спілки, перепрошую за тавтологію, художників. На початку дев'яностих, коли мені було 17 років і я врівав у силу мистецтва, я проводив у цій будівлі весь свій вільний час, долучаючись до прекрасного за посередництва власників майстерень.

Був я в тій строкатій компанії наймолодшим, крім того, я не був художником, що давало змогу спостерігати за життям і побутом членів Спілки з безпечної відстані. Загалом ті часи й ті історії, що відбувались у стінах комбінату, заслуговують на окрему оповідь. Наразі йдеться ось про що: часто доводиться чути про гостре почуття неприязні й ненависті, що панують у мистецькому середовищі. Мовляв, усі ці художники — папуки у трилітровій банці, зацікавлені лише в тому, щоб відкусити один одному голову, позбавивши таким чином своїх конкурентів елементарної працездатності.

І тут мені хочеться сказати: «Любі друзі! Не поспішайте з висновками!». Якщо ви думаєте, що художник художнику — вовк, ви дещо спрощуєте ситуацію. Все набагато складніше. І цікавіше. А щоб відчуття цієї туго заплетеної клубок емоцій, слід потусуватися в 17 років із натовпом невизнаних геніїв і посередніх істериків.

Оскільки тусуватися з художниками — це те саме, що тусуватися з маніяками, котрі прийшли тебе вбивати: завжди буде що згадати, якщо виживеш.

Стосунки художників між собою дивували мене своєю, сказати б, ревнивою і дещо надмірною обізнаністю. Це нагадувало поведінку в одній великій родині, яка давно й безрезультатно ділить майно. Можливо, причиною цього було те, що всі вони мали майстерні — прихистки їхніх шанувальників, сховки їхніх муз, вмістилища їхніх полотен. Я завжди згадую ці приміщення з легкою ностальгією — ніде більше не пилося мені з таким піднесенням, ніде фарби не видавалися такими запашними і яскравими, а моделі — невловимими й потяганими. З почуттям учнівської вдячності за школу життя я згадую всі ці фуршетти, на яких мирилися непримиримі до того представники різних художніх шкіл і напрямів, усі ці багатогодинні прокидання на недомальованих автопортретах із подальшими набігами на сусідні гастрономи, весь цей шал, безум і незмінну присутність таланту, який виправдовував, за великим рахунком, побутову й метафізичну невлаштованість усіх можливих членів Спілки.

Чужі тут не ходили, навіть я з моєю вірою в силу мистецтва не був чужим, оскільки ми разом бігали зранку за пивом, а ввечері ховалися від вахтерів, які намагалися обмежити нашу свободу. Ми перевозили цілі виставки в загальних вагонах Укрзалізниці. Ми відкривали експозиції, прокидаючись наступного ранку в найближчому опорному пункті міліції. Ми міняли фарби на спирт і полотна на консерви.

Якось ми навіть виїхали до моря на творчий, так би мовити, відпочинок. Це був цілий автобус художників, їхніх дружин і дітей, їхніх мольбертів, фарб, пляшок із домашніми настоянками та мінеральною водою на ранок. Дивовижна поїздка з хорівим співом, сімейними сварками, запливанням за буйки, нудистами, туристами, потопельниками та витверезниками. Чи варто говорити, що за час усієї поїздки ніхто не те що не зробив жодного шкідливого чи акварелі, а й словом не обмовився про образотворче мистецтво як таке? Тому що це й відрізняє справжнього художника від дилетанта — дилетанти розбираються в житті, а художники ним живуть.

Моя бібліотека

Моно vs мульті

«Leopolis multiplex» можна читати, починаючи з будь-якої сторінки. І варто це робити, навіть якщо ви ніколи не були у Львові й ним не цікавилися, адже ця книжка не лише про місто Лева, вона, насправді, про нашу країну. Бо те, чим є сьогоднішня пострадянська Україна – ідеологічно невизначена, недоурбанізована, недоокультурена, яка прагне зробити евроремонт у сецесійному будинку та накупити побільше шуб і золота для «виходу» в театр, тим є Leopolis multiplex – Україна в мініатюрі.

Я не закликаю поплакатися разом із авторами з приводу, чому ми «були такі прекрасні» а тепер «ну, не зовсім». Подібний підхід не конструктивний, а укладачі збірки хотіли іншого – повноцінної розмови про роль сучасного українського міста. Тому в книжці знайшлося

місце дискусії, яка проходила в інтернет-виданні Zaxid.net, і де знайдемо чимало конкретних пропозицій, як ситуацію у Львові (читай – в Україні) змінити на краще. Зробити його більш приязним, європейським, вірним традиції, тобто більш українським.

Одна з пропозицій – виборсатися з полону стереотипів: немає Львова ані польського, ані австрійського, ані радянського, ані націоналістичного (щоправда, деякі автори не погоджуються з таким радикалізмом – усе ж із погляду туристичної індустрії заробляти на чомусь треба). Давно відомо: стереотип – річ тривка, й переконані в затятому націоналізмі львів'ян не скоро роздивляться в них цілком адекватне ставлення до росіян/поляків тощо.

Інші доводять: стандарти роблять нас цікавими, наприклад, ви ніколи не бачили рагуля? Приїздіть до Львова, де незабаром і рагулі стануть туристично привабливими особами. Натомість частина авторів застерігає: з атракціями варто поводитися обережно. Остап Середа у своєму есе обґрунтовує недоцільність асоціацій із мазохізмом при культивуванні пам'яті порядного львів'янина Леопольда фон Захер-Мазоха, а Андрій Павлишин безпідставно кпить із пам'ятника Степану Бандері як монумента соцреалізму у Львові.

Деякі критики вже встигли виявити здивування, чому надано слово таким людям, як Леонід Кучма, Дмитро Табачник чи Дмитро Корчинський. Аргументом «за», либонь, є згаданий вище «multiplex». Чому б і не почути відповідь другого президента на докори в обмеженому фінансуванні західних областей і Львова зокрема? Що крамольного в

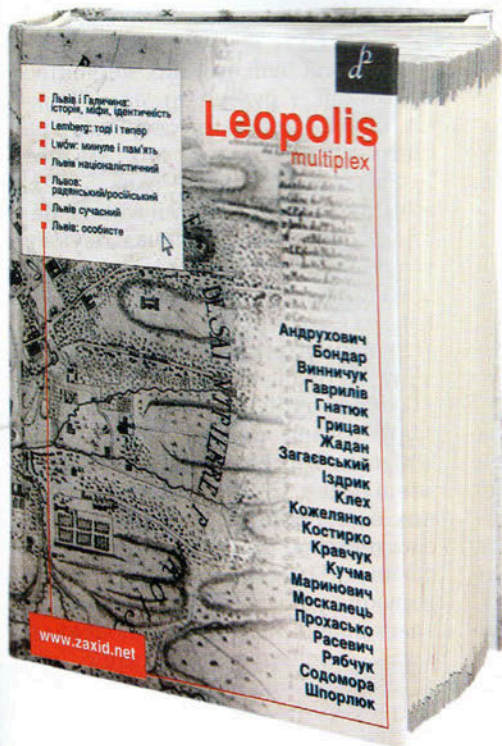

РОМАН КАБАЧІЙ
заступник редактора відділу історії та науки

твердженні Табачника «Львів іноді пропагує такі речі, які в сучасній Європі є виявом агресивного маргінесу»? А фразу Корчинського «оути націоналізмом у Львові смішно» я би взагалі пропонував обговорити на політінформаціях у школах.

Наскрізна й улюблена тема дискусії – рустикальність («селянськість») Львова. Тема не лише львівська, та й, згадуючи Миколу Хвильового і його боротьбу з «задрипаним просвітянством», не нова. Одним із поборників «міської чистоти» виступає письменник Юрій Винничук (Юзью Обсерватор). Важко з ним не погодитися: Львів ніяк не може витиснути з себе хоча б по краплині село. Опонентка урбанізаторів Наталка Римська на це відповідає: завдяки припливу людей місто живе й розвивається, воно має великий потенціал адаптувати «понасхавших», з-поміж яких, зокрема, Марія Зубрицька, Ярослав Грицак, Андрій Содомора. І скажете після цього, що це внутрішньо львівська проблема? ■

Де придбати
У книгарнях країни

Leopolis multiplex. – К.: Грані-Т, 2008. – 480 с.

Пошук слідів

АВТОР: Мар'яна Прут

Молоді завжди хижі. Навіть художники, коли виходять на полювання

АЛЛА ВОЛОБУСВА
мисливець за образами

Рано чи пізно крізь щільні лави класиків починає пхатися нова парость. Відчайдушно й наполегливо. Така правда життя, така діалектика. Мистецький процес не може застигнути: канони потрапляють до підручників, визнані майстри обростають послідовниками, з'являються школи, а іноді й окремі «революціонери», які спочатку ставлять усе догори дригом і врешті-решт теж стають класиками.

Нині вже маємо покоління художників, які «совка» не знали, у добу змін не жили й навіть до Спільки ніколи не пхалися. Бо росли в зовсім іншій соціально-культурній ситуації й навчалися у провідників «нового

арту». Вони інші, для них мистецтво провокації — буденність, а не PR-акція. І вони шукають свої сліди на стежках, уторованих до них і для них.

Алла Волобуєва — одна з них, живописець без страху й вагань. Вештається світами, замальовуючи все, що до смаку, без жодних застережень. Її свіжа виставка — це «Подорожі Сходом» — малярський щоденник мандрів екзотичними країнами. Та головними об'єктами уваги стали не тубільці чи краєвиди, а звірі. Мавпи смакують «Мохіто». Буйволи, верблюди, барани в оточенні пальм, будиночків чи пустельних оаз. Такий обрано ракурс для спостерігача, який обсервує середовище. Плюс розлогий сміливий живопис у поєднанні з графічністю «наскальних малюнків». Щоправда, крізь концептуальний заміс неоднозначно проглядає рука педагога — художника Олега Ясенєва, але це минеться. Принаймні тепер є в кого повчитися «пошуку слідів». ■

Ділова інформація 24 години на добу

ФІНАНСИ

БІЗНЕС

АНАЛІТИК

ОГЛЯДИ РИНКІВ

ЕКОНОМІКА

ПРОГНОЗИ

ЕКСПЕРТИ

перший діловий

телевізійний канал

Відтепер дивіться on-line!
fbc.net.ua tv1.com.ua

CD

Одним подихом

18 січня «Піккардійська терція» дала в Києві концерт сонатної форми — в трьох частинах. Звучали відомі композиції, різдвяні наспіви, а головне — твори з довгоочікуваного альбому «Етюди». Ті, хто знайомий з доробком формації, розізнали давнє й нове безпомилково. І не лише тому, що слова й мелодії «Старенького трамвая» або «Саду ангельських пісень» на пам'яті. За стилістикою й наповненням диск значно відрізняється від попередніх робіт.

Акапельний секстет запросив до співпраці барабанщика та перкусіоніста, які відпрацювали не просто професійно — по-справжньому інтелегентно. Зберігши фірмову якість звучання, «піккардійці» завдяки цьому підкреслили джазовий напярм збірки — еkleктичної, подекуди іронічної, але незмінно якісної. Звідси й «етюдність» альбому — свіже дихання для своїх (як ось «Там, де неба блакить» зразка 1994-го) і чужих композицій. З-поміж них чимало відомих із дитинства: «Ой, летіли дикі гуси» поруч із I can't help Fabrice Преслі. Shamps Elysees Джо Дассена передує ким тільки не виконувана Sole mio.

Мабуть, найбільшою несподіванкою для звиклих до баладної м'якості львівської вокальної команди стануть ескізні варіації пісень українських колег-сучасників. Передусім, «Гранули» «Танку на Майдані Конго» та «Очі відьми» гурту «Вій». За словами Володимира Якимця, з останнім твором марудилися найдовше. Переспівати похмуру готику не вдавалося понад десять років. Але результат виявився вартим труда й посів в альбомі чи не центральне місце.

Галина Іваненко

Піккардійська терція. Етюди. — УкрМюзік, 2009.

КІНО

Однокласники

Колишній киянин Вадим Перельман заявив про себе в Голлівуді фільмом «Будинок з піску і туману». В другій стрічці «Все життя перед її очима» він остаточно виробив власний стиль — витончені красиві кадри режисер складає, немов пазли, в зосереджену на психології та символізмі неквапливу оповідь. Драма з елементами трилера з Умоєю Турман у головній ролі знята за книгою пое-

теси Лори Касішке. Бюджет проекту невеликий — \$9 млн, що означає: Турман погодилася на помірний гонорар. На думку Перельмана, драматичний потенціал улюблениці Квентіна Тарантіно й досі не розкрито. А Еван Рейчел Вуд, яка зіграла головну героїню в юності, режисер назвав найкращою актрисою в світі. «Все життя перед її очима», на перший погляд, висвітлює соціальну про-

ВИСТАВКА

... і крапля кольору

Час від часу в **Тижні** з'являються авторські колонки Іди Ворс — журналістки-концептуалістки й художниці. Аби переконатися в достовірності першого визначення, достатньо почитати тексти. Аби пересвідчитися в правдивості другого, варто відвідати персональну виставку Світлани Фесенко — вона ж Іда Ворс, вона ж Мар'яна Прут. За допомогою псевдонімів Світлана давно провела вододіл між творчістю словесною та візуальною. Проект «Ч/б колір» продовжує раніше обрану художницею лінію, але своєрідно: папір і гуаш, декоративність і фактурність малюнка нікуди не поділися. Натомість майже «зникло» замишування кольором. Монохромність нових робіт увиразнено червоними елементами — єдиними тут плоскими деталями. Хитроспле-

тіння чорних ліній на білосніжному тлі утворює візерунки й обриси, поєднання яких призводить до оптичної «обманки»: графічне зображення видається опуклим і рельєфним. Ніби ці жіночі силуети прихилиються до глядачів — і стають їм ближчими.

До 4 лютого
Галерея «Триптих»
(Київ, Андріївський узвіз, 34)

Ігор Крук

КНИГА

Бути чи не бути?

блему — підліткове насильство в школах. Для американців це страшна й постійно повторювана реальність. По тому, як 1999 року двоє учнів розстріляли 13 людей у школі «Колумбіна», в США активно заговорили про суворий контроль над вогнепальною зброєю. Цій події присвячено фільми «Слон» Гаса Ван Сента, «Боулінг для Колумбіни» Майкла Мура та «Клас» Ільмара Раага. Однак Перельман намагається вибитися з цього режисерського переліку, зміщуючи акцент із соціального на психологічний. Центральний персонаж — 15-річна Даяна — не просто жертва схибленого тинейджера-однокласника, вона, швидше, жертва свого серця. «Серце — найсильніший людський м'яз», — постійно повторює дівчинка слова свого шкільного вчителя. Перед Даяною постає вибір, дарований їй примхи майбутнього вбивці: померти й урятувати найближчу подругу або жити з тягарем провини.

У кінотеатрах України
з 15 січня

Наталія Петринська

Що станеться з суспільством, якщо в нього забрати мистецтво й, наче за рецептом Платона, вигнати (знищити) всіх поетів? Відповідь у повісті Оксани Забужко «Книга Буття. Глава четверта». Громада обернеться отарою, й постане цивілізація — в найгіршому значенні цього слова — жорстока, регламентована, позбавлена кохання. Світ, де вбивство стає обов'язковою умовою твого існування, а кривуватий віршик здатен захитати підвалини — лише самими ритмікою та римою, адже накази й інструкції звучать цілком інакше. На похмурому тлі майбуття розгортається одвічна битва Каїна та Авеля. Позірно — за любов дівчини. Насправді — за життя як таке. Цей текст 20-річної давнини передруковано без авторських доповнень і редакційних змін. Попри те, що повість була дебютною, тут уже виразно звучить упізнавана авторська інтонація. Тему літератури як дива й водночас як каторги-покути підсилює друга повість «Іноплянетянка», де також на перший план

винесено утопічну складову, котра поступово відходить у сутінь. Фантастичний засновок — зустріч письменниці Ради Д. з химерним Посланцем — перетікає в цілком достовірну історію людини, яка обрала фах «інженера людських душ», посередника між невловними думками та їх якнайточнішим вираженням. Історія, сповнену особистого болю, оскільки та, хто має хист до слова, не може знайти спільну мову з оточенням і залишається для нього не просто чужою, а незбагненою істотою, ніби прибулою з іншої планети. І все ж на пропозицію Посланця обрати інший рівень буття вона не пристає.

Оксана Забужко.
Книга Буття. Глава четверта. —
К.: Факт, 2008.

Вікторія Поліненко

ТЕАТР

Буденне непорозуміння

Коли бракує віри в сенс людського життя, можна переконливо довести його цілковиту безглуздість. Саме такий варіант обрали екзистенціалісти. Маловідома п'єса французького філософа й письменника Альбера Камю «Непорозуміння» ідеально пасує похмурому репертуару театру «Вільна сцена» (запрошений режисер — Євген Курман). Мати (Світлана Штанько) і дочка (Катерина Качан) тримають готелик у Богом забутій глушині, де постійно холодно й мало сонця. Прагнучи вирватися звідти, жінки тишком-нишком трують своїх пожилиців, грабують їх, а тіла топлять у річці. І роблять це так буденно, ніби просто прибирають номер для наступного гостя-жертви. Цією останньою фатальною офірою стає син господині (Олександр Комаренко), який через роки непізнаним повертається до рідної домівки.

Непорозуміння нарешті дозволяє сім'ї об'єднатися — на тому світі. Злочинниці накладають на себе руки, ніби тільки й чекали приводу звільнитися від тягара життя. Формула аб-

сурду: найбільший жах ховається в позірно спокійній, але затхлій буденності. Вбивці не патологічні маніяки, а скромна втомлена жінка й миловидна молода дівчина, вбрана у виставі як спокуслива ліотарівська шоколадниця. Найменша за розмірами сцена Києва ідеально надається для передачі відчуття екзистенційної задухи. До того ж, стіни завішені важкими запонами трупного кольору з кривавими патьоками. Така собі інфернальна музична скринька. Муляж випатраної свинячої туші, який з'являється у фіналі, підкреслює моторошну ляльковість дійства. Але й посилює враження, що в грі акторів мунківський крик відчаю обривається безпорадним фальцетом.

«Вільна сцена»
(Київ, вул. Олесь Гончара, 71)

Наталія Шевченко

ВИСТАВКА

КЛАСИКА

ЛІТЕРАТУРА

КІНО

ПАЛІТРА ЩАСТЯ

ЖИВОПИС Андрій Сагайдаковський стверджує, що життя щасливе. На цю думку художника наштовкнула проста церета для кухонного столу, яку він побачив на львівському базарі: тло із фруктів і свіжих троянд плюс напис Happy life from now. Сказано (точніше, прочитано) — зроблено. Ця клейонка, яку художник нашив на шматок килимка, стала початком виставки «Щасливо пацати». Протягом зш нулого року до проекту додалося ще з десяток робіт. Кожне полотно на різні лади експлуатує готові шаблони і фрази-застереження: «Молодих жінок у всьому світі об'єднує дружба», «Тримай ноги в теплі», «Далеко у воду не заходь», «...і ніяких якщо — тарілка супу та ложка з хлібом». Більшість картин намальовані у характерній для Сагайдаковського манері нечітких, подеколи умовних зображень і не менш типовій похмурій сіро-чорній гамі. Щастя, на думку митця, буває і таким.

До 2 лютого
«Я Галерея»
(Київ, вул. Волоська, 55/57)

«РЕСУРС»

Цим проектом Володимир Кожухар шукає відповідь на запитання: що нового може сказати сучасний художник? І вбачає ресурс можливостей арт-розвитку в звичайних речах та явищах: жерстяних банках, індустріальному пейзажі, цистерні з паливом. Останки цивілізації теж приваблює, якщо контекст їм довершить майстер творення смислів.

До 8 березня
Галерея Yatlo
(Одеса, вул. Нежинська, 50)

ДЛЯ ЛЬВОВА

ПРЕЗЕНТАЦІЯ На концерт «Стейнвей для вас» у Львові чекали понад місяць — новенький рояль фірми «Стейнвей і сини» прикрашає сцену місцевої філармонії від дня святого Миколая. Інструмент вартістю 1 млн грн (з них 100 тис. грн філармонія заробила самотужки) директор філармонії Володимир Сивохіп і піаніст Володимир Крайнев вибрали з десяти зразків на гамбурзькій фабриці, знайшовши найбільш відповідний акустиці цієї концертної зали. Фортепіанне диво презентують силами молодого покоління музикантів: Дмитра Онищенка та Яромира Боженка. У кульмінації на слухачів чекатиме виступ чудової піаністки Ксенії Башмет. Під акомпанемент симфонічного оркестру Львівської філармонії на чолі з російським диригентом Ігорем Разумовським вона виконає Фортепіанний концерт соль мажор Моріса Равеля — мабуть, найрозкішніший твір для презентації можливостей «Стейнвею».

25 січня, 18,00
Обласна філармонія
(Львів, вул. Чайковського, 7)

БЕЗ ТАНЦЮРИСТІВ

Програму диригента Кирила Карабіца можна порівняти з втіленим у звуках танцем. Маєстро потішить публіку нечасто виконуваними опусами: симфонічною фантазією Ігоря Стравінського «Феєрверк» («Футуристичний балет без танцівників»), Сюїтою з балету «Блазень» Сергія Прокоф'єва та хореографічною поемою «Вальс» Моріса Равеля.

28 січня, 19,00
Національна філармонія України
(Київ, Володимирський узвіз, 2)

ЕМІГРАЦІЯ

ЧИТАННЯ Тема еміграції і трансформації етнічного ландшафту Західної Європи сьогодні, вочевидь, є однією з найпопулярніших. Не один фільм отримав фестивальну нагороду за зображення проблем співіснування європейців і, приміром, арабів. Німецька журналістка Мерле Гільбк вирішила торкнутися проблеми емігрантів з країн колишнього СРСР, кількість яких становить близько 3,5 млн осіб і більшість з яких асимілюватися не поспішають. Книжка «Шосе ентузіастів» — це своєрідний звіт здійсненої авторкою подорожі так званою російською Німеччиною. Протягом мандрівки дослідниця відвідувала дитячі садки і школи, спортклуби, культурні спілки, в'язниці, супермаркети та дискотеки. Аналізуючи побачене, вона відкриває розгалужений «паралельний світ» пострадянської культури в самому серці Старого світу. Після літературних читань за участю авторки охочі запрошуються до дискусії.

23 січня, 19,00
Гете-Інститут Україна
(Київ, вул. Волоська, 12/4)

БЕЗ МЕЖ

«Рожевий слоник» — це мистецький портал із яскраво вираженою літературною домінантою і гаслом «Творчість без рамок!». Сайт було відкрито 2003 року, і відтоді він невтомно спонукає до креативної активності користувачів мережі. Під час презентації оновленого порталу організатори обіцяють відтворити інтерактивність інтернет-простору.

28 січня, 19,00
«Кабінет»
(Львів, вул. Винниченка, 12)

ДЗЕРКАЛО

ДРАМА Чарлі Кауфман — найвідоміший нині голлівудський сценарист. У його послужбому списку — «Бути Джоном Малковичем», «Адаптація», «Вічне сяйво чистого розуму» — фільми, які створили йому репутацію майстра небанальних сюжетів. «Для сценариста написати текст і зникнути — звична річ. Це не про мене, я хочу брати участь у процесі від початку до кінця», — зізнався якось Кауфман. Тож не дивно, що нарешті ми дочекалися і його режисерського дебюту, яким стала комедійна інтелектуальна драма «Нью-Йорк, Нью-Йорк». У центрі подій — театральний режисер Каден (Філіп Гофман), який, отримавши престижну премію МакАртура, відчув у собі сили для постановки шедевра. Оскільки він є прихильником безкомпромисного реалізму, відповідно і виставу робить про те, з чим ознайомлений найкраще, — про власне життя. Частина критиків вже встигли порівняти «Нью-Йорк, Нью-Йорк» із «8½» Федеріко Фелліні.

У кінотеатрах України з
22 січня

З ПОТОЙБИЧЧЯ

«Ненароджений» — містичний трилер Девіда С. Госра, сюжет якого ґрунтується на єврейському фольклорі. Основним джерелом жаху в стрічці слугує так званий діббик — сповнена зла душа померлої людини, яка не може покинути цей світ і тому вселяється в тіло когось із живих. У цьому випадку душа вбитого в Аушвіці хлопчика час від часу навідує 19-річну дівчину.

У кінотеатрах України з
22 січня

ФЕСТИВАЛЬ

ХОРЕОГРАФІЯ

РОК

КАЛЕНДАР ТИЖНЯ

«СИМФОНІЧНИЙ ВИМІР»

У виконанні симфонічного оркестру Національної філармонії України під керівництвом Миколи Дядюри звучатимуть Концерт №23 для фортепіано з оркестром Моцарта і Симфонія №5 Малера. Солістка – Інгрід Марсонер

23 січня. Національна філармонія України (Київ, Володимирський узвіз, 2)

«ЕФЕКТ КОРМАНА»

Присвячується 200-річчю з дня народження Едгара Алана По – демонстрація іспанської стрічки 1973 року Mansion of Madness (класичний переклад – «Особняк безумства»). **23 січня, 18.30.** Кіноклуб НАУКМА (Київ, вул. Набережно-Хрещатицька, 27)

«ПРОСТІР СВІТЛА»

Творчий вечір композиторки і співачки Лесі Зінчук, яка працює в напрямках етно, акустичний рок і романтичні балади.

24 січня, 19.00. Будинок актора (Київ, вул. Ярославів Вал, 7)

«ЖИВА БІБЛІОТЕКА»

Презентація проекту, мета якого – залучення мовли до міжкультурного діалогу. «Живі книги» уособлюватимуть представники національних меншин, які розповідатимуть про своє життя в Україні.

27 січня, 14.00. Обласна наукова бібліотека (Ужгород, пр-т Свободи, 16)

МІКС

Вечір поезії плюс український рок-н-рольний брит-поп від харківського гурту «Ці Міцне».

27 січня, 20.00. Клуб «Агата» (Харків, вул. Революції, 11)

«ДЕРЕВ'ЯНИ СКАРБИ
З ПІДКАРПАТСЬКОЇ РУСИ»

Зафіксована на світлинах історія збереження пам'яток карпатської сакральної архітектури, перевезених у 1930-х роках до Чехії та Моравії.

До 31 січня. Історичний музей (Мукачеве, замок «Паланок»)

«НОВА РАДІСТЬ СТАЛА»

Ляльки, кумедні карикатури та іронічні сюжети в експозиції робіт Вікторії Проців.

До 1 лютого. Галерея «Зелена капапа» (Львів, вул. Вірменська, 7)

ЗНАЙ НАШИХ

РІЧНИЦЯ Нинішній рік багатий на визначні дати, пов'язані з нашою історією. Тільки в січні українці святкуватимуть кілька подій: 100-річчя від дня народження Степана Бандери, 90-ту річницю Акта злуки українських земель та 80-річчя створення ОУН. У Чернівцях ці дати відзначатимуть по-мистецькому, передусім музичним фестивалем «Дух лицарства». В імпрезі візьмуть участь ветерани вітчизняної рок-сцени Олег Скрипка і гурт «ВВ», Тарас Чубай, Марія Бурмака. Не обійдеться свято і без автентичних пісень у виконанні кобзаря й вокаліста Тараса Компаніченка та київського ансамблю старовинної музики «Хорея Козацька». Цей етноколектив може вразити лише переліком інструментів – його учасники грають на бандурі, перкусії, басолі, лірі, скрипці та шамелі. Спеціальним гостем свята буде внук провідника ОУН Степан Бандера.

23 січня, 19.00

Обласний музично-драматичний театр ім. О. Кобилянської (Чернівці, Театральна пл., 1)

РУХИ І ЧУТТЯ

ПЕРФОРМАНС «У своїх виставах ми не прагнемо розповідати історії, а лише даємо емоційний поштовх для того, щоб глядач ішов власним шляхом сприйняття», – каже художній керівник джаз-балету Black O!Range Антон Овчинников. Тому хореографічний перформанс SCOT!CH не сюжетна вистава, а роздуми про особистість у сучасному суспільстві. Людина народжується, дорослішає й поступово зв'язує себе непотрібними правилами, ніби липким скотчем. Обгорнувшись у цю шгучну субстанцію, індивідуум втрачає власне «я» і перетворюється на кокон. Словом, ідея не надто свіжа, проте завжди актуальна. Музичний супровід вистави – композиції французьких авторів Рене Обрі й Віолет Корраді, пісні рок-виконавця Дельфіна й литовської фолк-співачки Аліни Орлової. Декорації на сцені мінімалістичні, щоб не заважати головному – чуттєвим рухам танцівників.

25 січня, 20.00

Театр юного глядача на Липках (Київ, вул. Липська, 15/17)

СИНИ ЕЛВІСА

РОКАБІЛЛІ Музичний стиль рокабіллі в Україні асоціюється передусім із Mad Heads. Хоча Вадим Красноокий не єдиний популяризатор цього напрямку, до того ж після появи приставки XL гурт «зрадив» музиці Елвіса Преслі зі ска, регі та фолком. Відтак тішити фанів цього стилю доводиться іншим. Вечірка Psycho & Punk Friendly Show! наочно продемонструє, що хлопці із зачісками «кок» не перетворилися на рудимент романтики 1950-х. Московський колектив Beat Devils, який вирізняється підкресленою простотою музики і сучасною тематикою текстів, презентує збірку Second Date. Столичний Dillberrizz представить публіці нового ударника й промо-платівку Promo Live Tapes. Також на сцені з'являться ще дві українські формації: Poison Bar, фішкою якої є два вокалісти й відсутність каверів, і Stinx, що поєднує класичні рокабільні ритми з британським панком 1970-х.

30 січня, 20.00

Queen Bee Club (Київ, вул. Малиновського, 5)

КОЛЯДА

У межах концерту «Соборна Коляда» Львівська чоловіча хорово-капела «Дударик» у супроводі камерного оркестру «Віртуози Львова» вперше виконає низку колядок в опрацюванні сучасних українських композиторів. Звучатимуть також авторські інтерпретації традиційних творів календарно-обрядового циклу «Від Миколая до Водохрещі».

23–24 січня, 19.00

Обласна філармонія (Львів, вул. Чайковського, 7)

БУЛГАКОВ

Балет-фантазмагорія «Майстер і Маргарита» в репертуарі театру півтора року, але побачити виставу можна нечасто. Хореограф і автор лібрето Давід Авдіш запропонував модерну хореографію й власноруч дібрав музичний матеріал, зокрема твори Берліоза, Малера, Оффенбаха. Особливо вдалися сцени розі'яття, польоту Маргарити і торжества Воланда.

29 січня, 19.00

Національна опера України (Київ, вул. Володимирська, 50)

МЕТАЛІСТИ

Metal Jam збере найкращих представників місцевої «важкої сцени». Розпочавши з традиційного хард-року, гурт Burning Hearts згодом обрав курс на металізацію звучання. Формація Sinner Creed на експерименти не розмінювалася, зорієнтувавшись на грешкор. Виступи цих ватаг підсилять молодь – Pegas і Freeman.

24 січня, 19.00

«Рок-кафе» (Дніпропетровськ, вул. Набережна Перемоги, 106а)

ДЖИНСИ І ПЕКТОРАЛЬ Віддавна мені подобається лейбл фірми «Леві Страус»: дві коняки тягнуть у різні боки міцні штани і не можуть розірвати. За джинси з такою наліпкою колись у радянські часи фарцівники-продавці на чорному ринку правили солідні гроші — місячну зарплату інженера.

Мені ж лейбл «Леві Страус» завжди нагадував золоту пектораль, тобто один із малюнків на ній: два скіфи розривають золоте руно. Така самісінька перевірка одягу на міцність?

Навряд чи «Леві Страус» вкрала ідею технологічного контролю в наших предків. Але якщо джинси створені для виробничих ситуацій, зокрема конфліктних, то коштовне хутро від цього точно страждає, хай там хто зі скіфів переможе. ▣ ▲

**ІГОР
КРУЧИК**

**ДМИТРО
ГУБЕНКО**

МОВОЮ ОРИГІНАЛУ Побувавши у Румунії, був приємно вражений місцевим телебаченням. На відміну від українських, румунські канали щодня пропонують широкий вибір якісних західних фільмів і серіалів. А головне — цей телепродукт переважно не дублюється чи озвучується, а субтитрується! Відповідно таке ТБ доступне не лише для румунів, а й для всіх, хто володіє основними європейськими мовами, звісно ж, переважно англійською. Тому я не мав жодних проблем, наприклад, переглядаючи улюблених «Друзів». А хороша англійська вимова молодих румунів свідчить про те, що субтитрування має й освітній ефект. Сподіваюся, колись і в Україні з'явиться канал, де хоча б час від часу можна буде переглядати фільми мовами оригіналу. ▣

Я ЗНАЮ, КОМУ ЦЕ ПОТРІБНО

Якщо зорі запалюються, то це однозначно потрібно тим, хто вірить у казку. Якщо на останній сторінці **Тижня** час від часу друкується моя колонка, то це також комусь потрібно. Передусім мені, бо мої діти отримують величезну насолоду шукати маму в журналі. Моїй мамі й няні моїх дітей, бо вони потім із гордістю дають читати номер своїм друзям. Ще потрібно моему кумові, який полюбив **Тиждень** задовго до того, як я почала в ньому працювати. Я знаю, що він відкриває журнал з останньої сторінки й інколи каже: «О, кума, зараз прочитаємо, що ти написала». А ще моя писанина потрібна всім нашим читачам, які з різних причин перечитують журнал до останньої сторінки. ▣ ▲

**ТАНЯ
ОВЧАР**

**ОЛЕНА
ЧЕКАН**

ВЧИНОК Юрій Левітанський помер 25 січня 1995 року в Кремлі під час вручення йому Борисом Єльциним Державної премії Росії за значний внесок у російську поезію. У слові-відповіді він виступив із різким протестом проти війни у Чечні, яку тоді вела РФ. Він назвав її аморальною, говорив про численні жертви серед мирного населення, які замовчувалися ЗМІ. Після промови вийшов із зали і помер від розриву серця. Як поет він народився на війні, на Великій Вітчизняній, і загинув теж на війні, на чеченській, — так сказав про нього хтось із друзів. Йому було 73 роки. Киянин. Писав світлі й водночас трагічні вірші. Обставини мого життя склалися так, що про цю смерть дізналася тільки зараз. Пробачте, Юрію Давидовичу! Вічна вам пам'ять і вічний спокій... ▣

ЗИМОВИЙ КРИМ Які у вас виникають асоціації зі словом «Крим»? Правильно — спека, море, в яке неможливо зайти через натовпи біля берега, дикі ціни, хмара набридливих москалів, бабки-стаєри з кавунами у Джанкої, «пахлава медовая, рапани свіжє» на кожному пляжі тощо. Саме такий образ найпівденнішого регіону України тримався в мене до цих новорічних свят, протягом яких побачив зовсім інший, справжній, на мою думку, Крим. Цей Крим нікуди не поспішає. Він спокійний, філософський, задуманий, заглиблений у свою яскраву історію. Він весняний і зимовий водночас, вільний від душливого курортного чаду, який править там бал влітку. Тільки взимку можна побачити душу цього неповторного краю. ▣ ▲

**БОГДАН
БУТКЕВИЧ**

**ВИКТОРІЯ
ПОЛІНЕНКО**

ШАШЛИК-МАШЛИК Якими способами на кримських курортах дурять нашого брата-туриста, відомо давно. «Домашнє вино» виготовляється зі спирту, харчових барвників, цукру й купи ароматизаторів. Ще на узбережжі «найбільш синього моря» у закладах громадського харчування в пошани печеня в горщиках. Туристи-ягнята покiрливо колупаються в надрах горняток, вірячи, що там і справді замовлена ними баранина з картоплею. А спробуйте перевернути вміст посудини на тарілку — мінімум шматок свинини з учорашнього борщу там буде. Цього року я особисто відкрила таємницю, котра мене непокоїла віддавна: як зробити шашлик за п'ять хвилин? виявилось, за допомогою будівельного фена, призначеного для зняття старої фарби. І кілька хвилин потримати над вишневими гілочками. ▣

ПЕРШИЙ.УКРАЇНСЬКИЙ.ІНФОРМАЦІЙНИЙ

Ліцензія НР з питань телебачення та радіомовлення НР №1292 від 01.12.2003 р.

ПЕРШИЙ УКРАЇНСЬКИЙ ІНФОРМАЦІЙНИЙ

www.5.ua

УВЕСЬ СПЕКТР НОВИН

Свято безкоштовного спілкування

500 безкоштовних хвилин
всередині мережі МТС щомісяця
Плата за з'єднання на всі напрямки відсутня

Бізнес Новорічний 2009

www.mts.com.ua

Центр обслуговування корпоративних абонентів: 8 (044) 240 0001, 8 (050) 462 0001
(детальні умови; вартість дзвінка — згідно з тарифами Вашого оператора)

ЗАТ «УМЗ», м. Київ, вул. Лейпцизька, 15

оператор зв'язку